لغة البشتو

إدارة أوقــاف

...لح عبدالعزيز الراجحي

د مسلمانې ښځې خاصو احکامو ته یوه پاملرنه

ليکنه

ډاکتر/ صالح بن فوزان الفوزان

ژباړنه

عبد النافع زُلال

طبع على نفقة

إدارة أوقاف صالح عبدالعزيز الراجحي

غفر الله له ولوالديه ولذريته ولجميع المسلمين

يهدى ولا يباع

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمانې ښځې خاصو احکامو ته يوه پاملرنه

لیکنه

ډاکټر/ صالح بن فوزان الفوزان

ژباړنه

عبد النافع زُلال

يهدى ولا يباع

(c) ketabton.com: The Digital Library

ح وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد، ١٤٢٤هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

الفوزان ، صالح بن فوزان

تنبيهات على احكام تخص المؤمنات. /صالح بن فوزان الفوزان

.– الرياض، ١٤٢٤هـ.

٢٠٨ ص ، ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢-١٤٤-٢٩-٩٩٦٠

(النص باللغة البشتو)

١– المرأة في الإسلام ٢– العبادات (فقه إسلامي) أ– العنوان

ديوي ٢١٩,١ ١٤٢٤/٥٩١٧

رقم الإيداع : ١٤٢٤/٥٩١٧

ردمك : ٢-١٤٤-٢٩-٩٩٦٠

الطبعة الأولى

١٤٢٤هـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

سریزه

الحمد لله الذي قدر فهدى، وخلق الزوجين الذكر والأنثى، من نطفة إذا تمنى، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الحمد في الآخرة والأولى، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله عُرج به إلى السماء فرأى من آيات ربه الكبرى، صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه أولي المناقب والنهى، وسلم تسليماً كثيراً مؤبداً.

أما بعد:

لدې کبله چې ښځه په اسلام کې لوړ مقام لري، او زیاتې دندې ورپه غاړه دي، او پیغمبر ﷺ به ښځو ته خاصې لارښوونې کولې، او ددوی په باره کې دعرفات په خطبه کې هم توصیه کړیده، نو دا ددې خبرې ښکارندوی*[1] ده چې دښځو

(۱) دکومې کلمې خوا کې چې دستوري (*) نښه ده، نومړې کلمه د کتاب په اخیر کې دمرادفو کلماتو په لست کې راغلې ده، نو دنومړې کلمې ددوهمې لهجې یا معنی لپاره دې لست ته مراجعه وشي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلماني ښځي ته په خاص ډول خطر متوجه دی، تر څو يې عزت پايمال شي، او له خپل اصلي حيثيت او مرتبې نه را پريوځي، نو ځکه پکار ده چي نوموړي خطر ته دمسلماني ښځي پام راوګرځول شي، او دنجات لاره ورته په ګوته شي.

او زه هيله لرم چي دا کتاب به ددې لاري لپاره يوه نښه او علامه وي، چي د(مسلماني ښځي) دخاصو احکامو يادښت پکښي شوي‌دی.

او دا کتاب يو ناچيزه عمل، او متواضع هڅه ده،او هيله ده چي لوی الله ﷻ به هغه (دبنده) دتوان په اندازه ګټور وګرځوي، او دا پدې لاره کي لومړی قدم دی، او هيله ده چي نور لوی او هر اړخيزه قدمونه به هم پدې لاره کي واخيستل شي، تر څو دا کار خپل دکمال درجې ته ورسيږي.

او هغه څه چي ما پدې بيړنۍ لحظه کي وړاندي کړي دي هغه په لاندي ډول دي:

لومړی فصل: عمومي احکام.

دوهم فصل: دښځي دجسمي زينت مربوط احکام.

دريم فصل: دحيض او استحاضت او نفاس مربوط احکام.

څلورم فصل: دلباس او حجاب (پردې) مربوط احکام.

پنځم فصل: دښځي دلمانځه مربوط احکام.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل: دښځې دجنازې دلمانځه مربوط احکام.

اووم فصل: دښځې دروژې نيولو مربوط احکام.

اتم فصل: دښځې دحج کولو مربوط احکام.

نهم فصل: دګډ ژوند او دهغه پای ته رسولو مربوط احکام.

لسم فصل: دښځو دعزت او عفت ساتلو مربوط احکام.

مؤلف

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل: عمومي احكام

۱-داسلام نه مخکي دوره کي دښځي مقام:

داسلام نه وړاندي دوري څخه مراد دجاهليت هغه زمانه ده کومه چي په خاص ډول عربو او په عام ډول ټولو انسانانو پکي ژوند کاوه، په کومه کي چي انسانان له پيغمبرانو او دهدايت او ښيګڼي له لارو نه بې برخي وه، نو لکه څنګه چي په حديث کي راغلي- الله ددوی حال ته وکتل، او پرته له ځينو اهل کتاب نه، پر نورو ټولو عربو او عجمو يي خپل غضب نازل کړ.

او ښځي پدې وخت کي خصوصاً په عربي ټولنه کي- په يو مشکل او سخت وضعيت کي ژوند کاوه، څکه چي دهغوی به ښځينه اولاد نه خوښيدل، او ځينو به هغه ژوندی ښخوله تر څو تر خاورو لاندي مړه شي، او ځينو نورو (چي به پريښودله) نو په ژوند کي به يې خواره او ذليله ساتله، لکه څنګه چي الله تعالی فرمايي: ﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالأُنثَى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ * يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِن سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَى هُـونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلاَ سَاء مَا يَحْكُمُونَ﴾ [د النحل سورت: ٥٨-٥٩ آيتونه].

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او کله چې لدوی نه يوه ته دلور زيری ورکړ شي نو مخ يې تور واوړي او له غوسې نه ډک شي، له خپل قوم او خلکو نه پټيږي د هغه بد زيري په خاطر، (نه پوهيږي چې) آيا دا (لور) په سپکوالي له ځان سره وساتي، او که يې ژوندۍ په خاورو کې ښخه کړي، نو دا ډيره بده فيصله ده کومه چې دوی يې (دالله ﷻ په باره کې) کوي.

او فرمايي: ﴿وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ * بِأَيِّ ذَنبٍ قُتِلَتْ﴾ [د التکوير سورت: ۸-۹ آيتونه].

ترجمه: او کله چې له هغې لور نه چې په ژوندون ښخ شوې وه پوښتنه وشي، (چې) په کومه ګناه ښخه شوې وه.

الموءوده: هغه انجلۍ* ته وايي کومه چې ژوندی په خاورو کې ښخه شي تر څو هلته مړه شي.

او چې کله (به ښځه) له ښځيدلو نه بچ شوه، نو ډير دخوارۍ او سپکوالي ډك ژوند به يې وو، چې له خپلوانو نه به يې څوك مړ شو، نو دا به يې د ميراث نه محرومه وه، که څومره زيات مال به يې هم وو، او که څومره به دا غريبه او مسکينه هم وه؛ ځکه هغوی به ميراث يواځې نارينه* وو ته ورکاوه، نه ښځو ته، بلکه ښځه به له خپل خاوند نه دده دنورو اموالو په شان په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ميراث پاتي کيده، او ډير زيات شمير ښځو به ديوه خاوند سره ژوند کاوه، ځکه چي هغوی به بيله کوم حد او اندازې نه ښځي کولي، بيله دي چي دهغو مشکلاتو او ظلم اوتيري په باره کي فکر وکړي کوم چي به ددوی ښځو ته په همدې خاطر رسيدلو.

۲-دښځي مقام په اسلام کي:

کله چي اسلام راغی نو دا ټول ظلمونه يې له ښځي نه لري کړل، او دهغې انساني کرامت او اعتبار يې بيا راژوندی کړ، الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَى﴾ [د الحجرات سورت: ۱۳ آيت].

ترجمه: اې خلکو ما تاسو له نر او ښځي نه پيدا کړي ياست.

نو پدې آيت کي الله ﷻ فرمايلي دي: چي ښځه دانساني ارزښت* په لحاظ له نارينه سره شريکه ده، لکه څنګه چي دعمل په ثواب او عذاب کي له هغه سره شريکه ده، ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ﴾ [د النحل سورت: ۹۷ آيت].

ترجمه: د نر او ښځي نه چي څوك نيك عمل وکړي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي حال کي چي مؤمن وي، نو هغه ته به (په دنيا کي) مونږ ښه ژوند ورکړو، او (په آخرت کي به) خامخا ددوی دنيکو عملونو اجرونه او ثوابونه ورکړو.

او فرمايي: ﴿لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ﴾ [د الاحزاب: ۷۳ آيت].

ترجمه: ددې لپاره چي الله منافقو نرو او ښځو ته، او مشركو نرو او ښځو ته عذاب ورکړي.

او الله ﷻ لدې نه منعه کړيده چي ښځه دميره په موروثه مال کي وشميرل شي، الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ يَحِلُّ لَكُمْ أَن تَرِثُواْ النِّسَاء كَرْهًا﴾ [د النساء سورت: ۱۹ آيت].

ترجمه: اې مؤمنانو تاسو ته روا ندي چي ښځي په زور سره دميراث په توګه* واخلئ.

نو اسلام ښځي ته دهغې دشخصيت استقلال ورکړ، او دا يي دميراث اخيستلو مستحقه وبلله، نه دا چي بل څوك يي دميراث په توګه واخلي، او وهغې ته يي دخپلو خپلوانو په ميراث کي حق ورکړ، الله ﷻ فرمايي: ﴿لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاء نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَالأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا﴾ [د النساء سورت: ۷ آیت].

ترجمه: دنارینه وو لپاره په هغه مال کي چي مور او پلار او (نورو) خپلوانو (میراث) پري ایښی وي حق دی، او دښځو لپاره په هغه مال کي چي مور او پلار او (نورو) خپلوانو (میراث) پري ایښی وي حق دی، که دا (مال) لږ وي او که ډیر، (دا دالله ﷻ له طرف نه) فرض شوې او ټاکل شوې حصه ده.

او فرمایي: ﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلاَدِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الأُنثَيَيْنِ فَإِن كُنَّ نِسَاء فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِن كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ﴾ [د النساء سورت: ۱۱ آیت].

ترجمه: الله ﷻ تاسو ته ستاسو داولادونو په باره کي وصیت (امر) کوي چي دنر برخه (په میراث کي) ددوو ښځو په اندازه ده، او که چیري ښځي له دوو نه زیاتي وې، نو هغوی لره د موروثه مال له درو حصو نه دوې حصې دي، او که یوه ښځه وه نو دهغي حق (دموروثه مال څخه) نیمه حصه ده.

او نور داسي آیتونه چي دمور، لور، خور، او میرمني په حیث دښځي دمیراث اخیستلو په باره کي راغلي دي.

او دګډ ژوند په حصه کي الله ﷻ زیات نه زیات دڅلورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځو کول روا کړيدي، هغه هم پدې شرط چې دښځو په مينځ کي عدالت وکولای شي، او له دوی سره يي نيك ژوند او ښه سلوك واجب کړی دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ [د النساء سورت: ١٩ آيت].

ترجمه: او خپلو ښځو سره په نيکۍ ژوند او سلوك وکړئ.

او مهر يې دښځي حق وګرځاوه، او امر يې وکړ چې هغه په پوره ډول خپله ښځي ته ورکړ شي، خو که هغې په خپله خوښه (چا ته) ورو بخښه (نو بيا يي اخيستل روا دي)، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَآتُواْ النَّسَاء صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِن طِبْنَ لَكُمْ عَن شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا﴾ [د النساء سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او ښځو ته دهغوی مهرونه په خوشحالۍ سره ورکړئ، او که چيري دوی په ښه زړه تاسو ته (له خپل مهرنه) څه در کړل، نو بيا يي په خوند او حلاله سره وخورئ.

او الله ﷻ ښځي ته دخپل خاوند په کور کي دواکدارۍ، امر کولو، منعه کولو، او پر خپل اولاد باندي دتسلط لرلو حق ورکړی دی، پيغمبر ﷺ فرمايي: «الْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسؤولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا» (بخاري).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: ښځه دخپل خاوند په کور کې پالونکې ده، او دخپل لاس لاندې کسانو څخه مسئوله ده.

او پر خاوند يې دهغې خوراك او پوشاك دعادت سره سم فرض کړيدي.

۳-داسلام دښمنان او دهغوی لاس پوڅي غواړي چي په اوس عصر کي له ښځې نه دهغې کرامت او حقوق واخلي:

داسلام دښمنان ـچي په حقيقت کي دکفارو او منافقينو په شمول ټول دانسانيت دښمنان دي او کوم کسان چي په زړونو کي يې (دکفر او نفاق) مرض ځای نيولی دی- لدې نه ډير په غوسه* دي چي ښځه په اسلام کي دکرامت، عزت او حفاظت خاونده ده؛ ځکه داسلام دښمنان يعني کفار او منافقين غواړي چي ښځه دتخريب او ورانۍ وسيله او دام جوړ کړي چي په هغه سره دکمزوري ايمان او حيواني شهوت خاوندان ښکار کړي، تر څو له هغې نه خپل دسرکښه شهوت مقصد پوره کړي، لکه څنګه چي الله ﷻ فرمايي: ﴿وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَن تَمِيلُواْ مَيْلاً عَظِيمًا﴾ [د النساء سورت: ۲۷ آيت].

ترجمه: او هغه کسان چي دخپلو شهوتونو متابعت کوي غواړي چي تاسو (له دين څخه) په لويه پيمانه انحراف وکړئ (او

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې لارې شي).

او کوم مسلمانان چي په زړونو کي يې دنفاق مرض دی غواړي چي ښځه دشهوت او شيطاني غرايزو دخاوندانو لپاره يو ارزانه سودا وي، چي دوی يې د خپلو سترګو په وړاندی په ښکلي منظر سره ښکاره وګوري، او يا دا چي له هغي نه بله بده او بې حيا استفاده وکړي؛ نو ځکه خو دوی کوشش کوي چي هغه له خپل کور نه بهر* راوباسي تر څو له نارينه وو سره څنګ په څنګ کار وکړي، او يا دنرسي په شکل په روغتون کي دنارينه وو خدمت وکړي، او يا په الوتکه کي ميلمه پاله وي، او يا (دنر او ښځو) ګډ مکتب او مدرسه کي متعلمه يا معلمه وي، او يا په ستيج باندي اداکاره وي، او يا سندر غاړه وي، او يا په مختلفو نشراتي وسايلو کي په بي حيا او شهوت انګيزه آواز سره نطاقي وکړي.

بربنډو او بداخلاقو مجلو دبربنډو او بې حيا نجونو عکسونه* دخپلو مجلو درواجولو او خرڅولو وسيله ګرځولې ده، او ځيني تاجران او دکارخانو خاوندان هم لدې عکسونو نه دخپلو مالونو درواجولو کار اخلي، او داسي عکسونه* په خپلو توليداتو او مالونو باندي نښلوي، چي دداسي بي ځايه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلطو کارونو او تدبيرونو په وجه ښځه په کور کي له خپلي اساسي وظيفي نه ليري شوي ده، او په نتيجه کي يې خاوندان مجبوره شوي چي دخپلو اولادونو دتربيي او دکورونو دکارونو دتنظيم لپاره پردي خادمې* ونيسي، چي دا کار دډيرو فتنو او لويو ورانکاريو سبب ګرځيدلی دی.

۴- مونږ له کور نه بهر دښځي دکار کولو مخالف نه يو که چيري دلاندنيو شرايطو سره برابر وي:

ا- کله چي ښځه کار ته ضرورت ولري، او يا تولنه ددې کار ته داسي اړتيا ولري چي په نارينه وو کي څوك هغه کار نشي کولای.

ب- ښځه به دا کار به هله کوي چي دکور کار يې سرته رسولی وي، کوم چي ددې اساسي وظيفه ده.

ج- دا کار به دښځو په ساحه کي وي، لکه ښځو ته ښوونه کول، دهغوی معالجه کول، او يا دنرسي په حيث دهغوی خدمت کول، او دسړو څخه به جدا او بيل وي.

د- همدارنګه ښځي ته روا دي، بلکه فرض دي چي د دين احکام زده کړي، او يا يې دضرورت په وخت نورو ته وښايي، خو ښوونه به يې دښځو په مينځ کي وي، او همدارنګه کولای

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي چي (ديني) درسونو ته په مسجد او يا بل ځای کي حاضره شي، په شرط ددې چي مستوره او پټه به وي، او له نارينه وو څخه بيله وي، لکه څنګه چي داسلام په شروع کي به ښځو زده کړه کول او مسجدونو ته به تللې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم فصل

دښځې جسمي زينت پورې مربوط احکام

۱- [د فطري سنتونو (۱) احکام]:

پر ښځې لازمه ده چې هغه فطري سنتونه چې پدې پورې مخصوص دي پر ځاى کړي، لکه: دنوکونو اخيستل او دهغو پاك ساتل؛ ځکه دنوکونو اخيستل دعلماوو په اتفاق سره سنت دي، او له هغو فطري سنتونو څخه دي چې په حديث کې راغلي دي، او دنوکونو په اخيستلو کې پاکي او ښکلا ده، چې په اوږدو پريښودلو سره بد (او ناولي) ښکاري، او له ځناورو سره مشابهت لري، او دهغو لاندې خيرې او ناپاکي يو ځاى کيږي، چې دهغې دننې ته (دغسل او اودس په وخت کې) داوبو رسيدلو مخه نيسي.

خو ځينې ښځې دکفارو دتقليد او د سنتو څخه دبيخبرۍ په وجه نوکون اوږدَوي.

---

(۱) فطري سنتونه لکه: نوکونه اخيستل، دبغلونو او مثانې دپاسه ويښتانو لرې کول، او داسې نور. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او همدارنګه دښځي لپاره دبغلونو او ذ نامه څخه لاندي ويښتان لري کول سنت دي، لکه څنګه چي په حديث کي راغلي دي، ځکه پدې کي (دبدن) ښايست دی، او بهتره داده چي هره اونۍ* دا کار وکړي، او له څلويښتو ورځو نه زيات پاته نه شي.

۲- دښځي دسر او وريځو دويښتانو، او نکريزو، او دويښتانو درنګولو احکام:

الف- ښځه بايد دخپل سر ويښتان اوږده کړي، او بيله ضرورته خرييل يي حرام دي.

دسعودي مفتي مرحوم شيخ محمد بن ابراهيم آل الشيخ وايي: او دښځو دويښتانو خرييل ناروا دي، او دليل يي هغه حديث دي کوم چي نسائي له علي رضي الله عنه نه، او بزار په خپل مسند کي له عثمان رضي الله عنه نه، او ابن جرير په خپل سند له عکرمه رضي الله عنه نه روايت کړی چي وايي: «پيغمبر ﷺ لدې نه منع کړې چي ښځه خپل ويښتان وخرييي»، او کله چي پيغمبر ﷺ د کوم شي په باره کي منعه وکړي، نو هغه به حرام وي تر هغه پوري چي دهغه دروا والي دليل نه وي ثابت شوی.

ملا علي قاري د مشکات په شرح (مرقاة المفاتيح) کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وايي: دراوي دا قول چي «ښځه يي دويښتانو خرييولو څخه منع کړي ده»؛ دهغه وجه داده چي دښځي لپاره کوڅي په ښايست او ظاهري شکل کي دنارينه د ږيري په شان ده... (مجموع فتاوى الشيخ محمد بن ابراهيم ۴۹/۲).

اما دسر دويښتانو لنډول، که چيري دښايست لپاره نه وي، او دضرورت په وجه وي، نو کله چي ساتل يي ورته ګران وي، او يا ډير زيات اوږده شي، نو دضرورت په اندازه لنډول يي روا دي، لکه څنګه چي د پيغمبر ﷺ ځينو ښځو دهغه د وفات نه وروسته دا کار کړيدی، ځکه چي هغوی دپيغمبر ﷺ د وفات نه وروسته زينت پري اينبي وو، او دويښتانو اوږدولو ته يي ضرورت او حاجت نه وو.

خو که چيري دويښتانو د لنډولو څخه دښځي مقصد دکافرو او فاسقو ښځو، او له نارينه وو سره مشابهت وي، نو دا بي شکه حرام دي؛ ځکه دکفارو سره له مشابهت نه په عامه توګه، او دنارينه وو سره دښځي له مشابهت نه (په خاصه توګه) منعه راغلي ده، او که يي مقصد ښکلا او زينت وي، نو داسي ښکاري چي دا هم ناروا دي.

زمونږ شيخ محمد الامين الشنقيطي رحمت الله عليه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي رواج جوړ شوی چي ښځه خپل ويښتان د بيخونو سره نژدې لنډه وي، نو دا دانګريزانو طريقه ده، او د مسلمانو ښځو او مخکي له اسلام نه دعربو ښځو دطريقې څخه مخالفه ده، او دا دهغو انحرافاتو* څخه دي، چي دعامو خلکو په ديندارۍ او اخلاقو کي راپيدا شويدي، او بيا ددې حديث په جواب چي دپيغمبر ﷺ ښځو به خپل ويښتان دومره لنډول چي دسر د پاسه به راغونډ شول داسي وايي: چي دپيغمبر ﷺ ښځو دهغه له وفات نه وروسته خپل ويښتان لنډ کړل، ځکه چي د هغوی ښايست او ډول ته حاجت او ضرورت نه وو، هغوی يواځي دهغه په ژوند کي ځان ښايسته کاوه، او دهغوی له ټولو نه زياته ښکلا دهغوی په ويښتانو کي وه، اما دهغه له وفات نه وروسته دهغوی لپاره يو خاص حکم دی، چي په دنيا کي يوه ښځه هم ورسره په هغه کي برابره نده، او هغه دا چي له واده کولو څخه دهميشه لپاره دهغوی اميد قطع دی، نو هغوی دپيغمبر ﷺ سره دواده کولو په وجه تر مرګه پوري دهغو طلاق شوو ښځو په شان دي کومي چي په عدت[1] کي وي، او الله ﷻ فرمايي:

---

(۱) عدت هغه تاکلي شرعي مودي ته وايي چي ښځه يې له طلاق نه وروسته تيروي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

﴿وَمَا كَانَ لَكُمْ أَن تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلاَ أَن تَنكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِن بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِندَ اللَّهِ عَظِيمًا﴾ [د الاحزاب سورت: ٥٣ آيت].

ترجمه: او تاسو لره نه ده روا چي دالله پيغمبر ته ضرر او تكليف ورسوئ، او تاسو ته روا نه ده چي دده ښځي (ازواج مطهرات) دهغه دوفات څخه وروسته په نكاح كړئ، بيشكه دا دالله په نزد ډيره لويه (ګناه) ده.

او له نارينه وو سره دواده كولو څخه نا اميدي دښايست دځيني شيانو دروا والي سبب وي، كوم چي بيله دې سبب نه روا نه وي[(١)].

نو پر ښځي باندي لازمه ده چي دخپل سر ويښتان وساتي، او سمبال يې كړي، چوټي* يې كړي، او ورته روا نه دي چي هغه دسر دپاسه دڅټ لخوا نه راغونډ كړي.

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: لكه څنګه چي ځيني بد

---

(١) اضواء البيان ٥/٥٩٨-٦٠١، او ښځي ته روا ندي چي پدې كار كي دميړه اطاعت وكړي، څكه دالله ﷻ په مخالفت كي دمخلوق اطاعت روا نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاره ښځي خپل ويښتان يو چوټي* جوړ کړي او د اوږو په مينځ کي يې ځوړند کړي (مجموع الفتاوى ۲۲/۱۴۵).

او شيخ محمد بن ابراهيم دسعودي مفتي رحمت الله عليه وايي: او دا چي ځيني مسلماني ښځي پدې زمانه کي خپل ويښتان دکفارو په شان له يوې خوا نه را ټول کړي او دځټ لخوا يې راغونډ کړي، او يا يې دسر دپاسه راغونډ کړي، نو دا کار روا ندی، ځکه چي پدې کي دکفارو دښځو سره مشابهت دی، او له ابو هريره رضي الله عنه څخه په يو اوږد حديث کي روايت دی چي وايي: پيغمبر ﷺ فرمايي: «صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِيلاَتٌ مَائِلاَتٌ رُءُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ لاَ يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلاَ يَجِدْنَ رِيحَهَا وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا» (مسلم روايت کړی دی).

ترجمه: په دوږخ کي دوې ډلي دي چي ما (هيڅ) ندي ليدلي: يو هغه قوم دی چي دغوا دلکۍ په شان شلاخي (قمچيني) ورسره وي او خلك* په وهي، او (بله ډله) هغه پټي برينډي، کږې وږې، ښځي دي چي سرونه يي داوښونو دکاږه بوکونو* په شان وي، (دا دوې ډلي به) جنت ته نه ځي، او نه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجنت بوی ورته رسيږي، او بې شکه چي (دجنت) بوی له دومره دومره مسافې څخه احساسيږي.

او ځيني علماوو د «مائلات مميلات» تفسير داسي کړی دی چي دوی خپل ويښته پداسي کاږه (بد شکل) ږمنځوي*، کوم چي بدکاري ښځي يې ږمنځوي*، او دا ږمنځول* دکفارو دښځو او دهغو مسلمانو ښځو په شان دی کوم چي ددوی تقليد او پيروي کوي[1].

لکه څنګه چي مسلمانه ښځه دويښتانو له خرييلو، او بي ضرورته لنډولو نه منع ده، همدارنګه په ويښتانو پوري دنورو ويښتانو تړلو نه هم منع ده. لکه څنګه چي په بخاري او مسلم کي روايت دی: «لَعَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الواصِلةَ والمُسْتَوصِلةَ».

ترجمه: پيغمبر ﷺ پر ويښتانو تړونکې، او ويښتانو اخيستونکې دواړو باندي لعنت ويلی دی.

(الواصله): هغه ښځي ته وايي چي خپل ويښتان دبلي ښځي له ويښتانو سره ونښلوي، او (المستوصله): هغي ښځي

---

(۱) مجموع فتاوی الشيخ ۴۷/۲، او همدارنګه الايضاح والتبيين دشيخ حمود التويجري تاليف ۸۵ صفحه دي وکتل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته وايي چې دبلې ښځې ويښتان له خپلو ويښتانو سره ننښلول غواړي، او دا کار ځکه حرام دی چې پدې کې جعل کاري (ډوکه بازي) ده، او په اوسني وخت کې دمصنوعي سر اغوستل هم له همدې ناروا کار (جعلي ويښتانو تړلو) له جملې څخه دي، بخاري او مسلم او نورو دحديث کتابونو روايت کوي چې معاويه رضی الله عنه چې کله ومدينې ته راغی نو خطبه يې ووېل، او يوه غنچه ويښتان يې راوويستل او ويې ويل: ستاسو ښځو ته څه پيښه ده چې په خپلو سرونو کې داسې ويښتان ږدي، ما دپيغمبر ﷺ څخه اوريدلي دي چې وايي: «مَا مِنْ امرأةٍ تجعلُ في رأسِها شَعْراً مِن شَعْرِ غيرِها إلا كانَ زُوراً».

ترجمه: هيڅ يوه ښځه په خپل سر کې دبل چا ويښتان نه ايږدي، مګر داچې دا کار به جعل کاري او ساخته کاري وي.

او مصنوعي ويښته هغه دي چې د سر دويښتو په شان جوړ شوي وي، او په سر اغوستل يې جعل کاري (ډوکه بازي) ګڼل کيږي.

ب- مسلماني ښځې ته روا ندي چې دوريځو ويښتان ټول او يا يو څه واخلي او يا يې کم کړي، او يا داسې مواد استعمال کړي چې ويښتان ټول او يا لږ ليرې کوي، ځکه دا هغه ناروا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار دی چي پيغمبر ﷺ دهغه پر کونکي لعنت ويلی دی، او پيغمبر ﷺ پر هغي ښځي چي دبل چا دوريځو وېښتان دښايست په مقصد اخلي، او پر هغي ښځي باندي چي بل څوك يې دوريځو وېښتان اخلي لعنت ويلی دی، او دا کار دخدای ﷻ دخلقت او جوړښت بدلول دي په کوم چي شيطان قسم کړي چي انسان به په هغه سره ګمراه کوي، لکه څنګه چي الله ﷻ له هغه نه حکايت کوي: ﴿وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللّٰهِ﴾ [د النساء سورت: ۱۱۹آيت].

ترجمه: (شيطان وايي) او زه به حتماً دوی پدي وګمارم چي دخدای ﷻ خلقت او جوړښت بدل کړي.

او په صحيح حديث کي له ابن مسعود رضي الله عنه نه روايت دی چي وايي: «لَعَنَ اللّٰهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالنَّامِصَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللّٰهِ ﷻ».

ترجمه: الله ﷻ پر هغو ښځو چي بل چا ته شنه خالونه وهي او هغه چي خپل ځان ته شنه خالونه وهي، او پر هغو ښځو چي دبل چا ورځي اخلي، او هغه چي خپلي ورځي اخلي، او پر هغو ښځو چي دغاښونو مينځونه دښايست لپاره پراخوي، او دالله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷻ جوړښت بدلوي، لعنت ویلی دی.

او بیا ابن مسعود وویل: آیا پر هغه چا چي پیغمبر ﷺ لعنت ویلی دی لعنت ونه وایم، او هغه دالله ﷻ په کتاب کي هم راغلی دی، یعني دا قول دالله ﷻ: ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا﴾ [د الحشر سورت: ۷ آیت].

ترجمه: او هغه څه چي پیغمبر ﷺ تاسو ته در کړي دي هغه واخلئ (عمل پري وکړئ)، او له کومو شیانو نه چي یې منعه کړي یاست ډډه وکړئ[۱].

او پدې خطرناك افت چي لویه ګناه ده نن ورځ ډیري ښځي اخته شوي دي، تر دي پوري چي دورځو اخیستل (دښځو په نظر) د ورځني ضروریاتو څخه شمیرل کیږي.

او ښځي ته روا نده چي پدې کار کي دخپل خاوند دغوښتني اطاعت وکړي؛ ځکه چي دا ګناه ده.

ج- مسلماني ښځي ته حرام دي چي خپل غاښونه وتوږي تر څو تر منځ یې وړې وړې مسافي پیدا کړي چي ښکلا یې

---

(۱) دا قول ابن کثیر په خپل تفسیر ۳۵۹/۲ ددار الاندلس په چاپ کي ذکر کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زياته شي، څو که چيري غاښونه بد شکله وي، او دهغه له مينځه تلو لپاره عمليات ته ضرورت وي، او يا چنجن وي او اصلاح او جوړولو ته ضرورت ولري، نو بيا څه پروا نشته، ځکه دا تداوي او دبدشکلۍ دليري کولو حکم لري، او دا کار به دمتخصصي ډاکټري په لاس تر سره کيږي.

د- ښځې ته حرام دي چې په خپل بدن کې شنه خالونه ووهي، ځکه پيغمبر ﷺ پر هغې ښځې چې بل چا ته او پر هغې ښځې چې خپل ځان ته خالونه وهي، لعنت ويلى دى، او (الواشمه) هغې ښځې ته ويل کيږي چې دبل چا لاس او يا مخ په ستنو وهي، او بيا دا ځاى په رانجو او يا رنګ سره ډك کړي، او (المستوشمه) هغې ښځې ته ويل کيږي چې د بل چا په ذريعه په خپل جسم کې خالونه وهي، او دا کار حرام او ناروا دى، او دغتو ګناهونو څخه شميرل کيږي، ځکه پيغمبر ﷺ پر هغه چا چې خپله دا کار کوي، او يا يې بل څوك په کوي، دواړو باندي لعنت ويلى دى، او لعنت بيله لويې ګناه څخه په بل څه باندي نه وي.

هـ- دښځو لپاره دنکريزو کول، او دويښتانو رنګول، او دګانو* استعمالولو حکم:

١- نکريزي کول: امام نووي وايي: دلاسو او پښو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

نكريزو سره كول دواده شوي ښځي لپاره مستحب دي، ځكه پدې باره كي مشهور احاديث راغلي دي.. (المجموع ۱/۳۲۴)، او امام نووي هغه حديث ته اشاره كوي چي ابو داود روايت كړی دی: «چي يوې ښځي له عايشي عنهارضی‌الله څخه دنكريزو په باره كي پوښتنه وكړه، هغې وويل: څه باك نشته، لكن زه يي بد ګڼم، ځكه زما ګران پيغمبر ﷺ دهغه بوی بد ګاڼه»، او دا حديث نسائي هم روايت كړی دی، او له عايشي رضی‌الله‌عنها څخه همدارنګه روايت دی چي وايي: «يوې ښځي چي ليك يي په لاس كي وو -دپردې د شا نه- پيغمبر ﷺ ته اشاره وكړه، نو پيغمبر ﷺ يې لاس ونيو او ويې ويل: چي نه پوهيږم چي دا دسړي لاس دی، او كه دښځي لاس؟ هغې وويل: دښځي لاس دی، نو پيغمبر ﷺ ورته وويل: كه ته ښځه وای نو نوكونه به دي بدل كړي وای، يعني په نكريزو به دي رنګ كړی وای.

ليكن نوكان دي پداسي شي نه رنګوي چي دپوښ په شكل پرې پاتي شي[۱] او په اوداسه كي (نوكانو ته داوبو درسيدلو مخه ونيسي.

(۱) لكه دنوكانو خاص رنګ چي (رنګ ناخون) ورته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- اما دښځي لپاره دسر دويښتانو رنګول: که چيري ويښتان يي سپين وي نو د تور رنګ څخه پرته بل رنګ دي ورکړي، ځکه له تور رنګ څخه پيغمبر ﷺ عامه منع کړيده.

امام نووي په رياض الصالحين (ص۳۲۶) کي دنارينه وو او ښځو لپاره دتور رنګ داستعمال دممنوع والي په باره کي يو باب ذکر کړي دی، او په (المجموع) کي وايي: دتور رنګ داستعمال په ممانعت کي دنارينه او ښځي په مينځ کي څه توپير نشته، او دا زمونږ مذهب دی.. (المجموع ۱/۳۲۴).

او دښځي لپاره دسر ويښتان رنګول چي له تور رنګ نه بل رنګ ته واوړي، زما په نظر روا ندي؛ ځکه چي هغه ته څه ضرورت نشته، او توروالی دويښتانو لپاره ښکلا ده، او بدرنګوالی ندی چي تغير ته حاجت ولري، او همدارنګه په هغه کي دکافرو دښځو سره مشابهت هم دی.

۳- دعلماوو په اتفاق سره ښځي ته روا دي چي دمعمول سره سم دسرو زرو او سپينو زرو ګاڼه* استعمال کړي، ليکن هغي ته روا نه دي چي خپل ګاڼه پردو يا غير

(c) ketabton.com: The Digital Library

محرم[۱] نارينه وو ته ښکاره کړي، بلکه له هغوی نه به يي پټوي، خصوصاً د کور نه دوتلو، او دنارينه وو سره مخامخ کيدلو په حالت کي؛ ځکه دا دفتني سبب ګرځي، او ښځه لدې څخه منع شويده چي دپښو دزيوراتو (لکه پايزيبونو) آواز چي تر جامو لاندي (پټ) ګاڼه دي[۲]، نارينه وو ته واوروي، نو دښکاره ګاڼه به څرنګه (پردو نارينه وو ته ښودل روا وي)؟.

---

(۱) غير محرم هغه چاته ويل کيږي چي دښځي نکاح ورسره روا وي.

(۲) الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ﴾ (النور: ۳۱ آيت)، ترجمه: او نه دي وهي پښي خپلي (په ځمکه) تر څو هغه زينت يې معلوم شي چي دوی يي پټوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم فصل

دحيض، استحاضې، او نفاس احکام

اول: حيض:

۱- دحيض تعريف:

حيض په لغت کي بهيدلو ته وايي، او په شريعت کي هغه وينې ته وايي چي دښځي درَحِم له بيخ نه پرته له کوم مرض او يا زخم نه په يو معلوم وخت کي ووځي، او دا دخداى ﷻ له جانبه دښځو لپاره يو طبيعي شى دى، چي خداى ﷻ په رَحم کي دحمل په موده کي دماشوم دتغذيي لپاره هغه پيدا کړيدى، چي وروسته له ولادت نه په شودو بدليږي، نو کله چي ښځه حامله نه وي، او ماشوم ته شودې نه ورکوي، نو دا وينه بې مصرفه پاته شي، نو په يوه معين وخت کي راوځي، چي هغه ته دښځي مياشتنى عادت وايي.

۲- دحيض سن او عمر:

هغه عمر چي ښځي ته پکښي حيض راځي هغه لږ تر لږه نهه (۹) کاله تر پنځوسو (۵۰) کلونو پوري وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَاللاَّئِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَعِدَّتُهُنَّ ثَلاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللاَّئِي لَمْ يَحِضْنَ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: ستاسو هغه ښځي چي له حيض نه نااميده وي، که په شك کي شوی، نو عدت[۱] يي دري مياشتي دی، او دهغو ښځو عدت چي حيض يي نه وي راغلی (دري مياشتي دی).

نو نا اميده ښځي هغه دي: کومي چي پنځوسو (۵۰) کلو ته رسيدلي وي، او هغه ښځي چي حيض يي نه وي راغلی هغه دي: چي له نهو (۹) کلو نه وړې وي.

۳- دحائضې ښځي احکام:

الف- دحيض په حالت کي دهغې سره مجامعت کول (يوځای کيدل) ناروا دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُواْ النِّسَاء فِي الْمَحِيضِ وَلاَ تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىَ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللّهُ إِنَّ اللّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۲ آيت].

ترجمه: او له تا نه دحيض په باره کي پوښتنه کوي، ورته ووايه چي هغه يوه پليتي ده، او په حيض کي له ښځو نه ليري

---

(۱) عدت هغه مودې ته وايي چي له طلاق نه وروسته يي بايد ښځه په کور کي تير کړي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسئ، او مه ورته نژدې کيږئ تر هغه پورې چې پاکې شي، چې کله پاکې شي، نو بيا له هغې خوا نه ورته راشئ (مجامعت ورسره وکړئ) چې الله تاسو ته امر کړی دی، بيشکه چې الله توبه ايستونکي او ډير پاك کسان خوښوي.

او دا حراموالی (ناروا والی) تر هغه وخته پورې دی چې د حيض وينه بنده شي، او ښځه ترې غسل وکړي او پاکه شي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىَ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللّهُ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۲ آيت].

ترجمه: او هغوی (يعنې خپلو ښځو) ته مه نژدې کيږئ تر څو پاکې شي، چې کله پاکې شي، نو بيا له هغې خوا څخه ورته راشئ (مجامعت ورسره وکړی) چې الله تاسو ته امر کړی دی.

او د حائضې ښځې خاوند ته روا دي چې بيله يو ځای کيدو څخه په بله هره طريقه چې وي خوند واخلي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «اِصْنَعُوا كلَّ شَيْءٍ إلاّ النّكاح»(۱).

ترجمه: (له حائضې ښځې سره) بيله جماع (يو ځای کيدو)

(۱) مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه نور هر څه وکړئ.

ب- حائضه ښځه به دحيض په موده کي لمونځ او روژه پرېږدي، او کول يې ورته حرام دي صحيح ندي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «أَلَيْسَ إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تَصُمْ؟» (بخاري او مسلم روايت کړيدی).

ترجمه: آيا داسي نده چي کله ښځي ته حيض راشي نو نه لمونځ کوي او نه روژه نيسي؟

او چي کله له حيض نه پاکه شي، نو بيا به دروژې قضايي راوړي، او دلمانځه به نه راوړي، عائشه رضي الله عنها وايي: «كُنَّا نَحِيضُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَكُنَّا نُؤمَرُ بِقَضَاءِ الصَّومِ وَلاَ نُؤمَرُ بِقَضَاءِ الصَّلاَةِ»(بخاري او مسلم روايت کړيدی).

ترجمه: مونږ به دپيغمبر ﷺ په زمانه کي حيض ليده، نو بيا به دروژې په قضايي راته امر کيده، او دلمانځه په قضايي به را ته امر نه کيده.

او -الله جل جلاله ښه پوهيږي- چي فرق دادی، چي لمونځ څو واره* تکراريږي، نو دتکليف او د سختی په خاطر يي قضايي فرض نده، او روژه داسي نده.

ج- حائضې ته حرام دي چي قرآن کريم بيله کوم حايل

(c) ketabton.com: The Digital Library

(پوښ يا پردي) څخه مسه كړي، الله ﷻ فرمايي: ﴿لا يَمَسُّهُ إِلاّ الْمُطَهَّرُونَ﴾ [د الواقعه سورت: ۷۹ آيت].

ترجمه: (قرآن كريم) به بيله پاكانو نه بل څوك نه مسه كوي.

او په هغه ليك كي چي پيغمبر ﷺ وعمرو بن حزم ته ليكلى وو راغلي دي: «لاَ يَمَسَّ الْمُصْحَفَ إلاّ طَاهِرٌ» (نسائي او نورو روايت كړيدى).

ترجمه: قرآن كريم به څوك نه مسه كوي مګر دا چي پاك وي.

اما دحايضې دقرآن كريم تلاوت بيله دي چي هغه مسه كړي، دعلماوو په مينځ كي پدي كي اختلاف دى، نو داحتياط له كبله دي پرته له ضرورت نه دقرآن كريم تلاوت ونكړي، مثلاً كه چيري (دقرآن) له هيريدلو نه وډار شي، (نو بيا يي تلاوت كول پروا نلري)، والله اعلم.

د- حائضې ښځي ته په كعبه باندي طواف كول حرام دي، نظر پدي قول دپيغمبر ﷺ وعائشي ته كله چي يي حيض راغى: «افْعَلي مَا يَفعَلُ الحاجُّ، غيرَ ألاّ تَطُوفي بالبيتِ حَتى تَطْهُري» (بخاري او مسلم روايت كړى دى).

ترجمه: هغه څه وكړه چي حاجي يي كوي، مګر په كعبه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

طواف نه كوي تر هغه پوري چي پاكه شي.

هـ- حائضې ته په مسجد كي پاته كيدل حرام دي، نظر پدي قـول دپيغمبر ﷺ: «إِنِّي لا أُحِلُّ المَسْجِدَ لِحائضٍ ولاَ لِجُنُبٍ» (ابو داود روايت كړى دى).

تـرجمه: زه دحائضـې او جُنُب لـپاره پـه مسـجد (كـي پاتـه كيدل) روا نه بولم.

او دپيغمبر ﷺ دا قـول: «إنَّ المَسْـــجدَ لا يَحِلُّ لِحائضٍ ولا جُنُبٍ» (ابن ماجه روايت كړى دى).

تـرجمه: پـه مسـجد كـي (پاتـه كيدل) دحائضې او جنب لپاره روا ندي.

او حائضې تـه روا دي چي پـه مسجد كـي تيره شي بيله پاته كيدو څخـه، نظر پـدې حديث دعـائشـې رضي الله عنها چي وايـي: قـال رسـول الله ﷺ: «نَاوِلِـيني الخَمْـرَةَ مِنَ المَسجدِ» فَقُلتُ: إني حَائضٌ، فَقَالَ: «إنَّ حَيْضَتَكِ لَيْسَتْ بِيَدِكِ»(۱).

تـرجمه: پيغمـبر ﷺ ورتـه وويـل: لـه مسـجد نـه مـا تـه وړه

---

(۱) پـه المنـتقى ۱/۱۴۰ كـي راغلـي دي: چـي دا حديـث مسـلم، تـرمذي، نسائي، ابو داود، او ابن ماجه روايت كړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوزې راکړه، نو ما ورته وويل: چې زه حائضه يم، وېي ويل: چې ستا حيض ستا په لاس کې ندی.

او پروا نلري چې حائضه شرعي اذکار لکه کلمه، تکبير، تسبيح، او دوعاوي، او يا سهارني او ماښامني ذکرونه او وردونه، او دبيده کيدو او وېښيدو ذکرونه ووايي، او همدارنګه پروا نلري چې علمي کتابونه لکه تفسير، حديث، او فقه ووايي.

مسأله: د «صُفره» او «کُدره» حکم:

صُفره: هغه شي ته وايي چې دزَوي او نَو په شان وي او رنګ يې ژړ وي.

کُدره: هغه شي ته وايي چې رنګ يې دخړو او خيرَنو اوبو په شان وي.

نو کله چې له ښځې نه دحيض په وخت کې ژړې او يا خړې اوبه ووځي، نو هغه حيض ګڼل کيږي، او دحيض حکم لري، او که دحيض له وخت نه بغير په بل وخت کې ووځي نو هغه عادي اوبه دي او څه خاص حکم نلري، او ښځه پاکه بلله کيږي، نظر پدې قول د أُم عطيه رضي الله عنها چې وايي: مونږ کدره او صفره دحيض له پاکوالي نه وروسته په هيڅ شي نه شميرلو، دا حديث ابو داود روايت کړی دی، او د بخاري په روايت کې د «بعد

(c) ketabton.com: The Digital Library

الطهر» لفظ ندی راغلی، او دا دمحدثینو په نظر دمرفوع حدیث[۱] حکم لري؛ ځکه چي دا د پیغمبر ﷺ لخوا نه تقریر[۲] بلل کیږي، او (ددې روایت) مقابله معنا داده چي صفره او کدره دپاکیدلو نه مخکي دحیض حکم لري.

بله مسأله:

سوال: ښځه دحیض ختمیدل په څه پیژني؟

جواب: دوینـي په دریدلـو سره یـي پیژنـي، او دهغـه دوې نښي* او علامې دي:

اوله علامـه: لـه حیض نـه وروسـته دسپینو اوبو[۳] راتلـل، چي دګـچو په شان به سپیني وي، او کله بیله سپین رنګ څخه بـل رنګ وي، ځکـه چي رنګ یـي دښځـو دمختلفو احوالـو پـه اساس بیل او مختلف وي.

دوهمـه علامـه: وچوالـی: او هغـه دادی چـي پـه خـپل فـرج

---

(۱) مرفوع حدیث هغه تـه ویـل کیږي چـي لـه پیغمبر ﷺ څخـه مستقیماً روایت شوی وي.

(۲) تقریر دې تـه ویـل کیږي چي دپیغمبر ﷺ پـه وړاندي یو کار وشي، او یا یو څه وویل شي، او هغه نه منع نکړي.

(۳) چي هغه ته په عربي کي (القَصة البیضاء) وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(شرمګاه) کي يوه ټوټه، يا پنبه (مالوچ) ننه باسي، او بيا وچه راووځي چي هيڅ شی پري نه وي، نه وينه، نه ژړي اوبه، او نه خړي اوبه.

۴- هغه څه چي ښځي ته دحيض نه وروسته لازم دي:

له حيض نه وروسته لازمه ده چي ښځه غسل وکړي، او هغه دا چي خپل ټول بدن په اوبو سره دپاکوالي په نيت ووينځي؛ نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ: «فإذا أقْبلتْ حيضتُكِ فدَعِي الصَلاةَ، وإذا أدْبَرَتْ فاغْتَسلِي وَصَلِّي»[1].

ترجمه: کله چي دي حيض راشي، نو لمونځ پريږده، او کله چي دي حيض لاړ شي، نو غسل وکړه، او لمونځ وکړه.

او دغسل ترتيب دادی: چي دجنابت دليري والي او يا دلمانځه يا دهغي په شان د بل شي لپاره دپاکوالي نيت وکړي، او بيا دي بسم الله ووايي، او بيا دي اوبه پر ټول بدن توی کړي، او دويښتانو بيخونه دي لامده کړي، که چوټي* وي خلاصول يي لازم ندي، يواځي دي اوبه پري واچوي، او که چيري سدر[2]

---

(۱) بخاري روايت کړيدی.

(۲) سدر يا (بيره) يو طبيعي بوټی دی چي دکاليو او نورو شيانو دپاکوالي =

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا نور پاکونکي مواد[1] له اوبو سره استعمال کړي نو ښه به وي، او مستحبه ده چي يو څه پنبه واخلي چي په مشك يا بل څه سره خوشبويه وي، او په خپل فرج[2] کي دي دغسل نه وروسته کښېږدي، څکه چي پيغمبر ﷺ اسماء رضي الله عنها ته پدې سره امر کړی وو (مسلم روايت کړی دی).

يوه مهمه پاملرنه:

کله چي حائضه او يا نفاس لرونکي ښځه له لمر لويدلو نه مخکي پاکه شي، نو دنومړي ورځي دماسپښين او مازديګر لمونځونه پري لازم دي، او که د لمر ختو نه مخکي پاکه شي، نو دنومړي شپې دماښام او ماسختن لمونځونه پري لازم دي؛ څکه چي دعذر په صورت کي ددوهم لمانځه وخت داول لمانځه لپاره هم وخت بلل کيږي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: او لدې کبله اکثره علماء لکه مالك، شافعي او احمد رحمت الله غليهم-

---

پخاطر له اوبو سره استعماليږي.(ژباړن)

(۱) لکه صابون او داسي نور.(ژباړن)

(۲) فرج دښځي شرمګاه او غليظه عورت ته وايي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پدې نظر وو چې کله حائضه دورځې په آخره کې پاکه شي، نو د ماسپښين او مازديگر لمونځونه به دواړه کوي، او که دشپې په اخره کې پاکه شي، نو دماښام او ماسختن لمونځونه به دواړه کوي، لکه څنگه چې له عبد الرحمن بن عوف او ابو هريره او ابن عباس ﷺ څخه روايت شوي دي؛ ځکه چې دعذر په حالت کې د دواړو لمونځونو وخت مشترك وي، او که چيري دورځې په آخر کې پاکه شي نو د ماسپښين وخت پاتې وي، نو هغه به له مازديگر نه مخکې کوي، او که دشپې په آخره کې پاکه شي، نو دعذر په صورت کې دماښام وخت پاتې دی، نو دماسختن نه مخکې به يې کوي (مجموع الفتاوى ۲۲/۴۳۴).

او که چيري پرې ديو لمانځه وخت داخل شي او بيا حيض او يا نفاس ورته راشي مخکې لدې نه چې لمونځ وکړي، نو راجحه قول دادی: چې دهغه لمونځ قضايي پرې لازمه نده، کوم چې اول وخت يې پرې داخل شوی وو، او له لمانځه څخه مخکې ورته حيض او يا نفاس راغلی وو.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه پدې مسأله کې وايي: او ددليل په لحاظ دابو حنيفه او مالك مذهب ظاهره دی، او هغه دا چې حائضې باندې هيڅ شی لازم ندي؛ ځکه قضاء په نوي امر لازميږي، او دلته دقضايي راوړلو لپاره کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

امر نشته، او ځکه چې هغې دا لمونځ په جائزه طريقه سره وروسته کړی دی، نو دا ملامته نده، اما څوك چې له لمانځه نه ويده شي، او يا يي هير شي، که څه هم دهغوی تقصير نشته، خو کوم لمونځ چې دوی يي کوي هغه قضايي ندی، بلکه ددوی په حق کي دلمانځه وخت هغه دی چې کله دوی راويښ شي او يا ورپه ياد شي (مجموع الفتاوی ۳۳۵/۲۲).

دوهم: استحاضه:

۱- داستحاضې احکام:

استحاضه: هغهويني ته وايي چې بې وخته له يو رګ نه - چې (عاذل) ورته وايي- را ووځي، او دمستحاضې[۱] حالت پيژندل ګران دی، پدې چې دحيض وينه داستحاضې له ويني سره مشابهت لري.

نو که چيري له هغې نه په دوامداره يا غالب وخت وينه راتلله، نو آيا کومه وينه دحيض ده، او کومه داستحاضې ده چې دهغه په وجه لمونځ او روژه نه پريښودل کيږي؟، ځکه استحاضه دپاکو ښځو حکم لري، نو دهغې په خاطر د

(۱) مستحاضه هغه ښځې ته ويل کيږي چې داستحاضې په حالت کي وي، او بيان يي په راتلونکي کرښو کي کيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

استحاضې درې حالته دي:

اول حالت:

که ښځه مخکي لدې نه چي استحاضه ورته راشي، يو معين او معلوم عادت ولري، چي له استحاضې نه مخکي به مثلاً پنځه (۵) او يا اته (۸) ورځي دمياشتي په اوله او يا مينځ کي حيض ورته راتلی، نو دې ته دخپل حيض ورځي معلومي وي، نو دا ښځه به دخپل تاکلي عادت په اندازه حيض ګڼي، او لمونځ او روژه به پريږدي، او دهغي لپاره دا دحيض د احکامو اعتبار لري، او چي کله يي دعادت ورځي ختمي شوې، غسل به کوي، او لمونځ به کوي، او باقي راتلونکې وينه استحاضه ګڼل کيږي، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ أُم حبيبه ته: «امْكُثِي قَدْرَ مَا كَانَتْ تَحْبِسُكِ حَيْضَتُكِ ثُمَّ اغْتَسِلِي وَصَلِّي» (مسلم روايت کړی دی).

ترجمه: ستا دحيض دورځو په اندازه کښينه او انتظار وکړه، او بيا غسل وکړه، او لمونځ وکړه، او نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ وفاطمه بنت ابي حبيش ته: «إِنَّمَا ذَلِكِ عِرْقٌ وَلَيْسَ بِحَيْضٍ فَإِذَا أَقْبَلَتْ حَيْضَتُكِ فَدَعِي الصَّلاَةَ» (بخاري او مسلم روايت کړی دی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: دا (استحاضه) ديو رګ (وينه) ده، او حيض ندی، نو کله چي دي حيض راغی، نو لمونځ پرېږده.

دوهم حالت:

که چيري هغې کوم معلوم او معين عادت نه درلود، خو وينه يي معلومداره وه، يعني ځيني د هغې به دحيض صفت لرلو، يعني توره به وه، او يا به ټينګه (ګاټه) وه، او يا به يي بوی درلود، او نوره (باقي) وينه به دحيض دويني په شان نه وه، يعني سره به وه، او يا به يي بوی نه درلود، او يا به ټينګه (ګاټه) نه وه، نو پداسي حالت کي هغه وينه چي دحيض دويني صفات پکښي وي هغه حيض دی، په هغه کي به لمونځ او روژه پريږدي، او ماسوا لدينه نوره وينه داستحاضې وينه ده، دحيض دويني په آخر کي به غسل کوي، او لمونځ به کوي، روژه به نيسي، او دا دپاکي ښځي حکم لري، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ وفاطمه بنت ابي حبيش ته: «إِذَا كَانَ دَمُ الْحَيْضَةِ فَإِنَّهُ أَسْوَدُ يُعْـرَفُ فَـإِذَا كَـانَ ذَلِكَ فَأَمْسِكِي عَنْ الصَّلاَةِ فَإِذَا كَانَ الاخَرُ فَتَوَضَّـئِي وَصَلِّي» (ابوداود او نسائي روايت کړی دی، او ابن حبان او حاکم هغه صحيح حديث ګڼلی دی).

ترجمه: که چيري حيض وي، نو دهغه (وينه) تور رنګې وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژندلې شي، نو لمونځ مه کوه، او که چيري بل څه وو، نو اودس وکړه او لمونځ وکړه.

نو پدې حديث کي دا (خبره) واضحه ده چي مستحاضه به دويني صفت او حالت ته ګوري، او په هغه سره به دحيض او استحاضې په مينځ کي فرق کوي.

دريم حالت:

که چيري ښځي نا معلومه عادت درلود، او ورته معلوم نه وو، او ويني څه خاص صفت او حالت نه درلود چي په هغه سره دحيض او استحاضې تميز وکړي، نو دا به دحيض اکثره او غالبه موده يعني شپږ (۶)، يا اووه (۷) ورځي له هري مياشتي نه حيض ګڼي، ځکه دا داکثرو ښځو دحيض موده ده، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ وحمنه بنت جحش ته: «إِنَّمَا هِيَ رَكْضَةٌ مِنْ الشَّيْطَانِ فَتَحَيَّضِي سِتَّةَ أَيَّامٍ أَوْ سَبْعَةَ أَيَّامٍ، ثُمَّ اغْتَسِلِي فَإِذَا اسْتَنْقَأْتِ فَصَلِّي أَرْبَعَةً وَعِشْرِينَ لَيْلَةً أَوْ ثَلَاثَةً وَعِشْرِينَ لَيْلَةً وَأَيَّامَهَا وَصُومِي وَصَلِّي فَإِنَّ ذَلِكِ يُجْزِئُكِ وَكَذَلِكِ فَافْعَلِي كَمَا تَحِيضُ النِّسَاءُ» (بخاري، مسلم، ترمذي، نسائي، او ابو داود روايت کړي دي، او ترمذي هغه صحيح حديث ګڼلی دی).

ترجمه: دا (استحاضه) دشيطان لخوا يو حرکت دی، نو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ او يا اووه ورځي حيض وګڼه، او بيا غسل وکړه، او چي کله پاکه شوې، نو څلورويشت (۲۴) او يا درويشت (۲۳) ورځي لمونځ وکړه، او روژه ونيسه، دا ستا لپاره روا ده، او همدارنګه عمل وکړه لکه څنګه چي يې نوري ښځي په حيض کي کوي.

او دمخکنيو خبرو خلاصه داده: چي عادت لرونکې ښځه به خپل عادت ګوري، او کومه چي وينه يي خاص اوصاف لري هغه به په هماغه اوصافو عمل کوي، او کومه چي دا دواړه نه لري، نو هغه به شپږ او يا اووه ورځي حيض ګڼي، او پدې سره دهغه دريو واړو روايتونو په مينځ کي جمع او توافق راځي چي د پيغمبر ﷺ نه دمستحاضې په باره کي راغلي دي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: او کومي علامې چي علماوو پدې باره کي ذکر کړي دي، هغه شپږ علامې دي: يا به عادت وي، او عادت له ټولو نه قوي علامه ده، ځکه چي دلته اصل دحيض حالت دی، نه بل څه.

او يا به تميز[1] وي، ځکه چي توره، ټَټه (ټينګه) او بد

(۱) د تميز څخه مقصد دادی چي دښځي وينه خاص اوصاف او مشخصات ولري، لکه مخکي چي دهغه بيان وشو.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بويه وينه کي دحيض احتمال له سري ويني نه زيات دی.

او يا داکثرو ښځو عادت ته اعتبار ورکول دي؛ ځکه چي اصل دادی چي يو فرد بايد داکثريت په حکم پوري وتړل شي، او دا درې علامي په احاديثو او قياس سره ثابته دي.

او بيا يي نوري پاتي علامې ذکر کړې، او په آخر کي وايي: او په ټولو کي راجح او حق قول دادی: چي هغه علامو ته اعتبار ورکړل شي کومي چي په احاديثو کي راغلي دي، او پرته لدې نه نور علائم لغو شي.

۲- پر مستحاضې باندي دپاکوالي حکم کولو په صورت کي لازمي احکام:

الف: کله چي يي دحيض معيني ورځي پای ته ورسيږي نو غسل پري لازميږي لکه څنګه چي يي مخکي بيان وشو.

ب: هر لمانځه ته به خپل فرج پريمينځي، او په هغه کي به پنبه او يا دهغه په شان بل شی ايږدي چي وينه بنده کړي، او هغه به په يو څه وتړي چي ونه لويږي، او بيا به دهر لمانځه دوخت دداخليدلو سره اودس کوي، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ دمستحاضې په باره کي: «تَدَعُ الصَّلاَةَ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا ثُمَّ تَغْتَسِلُ وَتَتَوَضَّأُ عِنْدَ كُلِّ صَلاَةٍ» (ابو داود، ابن ماجه او ترمذي روايت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی دی، او ترمذي دهغه په باره کي وايي: دا حديث حسن دی).

ترجمه: دخپل حيض په ورځو کي به لمونځ پرېږدي، او بيا به غسل کوي، او دهر لمانځه لپاره به اودس کوي.

او فرمايي: «أَنْعَتُ لَكِ الكُرْسَفَ تَحْشِينَ بِهِ المَكَانَ».

ترجمه: له ځان لپاره پنبه وغواړه او په دا ځای[1] کي کښېږده.

او کيدلای شي چي اوس دپنبي په ځای هغه خاص طبي نيکرونه* استعمال شي چي دهمدې غرض لپاره جوړ شوي دي.

دريم: نفاس:

الف: دنفاس تعريف او موده:

نفاس: هغه وينه ده چي دولادت په وخت کي او وروسته له هغه څخه له رَحِم نه راځي، او دا هغه باقي وينه ده چي په رَحِم کي دحمل په وخت کي پاته وه، نو چي کله ولادت وشي دا وينه لږه لږه راوځي، او کومه وينه چي له ولادت نه لږ مخکي ښکاره شي او دولادت نښي پکښې وي نو هغه هم دنفاس وينه ده، او

(۱) يعني فرج. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځينې فقهاوو هغه له ولادت نه مخکې په دوو او يا درويو ورځو مقيده کړې ده، خو غالبه داده چې نفاس له ولادت سره يو ځای وي.

او په زيږيدلي ماشوم بايد انساني خلقت ظاهره وي، او کمه موده چې په هغه کې دماشوم انساني خلقت واضحه کيږي (۸۱) ورځې ده، او ډيره موده درې مياشتې ده، نو که چير لدې مدې (۸۱ ورځو) نه مخکې ماشوم وشي (نقصان وکړي)، او له هغه سره وينه راشي، نو هغه ته دې توجه نه کوي او دهغه لپاره به لمونځ او روژه نه پريږدي، ځکه چې دا فاسده وينه ده، او داستحاضې حکم لري.

زياته موده دنفاس غالباً (۴۰) ورځې ده، چې له ولادت سره او يا دوې درې ورځې له هغه نه مخکې شروع کيږي، لکه څنګه چې يې مخکې ذکر وشو، نظر پدې حديث دام سلمه رضی الله عنها چې وايي: «كَانَتْ النُّفَسَاءُ تَجْلِسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَرْبَعِينَ يَوْمًا» (ترمذي روايت کړی دی).

ترجمه: زچه (نفاسداره ښځه) به د پيغمبر ﷺ په زمانه کې څلويښت ورځې کښيناستله.

او علماوو پدې باندې اتفاق هم کړی دی، لکه څنګه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترمذي او نورو هغه نقل کړی دی.

او که چيري له ځلويښتو ورځو نه مخکي پاکه شي او وينه يي ودريږي، نو غسل به کوي او لمونځونه به کوي، دنفاس دکمي مودې معينه اندازه نشته، ځکه چي دهغه تعين ندی راغلی، او که چيري ځلويښت ورځي پوره شوي او وينه يي بنده نه شوه، که يي دحيض ورځي وي، نو حيض ګڼل کيږي، او که يي دحيض ورځي نه وې، او وينه جاري وه نو دا استحاضه ده، او عبادت (لمونځ ، روژه او نور) به له (۴۰) ورځو نه وروسته نه پريږدي، او که چيري وينه له (۴۰) ورځو نه واوړي خو دوام ونکړي، نو پدي کي دعلماوو اختلاف دی.

ب: دنفاس متعلق احکام:

نفاس په لاندني احکامو کي د حيض حکم لري:

۱ - په ځلويښتي کي ښځي سره جماع کول حرام دي، لکه څنګه چي له حائضي سره جماع حرامه ده، او بيله جماع څخه نور خوند اخيستل (له دوارو سره) روا دي.

۲ - په ځلويښتي کي ښځي ته دحائضې په شان روژه نيول او لمونځ کول، او دکعبې طواف حرام دی.

۳ - په نفاس لرونکي ښځي دحائضې په شان دقرانکريم مسه کول او دهغه تلاوت حرام دي، مګر که د هيريدلو ويره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسره وي.

۴- په نفاس لرونکي ښځي دحائضي په شان دفرضي روژې قضايي راوړل فرض دي.

۵- په نفاس لرونکي ښځي باندي دنفاس نه وروسته غسل کول فرض دي، لکه څنګه چي پر حائضي فرض دي.

ددې مسائلو دلائل په لاندي ډول دي:

۱) له ام سلمه رضی الله عنها نه روايت دی: «كَانَتْ النُّفَسَاءُ تَجْلِسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَرْبَعِينَ يَوْمًا» (ترمذي روايت کړی دی).

ترجمه: زچه (نفاس داره ښځه) د پيغمبر ﷺ په وخت کي څلويښت ورځي کښيناستله.

مجد ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: «زه وايم: دحديث معنا داده: پدې باندي ورته امر کيدی چي تر څلويښتو ورځو پوري کښيني، تر څو حديث دروغ ونه ګڼل شي، ځکه چي ممکنه نده ديوه عصر ټولي ښځي په نفاس او حيض کي يو شانتي عادت ولري (المنتقى ۱۸۴۹/۱)

۲) له ام سلمه رضی الله عنها نه روايت دی چي وايي: «كَانَتْ الْمَرْأَةُ مِنْ نِسَاءِ النَّبِيِّ ﷺ تَقْعُدُ فِي النِّفَاسِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً لاَ يَأْمُرُهَا

(c) ketabton.com: The Digital Library

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَضَاءِ صَلَاةِ النِّفَاسِ» (ابو داود روايت کړې دی)

ترجمه: د پيغمبر ﷺ له ښځو نه به يوه په نفاس کې ځلويښت شپې کښيناستله، او پيغمبر ﷺ به ورته د ځلويښتې دلمونځ دقضايي امر نه کولو.

مسأله:

که زچه (نفاس لرونکي) ښځې وينه له ځلويښتو ورځو نه مخکې بنده شي، او غسل وکړي، او لمونځ وکړي او روژه ونيسي، او بيا په ځلويښتو ورځو کې دننه وينه راشي، نو صحيح داده چې دا نفاس ګڼل کيږي کښيني به، او کومه روژه يې چې دپاکی په ورځو کې نيولي ده هغه صحيح ده، قضايي پري نشته[1].

(۱) پدې باره کې دي دمحمد بن ابراهيم دفتاوی مجموعه ۲/۱۰۲، او دشيخ عبد العزيز بن باز فتاوی ۱/۴۴، د(مجلة الدعوة) چاپ، او دابن قاسم حاشيه پر زاد المستقنع باندي ۱/۴۰۵، او رسالة الدماء الطبيعية للنساء دشيخ محمد صالح العثيمين تاليف ۵۵-۵۶ صفحه، او (الفتاوی السعدية) ۱۳۷ صفحه وکتل شي.
او محمد بن ابراهيم په خپله فتاوی کې وايي: او دروژې قضايي دي
=

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله مسأله:

شیخ عبد الرحمن بن سعدي رحمت الله علیه وایي: «له وړاندې خبرو نه دا ظاهره شوه چې دنفاس دویني سبب ولادت دی، او داستحاضې وینه هغه عارضي وینه ده چې دمرض په وجه وي، او دحیض وینه اصلي وینه ده، والله اعلم (إرشاد أولي الأبصار والألباب ۲۴)

دګولیو خوړل:

څه باك نشته که ښځه دحیض دمنع کولو ګولی وخوري که هغه د هغې صحت ته تاوان او ضرر ونلري، نو کله چې ګولی وخوري او حیض یې رانشي، نو بیا لمونځ کول، روژه نیول، او د کعبې شریفې طواف کول، دا ټول دنورو پاکو ښځو په شان ورته روا دي او صحت لري.

راوړي، او دلمانځه قضایي دي نه راوړي، او دا یو مجمله خبره ده، ځکه ددي بیان یې ندی کړی چې دکومه روژې قضایي لازمه ده، ایا هغه روژه چې دنفاس په وخت کې دپاکی په ورځو کې نیولې ده، او که هغه چې دویني دراګرځیدلو وروسته یې پرې اېښې ده؟ او شاید دهغه مقصد به دا دوهمه خبره وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داولاد نقصانولو حکم:

اې مسلماني خوري، کوم شی چې الله ﷻ ستا په رحم کې پيدا کړی دی، ته يې پر هغه امانتداره ګرځولې يې، نو هغه به نه پټوې، الله ﷻ وايي: ﴿وَلاَ يَحِلُّ لَهُنَّ أَن يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِن كُنَّ يُؤْمِنَّ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ﴾ [د البقرة سورت: ۲۲۸ آيت].

ترجمه: دوی (ښځو) ته روا نه دي هغه څه پټ کړي هغه څه چې الله ﷻ ددوی په رَحِمونو کې پيدا کړي دي، که دوی په الله او داخرت په ورځ باندې ايمان لري.

او په مختلفو وسيلو سره دهغه (اولاد) په نقصانولو (غورځولو) او له هغه نه دخلاصون کوښښ ونکړې، ځکه الله ﷻ تاته په رمضان کې دروژې خوړل روا کړي دي، کله چې تاته يې نيول دحمل په وخت کې سخت وي، او يا حمل (ماشوم) ته ضرر رسوي.

او کوم عملياتونه چې نن ورځ دنقصانولو لپاره مينځ ته راغلي دي حرام دي، او که چيرې په ماشوم کې روح پوکل شوی وي، او دنقصانولو په وجه مړ شي، نودا دانسان په ناحقه سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وژل دي، او په هغه سره دقتل ټول احکام ثابتيږي، لکه دیَت[۱] ورکول چي اندازه يې خاص تفصيل لري، او دځيني علماوو په نزد کفاره اداء کول، چي هغه ديوه مؤمن مريي آزادول دي، او که يې قدرت او وسه نه وه (او يا يې ونه موند)، ددوو مياشتو پر له پسي روژه نيول دي، او ځيني علماوو دا عمل (يعني نقصانول) په کوچني ډول دژوندی نجلی* دښخولو په شان بولي، محمد بن ابراهيم رحمت الله عليه وايي: «دحمل (دمور په نس کي ماشوم) دنقصانولو کوشش کول ناروا دي، تر هغه پوري چي مرګ يې يقيني نه وي ثابت شوی، او که چيري په يقيني توګه مړ وي نو بيا يې نقصانول جائز دي[۲].

او د(هيئة کبار العلماء) دشوری (۱۴۰) نمبر فيصله په ۲۰/۶/۱۴۰۷هـ تاريخ پدې هکله داسي ده:

۱- دحمل نقصانول په مختلفو مراحلو کي پرته له يو شرعي عذر څخه روا ندي، او هغه هم په يوه محدوده اندازه

---

(۱) ديَت هغه عوض (پيسي او نور څه) دی چي قاتل يې د مړي په بدل کي د مړي خپلوانو (اولياوو) ته ورکوي.(ژباړن)

(۲) مجموع فتاوی الشيخ محمد بن ابراهيم ۱۵۱/۱۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره.

۲- که حمل دجوړښت په اوله مرحله (دڅلوېښت ورځو په موده) کې وي، او نقصانول یې پدې موده کې ددې ویرې څخه وي چې تربیه کول به یې ورته ګران وي، او یا به یې دژوند او تعلیم احتیاجات پوره نکړای شي، او یا یې دآینده ژوند څخه په ویره کې وي، او یا موجوده اولادونه دځان لپاره کافي وبولي، نو پدې صورت کې نقصانول جائز ندي.

۳- که حمل د(عَلَقِې)(۱) او (مُضغِې)(۲) په مرحله کې وي، نو نقصانول یې روا ندي، مګر که یوه طبي معتبره کمیټه دحمل پاتې والی دمور دصحت لپاره خطر وبولي، که چیرې دحمل په پاتې کیدو کې دمور دمینځه تلو او هلاکت ویره وي، او وروسته لدې چې ټول ممکنه وسائل ددې خطر دمینځه وړلو نه عاجز شي، نو بیا یې نقصانول روا دي.

۴- ددریمې مرحلې او څلورو میاشتو پوره کیدو نه وروسته یې هم نقصانول ندي روا، مګر که دمعتبرو او

---

(۱) عَلَقَه: دوینې ټوټې ته وایي، او حمل په دوهمه څلوېښتو ورځو کې دوینې دیوې ټوټې په شان وي.

(۲) مُضغَه: دغوښو ټوټې ته وایي، او حمل په دریمه څلوېښتو ورځو کې دغوښې دیو ټوټې په شان ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متخصصو ډاکټرانو يوه مجموعه دا فيصله وکړي چي دحمل پاتي کيدل په خيټه (نس) کي دمور دهلاکت سبب ګرځي، او ټول ممکنه وسائل دهغې دژوند په ژغورلو کي ناکامه شي، نو بيا يي نقصانول روا دي، او نقصانول يي پدې وجه دلته روا دي، چي پدې کي ددوو ضررونو تر منځ له ټولو څخه دلوی او ستر ضرر مخنيوی کيږي، او ددوو مصلحتونو نه لوی او ستر مصلحت ترلاسه کيږي.

او شوری پداسي حال کي چي نومړي حکم صادروي، دالله ﷻ څخه دويري او تقوی توصيه کوي، او دا چي په نومړي مسأله کي بايد له احتياط نه کار واخيستل شي، او الله توفيق ورکونکی دی، وصلی الله علی نبينا محمد وآله وصحبه وسلم.

او د(الدمـــاء الطبيعية للنساء) په رساله کي شيخ محمد بن عثيمين داسي وايي: که يي چيري له نقصانولو نه مقصد دماشوم له مينځه وړل وي، او دا په ماشوم کي له روح پوکولو نه وروسته وي، نو بيشکه دا کار حرام دی، ځکه دا دانسان په ناحقه وژل دي، او دمعصوم انسان وژل په قرآن او حديث او اجماع سره حرام دي[1].

او امام ابن جوزي د(احکام النساء) په کتاب کي وايي:

---

(۱) دنومړي رسالي ۶۰ صفحه دي وکتل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پدې چي دنکاح څخه مقصد داولاد راوړل دي، او له هر مني (١) څخه اولاد نه کيږي، نو کله چي اولاد وشي، نو اصلي مقصد تر سره شي، نو دهغه نقصانول دنکاح داصلي حکمت او مقصد مخالفت دی، خو که دا دحمل په اوله مرحله کي له روح پوکلو نه مخکي وي، نو ډيره لويه گناه ده، ځکه چي حمل لدې نه وروسته دکمال درجې او دخلقت پوره کيدلو ته درسيدلو په لور روان وي، ليکن گناه يي له هغه حالت نه کمه ده کله چي په هغه کي روح پوه شي او ژوندی شي، نو که ښځه دژوندي ماشوم نقصان وکړي، دا به داسي وي لکه چي مومن انسان يي وژلی وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ ۞ بِأَيِّ ذَنبٍ قُتِلَتْ﴾ [د التکوير سورت: ٨-٩ آيتونه] (٢).

نو اې مسلماني خوري له الله ﷻ نه وويريږه، او دهيڅ غرض اومقصد لپاره ددې ناوړه جرم اقدام ونکړې، او په دي ناوړه او گمراه کونکي تبليغاتو، او ناروا رواجونو باندي چي عقل او دين يې نه مني- ونه غوليږې.

---

(١) (مني) هغه اوبه دي، چي له نارينه څخه دجماع په وخت کي وځي.(ژباړن)

(٢) احکام النساء ص١٠٨-١٠٩.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل

دجامو او حجاب احکام

اول: دمسلماني ښځي دشرعي جامو (لباس) کيفيت:

۱- دمسلماني ښځي جامې بايد لويي او پراخه وي او ټول جسم يې له نا محرمه نارينه وو نه پټ کړی وي، او خپلو محرمو کسانو ته بايد له معمول سره سم پرته له مخ، ورغويو، او پښو نه بل هيڅ ځای ښکاره نکړي.

۲- جامې بايد مستوري وي چي دهغي د لاندي څه ښکاره نشي، نو داسي نازك نه وي چي دهغي لاندي دپوست رنګ ځني ښکاره شي.

۳- جامې بايد داسي تنګي نه وي چي داعضاوو حجم او اندازه وښايي، په صحيح مسلم کي له پيغمبر ﷺ نه روايت دی چي فرمايي: «صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِيلاَتٌ مَائِلاَتٌ رُءُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ لاَ يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلاَ يَجِدْنَ رِيحَهَا وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا»

(c) ketabton.com: The Digital Library

(مسلم روايت کړې دی).

ترجمه: په دوږخ کې دوې ډلې دي چې ما (هيڅ) ندي ليدلي: يو هغه قوم دی چې دغوا دلکۍ په شان شلاخې (قمچينې) ورسره وي او خلك* پرې وهي، او (بله ډله) هغه ښځې بربنډې، کړې وړې، ښځې دي چې سرونه به يې داوښونو دکاږه بوکونو* په شان وي، جنت ته به نه ځي، او نه به يې بوی ورته رسيږي، او بيشکه چې (دجنت) بوی له دومره دومره مسافې نه احساسيږي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: «او د پيغمبر ﷺ ددې قول (کاسيات عاريات) تفسير يې داسې کړی دی: چې ښځه داسې جامې واغوندي چې بدن يې نه پټوي، نو دې خو جامې اغوستې وي، خو په حقيقت کې بربنډه وي، مثلاً داسې نرۍ (نازکې) جامې واغوندي چې دپوست رنګ او کيفيت معلوموي، او يا داسې تنګې جامې واغوندي چې دجسم مختلفې حصې او اندامونه لکه کوناټې، ليچې او نور ځايونه وښايي.

دښځې لپاره مناسبې جامې هغه دي چې دا پټوي، او داسې پنډې او لويې وي چې جسم يې نه ښکاره کوي، او نه يې داندامونه حجم او اندازه ښايي (مجموع الفتاوی ۱۴۶/۲۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- ښځه بايد په خپلو جامو كي له نارينه وو سره مشابهت ونلري، ځكه پيغمبر ﷺ پر هغه ښځو باندي لعنت ويلى دى چي خپلي جامې د نارينه وو په شان جوړوي، او دښځي مشابهت له نارينه وو سره په جامو كي دادى: چي داسي جامې واغوندي چي هغه دنوعيت او اوصافو په لحاظ دهري ټولني درسم ورواج سره سم خاص د نارينه وو لپاره وي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: «دنارينه وو (سړو) او ښځو دجامو تر مينځ فرق پدې اساس دى چي كوم لباس دنارينه وو لپاره مناسب وي، او كوم دښځو لپاره مناسب وي، نو (نارينه او ښځي هر يو) دهماغه (مناسبو) جامو په اغوستلو سره مامور دي، ښځو ته په پرده (حجاب) او له برينډوالي نه په ځان ساتلو امر شوى دى، نو ځكه ورته په آذان او لبيك ويلو كي دآواز پورته كولو، او صفا ومروا ته دختلو، او په احرام كي لكه دسړي په شان دجامو دايستلو اجازه نده وركړه شوې، لكه څنګه چي نارينه وو ته امر شوى دى چي جامې په احرام كي وباسي، او سر لوڅ كړي، او هغه عادي جامې چي داندامونو په اندازه جوړي شوي وي وانه غوندي، نو قميص، پرتوګ، خولۍ، او موزي بايد وانه غوندي... اما ښځه له جامو اغوستو نه نده منعه شوې، ځكه چي هغې ته ځان پټول او سَتر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول لازم دي، او دهغه مخالفت ورته روا ندی، ليکن د نقاب، او لاسکلو* اغوستو ځخه منعه شوې ده، ځکه دا هغه لباس دی چي اندامونو باندي جوړ شوی دی او ضرورت ورته نشته، او بيا يي دا خبره کړې ده چي خپل مخ به له نارينه وو ځخه پرته له نقاب ځخه په کوم بل شی پټوي... او په آخر کي وايي: «نو کله چي دا خبره روښانه شوه چي دنارينه وو او ښځو دلباس تر منځ بايد داسي فرق وي چي په هغه سره دښځو او نارينه وو توپير وشي، او داچي دښځو جامې بايد داسي وي چي په هغه سره دښځي دستَر او پردې (حجاب) مقصد تر سره شي، نو پدي باب او دې مسالـه کي اساس او اصل په ښه توګه په ګوته کيږي، نو دا خبره روښانه شوه چي که کومي جامې او لباس چي زياتره دنارينه لخوا اغوستل کيده، نو د هغه له اغوستو ځخه ښځه منعه ده...، او بيا وايي: او چي کله په کوم لباس کي ستر لږ وي، او هم پکي له نارينه وو سره مشابهت وي، نو دهغه ځخه ددې دوو سببونو په وجه منعه شويده، والله اعلم (مجموع الفتاوی ۲۳/۱۴۸-۱۵۵، ۱۴۹)

۵- دښځي جامې بايد دومره ښايسته نه وي چي د کور نه دوتلو په وخت کي دخلکو توجه جلب کړي، تر څو له هغو ښځو نه ونه ګڼل شي کومي چي خپل زينت بل چا ته ښکاره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم: دپردې (حجاب) معنا، دلائل، او فايدې:

دپردې (حجاب) معنا: پرده دې ته ويل کيږي چې ښځه خپل بدن دهغهو نارينه وو نه پټ کړي چې محرم يي نه وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ﴾ [د النور سورت: ۳۱ آيت].

ترجمه: او ندي ښکاره کوي (باطني) زينت خپل، مګر هغه چې ترينه ښکاري، او په خپلو ټکريو دې خپل ځانونه پټ کړي، او ندي ښکاره کوي خپل ښايست مګر خپلو ميړونو ته، يا خپلو پلرونو ته، يا دميړونو پلرونو ته، يا خپلو ځامنو ته، يا دميړونو ځامنو ته، يا خپلو ورونو ته، او فرمايي: ﴿وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِن وَرَاء حِجَابٍ﴾ [د الاحزاب سورت: ۵۳ آيت].

ترجمه: او کله چې لدوی (دپيغمبر ﷺ دازواجو مطهراتو) څخه څه وغواړئ، نو دپردې تر شا يي وغواړئ، او مراد له (حجاب) نه په آيت کي هغه شی دی چې ښځه پټوي، لکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديوال، يا دروازه، يا جامې، او آيت كه څه هم د پيغمبر ﷺ دښځو په باره كي راغلى دى، خو حكم يې ټولو مسلمانو ښځو ته عام دى، ځكه چي دهغه علت او وجه يي داسي بيان كړيده: ﴿ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ﴾ [دالاحزاب سورت: ۵۳ آيت].

ترجمه: دا (يعني دپردې تر شا دښځو څخه څه غوښتل) ستاسو دزړونو او ددوى دزړونو لپاره لاپاك ساتونكى دى.

او دا يو عام علت دى، نو دعلت عموالى دحكم دعموالى دليل دى، او الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُل لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاء الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِن جَلَابِيبِهِنَّ﴾ [دالاحزاب سورت: ۵۹ آيت].

ترجمه: اې پيغمبره خپلو ښځو او لوڼو او دمومنانو ښځو ته ووايه چي پر خپلو ځانونو (بدنونو) باندي دخپلو ټكريو* (پلونه) واچوي (خواره كړي).

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: جلباب: هغه لوى ټكري (څادر) ته وايي، چي ابن مسعود رضى الله عنه يي (رداء) بولي، او عام خلك يي (ازار) بولي، چي دښځي سر او ټول بدن پټوي ، او ابو عبيده او نور علماء وايي: چي (ازار) هغه دى چي ښځه يي پر سر باندي اچوي او بيله ستركو بل څه يي نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاري، او (نقاب) هم له همدې جملې څخه دی (مجموع فتاوی شيخ الاسلام ۲۲/۱۱۰-۱۱۱)

له هغه دلائلو نه چې په سنتو کې له نا محرمو نه د ښځې دمخ دپټولو په باره کې راغلي دي، دعائشې رضي الله عنها دا حديث دی چې وايي: «كَانَ الرُّكْبَانُ يَمُرُّونَ بِنَا وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحْرِمَاتٌ فَإِذَا حَاذَوْا بِنَا سَدَلَتْ إِحْدَانَا جِلْبَابَهَا مِنْ رَأْسِهَا عَلَى وَجْهِهَا فَإِذَا جَاوَزُونَا كَشَفْنَاهُ» (احمد، ابو داود، او ابن ماجه روايت کړی دی)

ترجمه: کله چې مونږ له پيغمبر ﷺ سره په احرام کې وو، او سپاره خلك زمونږ له خوا نه تيريدل، نو کله چې به مونږ ته رانژدې شول، نو له مونږ نه به هري يوې خپل څادر د سر د پاس نه پر مخ باندې را خپور (څوړند) کړ، او کله چې به (له هغوی نه) تير شوو نو مخ به مو لوڅ کړ.

او له نا محرمو نه د ښځې دمخ پټولو د واجبوالي په باره کې په قرآن او حديث کې ډير دلائل راغلي دي، او اې مسلماني خورې زه پدې باره کې تا دې کتابونو ته دمراجعې لپاره حواله کوم: (حجاب المرأة ولباسها في الصلاة) دشيخ الاسلام ابن تيميه تأليف، او(حكم السفور والحجاب) دسماحة الشيخ عبد العزيز بن عبد الله بن باز تأليف، (الصارم المشهور على المفتونين بالسفور) دشيخ حمود بن عبد الله التويجري تأليف، او (رسالة الحجاب)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشيخ محمد بن صالح العثيمين تأليف، او پدې رسالو کې پوره او کافي معلومات پدې هکله شته.

او مسلماني خوري تا ته دې معلومه وي چې کومو علماوو چې تا ته دمخ لوڅول روا بللي دي، سره لدې چې دهغوی قول مرجوح او ضعيف دی، خو بيا هم يې ددې روا والی لپاره دا قيد ذکر کړی دی، چې بايد (مخ لوڅول) دفتنې اوشر سبب جوړ نشي، او که فتنه تري پيښيږي نو بيا يې پټول واجب دي، او فتنه او شر ليري ندي، خصوصاً پدې زمانه کې چې ديناداري او حيا په نارينه وو او ښځو کې کمه شوې ده، او فتنه ګر ډير شوي دي، او ښځي رنګارنګ دښکلا وسائل استعمالوي، او پدې کې ډيري فنکاره (ماهره) هم دي، چې پدې سره فتنې او شر پيدا کيږي، نو اې مسلماني خوري لدې ټولو شيانو نه پرهيز وکړه، او داسې حجاب واغونده چې دالله ﷻ په توفيق سره دي له فتنې او شر نه وساتي، او هيڅ يو معتبر عالم نه پخوا او نه په اوس زمانه کې دې ښځو ته هغه کارونه روا کړي چې دوی يې نن کوي، او ځينې مسلماني ښځې دپردې (حجاب) او ستر په باره کې له نفاق څخه کار اخلي، چې کله په با پرده ټولنه کې وي، سَتر کوي، او چې کله په آزاده او بې ستره ټولنه کې وي، نو بيا سَتر نه کوي، او ځينې په عامو ځايونو کې سَتر کوي، خو چې کله يو دوکان او يا شفاخاني ته لاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي، او يا له کوم زرګر سره او يا د ښځينه جامو له خياط (درزي) سره خبري کوي، نو مخ او لېچې داسي ورته لوڅې کړي، لکه چي د خپل خاوند او يا محرم سره وي، نو هغه ښځي چي دا کارونه کوي د الله ﷻ څخه دي وويرېږي.

او مونږ ځيني ښځي ليدلي چي په هوايي جهاز کي له خارج نه راځي، نو هله حجاب او سَتر وکړي چي کله له هوايي جهاز نه ددې هيواد په يو هوائي ډګر کي کوزې شي، نو (ددوی ددغه کار څخه) داسي ښکاري چي (ددوی په نظر) حجاب او سَتر يواځي يو عادت او رواج وي، او يو شرعي حکم نه وي.

اې مسلماني خوري، بيشکه ستر او حجاب تا د مريض زړونو خاوندانو او انساني سپيو له زهرجنه کتلو څخه ژغوري، او له تا څخه (دخلکو) حيواني طمعي او اميدونه لېري کوي، نو هميشه دحجاب او پردې ساتنه وکړه، او هغه مغرضانه تبليغاتو ته تن مه ورکوه چي د سَتر او حجاب غندنه کوي، او يا يي بې ارزښته بولي، بيشکه هغوی ستا لپاره شر غواړي، لکه څنګه چي الله ﷻ فرمايي: ﴿وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَن تَمِيلُواْ مَيْلاً عَظِيمًا﴾ [د النساء سورت: ۲۷ آيت].

ترجمه: او هغه کسان چي دشهوتونو پيروي کوي، غواړي چي تاسو (له حق څخه) په لويه بې لاري سره منحرف شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم فصل

دښځي دلمانځه احکام:

اې مسلماني خوري لمونځونه په خپل وخت کي دټولو شرطونو، ارکانو، او واجباتو سره اداء کړه، الله ﷻ امهات المومنين[1] ته فرمايي: ﴿وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ [د الاحزاب سورت: ۳۳ آيت].

ترجمه: او لمونځ اداء کړی، او زکات ورکړی، او دالله او دهغه درسول اطاعت وکړی.

دا ټولو مسلمانو ښځو ته عام امر دی، نو لمونځ داسلام دارکانو نه دوهم رکن دی، او داسلام ستنه ده، پرېښول يي کفر او له اسلام نه وتل دي، ځوك چي لمونځ نه کوي نر وي او که ښځه، هغه نه دين لري او نه اسلام، او له خپل وخت نه دلمانځه ځنډول بيله کوم شرعي عذر نه، په حقيقت کي دهغه ضايع

---

(۱) يعني دمومنانو ميندي، او دا د پيغمبر ﷺ دازواجو مطهراتو لقب دی.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿فَخَلَفَ مِن بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلاَةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا * إِلاَّ مَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُوْلَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلاَ يُظْلَمُونَ شَيْئًا﴾ [دمريم سورت: ۵۹-۶۰ آيتونه].

ترجمه: نو لدوی نه وروسته داسي ځوك راغلل چي لمونځ يي ضايع کړ، او دشهوتونو متابعت يي وکړ، نو دوی به ژر بد عاقبت وګوري، مګر هغه کسان چي توبه وباسي، او ايمان راوړي، او نيك عمل وکړي، نو دا کسان به جنت ته ځي، او په هيڅ شي کي به پري ظلم او تيری نه کيږي.

او حافظ ابن کثير په خپل تفسير کي له يو شمير علماوو نه نقل کړی دی چي دلمانځه ضايع کولو نه مراد: دهغه دوختونو ضايع کول دي، چي لمونځ دخپل وخت له وتلو نه وروسته اداء شي، او د بد عاقبت څخه مراد: زيان او خساره ده، او بل تفسير يي دادی: چي هغه په دوزخ کي يوه کنده ده.

دښځي دلمانځه ځانګړي احکام دي، چي په لاندي ډول بيانيږي:

۱- دښځي لپاره اذان او اقامت نشته، ځکه چي داذان لپاره اواز پورته کول لازم دي، او دښځي لپاره اواز پورته کول

(c) ketabton.com: The Digital Library

روا نه دي، نو د ښځې اذان او اقامت صحيح نه دی، د (المغني) مؤلف وايي: «پدې کي مورږ (دعلماوو) اختلاف نه دی ليدلی»[۱].

۲- د ښځې له مخ نه بغير نور ټول بدن يي په لمانځه کي عورت دی، او دورغويو او پښو په باره کي چي عورت دي او که نه، دعلماوو اختلاف دی، او دا حکم په هغه صورت کي دی، چي بيله خپل محرم شخه يي بل څوك په لمانځه کي نه ګوري، که چيري نا محرم سړي ليدلنه نو د ټول جسم پټول پرې لازم دي، لکه څنګه چي له لمانځه نه دباندي دنارينه وو نه ستر پرې لازم دی، نو په لمانځه کي به ضرور سر، غاړه، او نور بدن حتی دپښو (قدمونو) مخونه به پټوي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «لا يَقْبَلُ اللهُ صَلاَةَ حَائِضٍ إلاّ بِخِمَارٍ» [بخاري، مسلم، ابو داود، ترمذي، او نسائي روايت کړی دی]

ترجمه: الله ﷻ دهغه ښځي چي حيض يي راغلی وي (بلوغ ته رسيدلې وي) لمونځ نه قبلوي، مګر په ځادر (پوړني) کي، او (خمار) هغه ځادر دی چي سر او غاړه پټوي.

او له ام سلمه رضی الله عنها نه روايت دی چي له پيغمبر ﷺ

---

(۱) المغني ۶۸/۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه يي پوښتنه وکړه چي ايا ښځه په اوږده کميس او پوړني کي لمونځ کولای شي چي پرتوګ يي نه وي اغوستی؟ پيغمبر ﷺ ورته وفرمايل: «إِذَا كَانَ الدِّرْعُ سَابِغاً يُغَطِّي ظُهُورَ قَدَمَيْهَا»[1].

ترجمه: که چيري کميس دومره اوږد وي چي دپښو سرونه پټ کړي (نو کولای شي)[2].

دا دوه حديثونه پدې دلالت کوي چي په لمانځه کي دسر او غاړي پټول حتمي دي، لکه څنګه چي دعايشې رضی الله عنها په حديث کي راغلي دي، او همدارنګه دنور بدن او حتی دپښو سرونه پټول هم حتمي دي، لکه څنګه چي دام سلمه په حديث کي راغلي دي، او دمخ لوڅول يي په هغه صورت کي روا دي چي بيګانه (نا محرمه) څوك يي نه ويني، او پدې باندي دعلماوو اجماع شوې ده.

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: که ښځه يوازي لمونځ وکړي، نو دپوړني اچول ورته لازمي ده، او دلمانځه څخه بهر په

---

(۱) ابو داود روايت کړی دی، او دحديث امامانو دا حديث: (صحيح موقوف) حديث بللی دی.

(۲) يعني پدې صورت کي لمونځ کولای شي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل کور کي دسر لوڅول ورته روا دي، نو زينت کول (کالي اغوستل) په لمانځه کي دالله ﷻ حق دی، نو هيڅ چا ته روا ندي چي په کعبې لوڅ طواف وکړي، که څه هم يوازي په شپه کي وي، او يا لوڅ لمونځ وکړي، که څه هم يوازي وي»، او بيا وايي: «نو په لمانځه کي دعورت حکم (دلمانځه نه بهر) د نظر د عورت پوري تړلی ندی، نه طَرداً او نه عَکساً»[(۱)] [(۲)].

په (المغني) کي راغلي دي: اما دازادي ښځي دټول بدن پټول په لمانځه فرض دي، او که يي کوم ځای ښکاره شي نو لمونځ يي صحيح ندی، مګر که چيري لږ وي، او دا دمالك،

---

(۱) «طرداً» پدي مساله کي دا معنا لري: چي دکومو اندامونو پټول چي په لمانځه کي فرض دي، حتمي نده چي دهغه پټول له لمانځه نه بهر هم فرض وي.
او «عکساً» دا معنا لري: چي دکومو اندامونو پټول چي په لمانځه کي فرض دي، له لمانځه نه بهر يي لوڅول حتمي ندي.
خلاصه دا چي دلمانځه دننه او له لمانځه نه بهر دعورت په حکم کي څه طردي او عکسي تعلق او تلازم نشته، بلکه په هر حالت کي عورت ځانګړی حکم لري، په لمانځه کي دننه ځانته حکم لري، او له هغه نه بهر ځانته حکم لري.(ژباړن)

(۲) مجموع الفتاوی ۲۲/۱۱۳-۱۱۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوزاعي، او شافعي رحمت الله عليهم قول دی[(۱)].

۳- په (المغني) کي راغلي دي: چي ښځه به په رکوع او سجده کي خپل ځان (او اندامونه) سره راټول کړي، او سره ليري کوي به يي نه، او چارزانو به کښيني، او يا به دواړي پښي غوړوي او ښي خوا ته به يي باسي، او پدې ناسته کي ستر زيات دی، نو ځکه خو دا ناسته له هغې نه بهتره دی چي ښې پښه دګوتو پر سرونو ودروي، او کيڼه پښه تر هغه لاندي کړي او دواړي ښي خوا ته وباسي، او يا ښي پښه دګوتو پر سرونو ودروي، او پر چپه پښه کښيني[(۲)].

او نووي رحمت الله عليه وايي: شافعي رحمت الله عليه په (مختصر) کي وايي: دنارينه وو او ښځو تر مينځ دلمانځه په اعمالو کي کوم فرق نشته، خو ښځي ته مستحب دي چي خپل بدن يو له بل سره را ټول کړي، او په سجده کي خپل نس له خپلو ورنونو سره داسي ونښلوي چي ښه پټه شي، او زه بهتره

---

(۱) المغني ۳۲۸/۲.

(۲) المغني ۲۵۸/۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګنم چي دا کار په رکوع او ټول لمانځه کي وکړي[۱].

۴- په جماعت سره د ښځو لپاره لمونځ کول د علماوو په مينځ کي اختلافي مساله ده، بعضي يي روا کوي او بعضي يي منع کوي، خو داکثره علماوو په نظر منع ندی، ځکه پيغمبر ﷺ وام ورقه ته امر وکړی چي د خپل کور کسانو ته جمع ورکړي[۲]، او د بعضو په نظر مستحب ندی، او د بعضو په نظر مکروه دی، او د بعضو په نظر په نفلو کي جائز دی، نه په فرضو کي، او اميد دی چي مستحب والی يي راجح وي، او پدې مساله کي دزيات معلومات لپاره دي و(المغني ۲/۲۰۳) او (المجموع ۴/۸۴-۸۵) دنووي تاليف ته مراجعه وشي.

او ښځه کولای شي چي قراءت په لوړ اواز (جهر) سره ووايي، که چيري نا محرمه نارينه وو يي اواز نه اوريده.

۵- وښځو ته روا دي چي په مسجد کي د نارينه وو سره دجماعت لپاره له کوره ووځي، خو دهغوی لمونځ په خپل کور کي بهتر دی، مسلم رحمت الله عليه په خپل کتاب (صحيح

---

(۱) المجموع ۳/۴۵۵.

(۲) ابو داود روايت کړی دی، او ابن خزيمه هغه صحيح بللی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلم) کي له پيغمبر ﷺ څخه روايت کوي چي هغه فرمايي:
«لا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللهِ مَسَاجِدَ اللهِ».

ترجمه: دالله ﷻ مينځي[۱] له مسجدونو څخه مه منعه کوی.

او ﷺ فرمايي: «لا تَمْنَعُوا النِّسَاءَ أَنْ يَخْرُجْنَ إِلَى الْمَسَاجِدِ، وَبُيُوتُهُنَّ خَيْرٌ لَهُنَّ»[۲].

ترجمه: ښځي لدې نه منعه کوی چي مسجدونو ته ولاړي شي، او (په) کورونو (پاته کيدل) ددوی لپاره بهتره دي.
نو ښځو ته په کورونو کي پاته کيدل، او په کورونو کي لمونځ کول يي دستر دخوندي والي په وجه بهتر دي.
او که چيري مسجد ته دلمانځه لپاره لاړه شي، نو دا لاندني آداب به ضرور مراعاتوي:
الف- بايد په کاليو او کامل حجاب سره پټه وي، عائشه رضي الله عنها وايي: ښځو به دپيغمبر ﷺ سره لمونځ کاوه، او بيا به خپلو کورونو ته تللې پداسي حال کي چي په خپلو کاليو به

---

(۱) له مينځو نه مراد دلته عامي ښځي دي. (ژباړن)
(۲) احمد او ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي پټي وې چي دتياري له وجهي به نه پيژندل کيدلې[(۱)].

ب- کله چي له کوره وځي نو عطر او خوشبويي به نه استعمالوي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «لا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللهِ مَسَاجِدَ اللهِ، وَلْيَخْرُجْنَ تَفلات»[(۲)].

ترجمه: ښځي لدي نه مه منعه کوی چي مسجدونو ته ولاړي شي، او دخوشبويي د استعمال نه بغير به له کوره وځي، او (تفلات) يعني: چي خوشويي يي نه وي استعمال کړې.

له ابو هريره ﷺ نه روايت دی چي وايي پيغمبر ﷺ ويلي دي: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ أَصَابَتْ بُخُوراً فَلا تَشْهَدَنَّ مَعَنَا الْعِشَاءَ الآخِرَةَ»[(۳)].

ترجمه: هري ښځي چي خوشبويي وهلې وي زمونږ سره دي دماسختن لمانځه ته نه حاضريږي.

او مسلم دابن مسعود رضی الله عنه ښځي زينب نه روايت

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۲) احمد او ابو داود روايت کړی دی.

(۳) احمد، مسلم، ابو داود او نسائي روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی چي پيغمبر ﷺ مونږ ته وويل: «إِذَا شَهِدَتْ إِحْدَاكُنَّ الْمَسْجِدَ فَلاَ تَمُسَّ طِيباً»[۱].

ترجمه: کله چي له تاسو نه يوه مسجد ته حاضره شي نو خوشبويي او عطر دي نه وهي.

امام شوکاني په (نيل الاوکار) کي وايي: پدې حديث سره دا ثابته شوه دښځو وتل مسجدونو ته په هغه صورت کي روا دي چي په هغه کي فتنه او فساد، او يا دهغه مينځ ته راوړونکي سبب لکه خوشبويي او داسي نور څه نه وي.

او همدارنګه وايي: او له نومړو احاديثو نه دا ثابته شوه چي نارينه به ښځو ته هله ومسجد ته دوتلو اجازه ورکوي، چي په وتلو کي يي دفتني جوړيدلو اسباب نوي، لکه خوشبويي، او يا ګانه، او يا نور زينت او سينګار[۲].

ج- د کور نه به په ښکلي کاليو او سينګار کي نه وځي، ام المومنين عائشه رضي الله عنها وايي: که چيري پيغمبر ﷺ هغه څه چي مونږ ليدلي دي ليدلي وای، نو ښځي به يي له مسجد نه

---

(۱) مسلم روايت کړی دی.

(۲) نيل الاوطار ۳/۱۴۰-۱۴۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

منع کړي واى، لکه څنګه چي بني اسرائيلو خپلي ښځي منع کړي دي[(۱)].

امام شوکاني په نيل الاوطار کي دعائشي رضي الله عنها ددغه قول (که چيري پيغمبر ﷺ هغه څه چي مونږ ليدلي دي ليدلي واى) په شرح کي وايي: يعني دا ښکلي کالي، او خوشبويي، او سينګار، او بي ستره وتلو ته دهغي اشاره ده، ځکه چي دپيغمبر ﷺ په وخت کي ښځي په لويو او پراخو او پنډو او ډبلو کاليو کي له کور نه وتلي.

امام ابن الجوزي رحمت الله عليه وايي: ښځي ته ښايي چي د کور وتلو څخه ډډه وکړي څومره چي ورته ممکنه وي، که خپله له نورو نه سالمه پاتي شي، نو نور به له هغي نه سالم نه وي پاتي، نو که چيري ووتلو ته مجبوره شي، نو دخپل خاوند په اجازه به په يو خوار (غريب) شکل کي وځي، او په خالي ليارو به ځي، او په عامو بازارونو او سړکونو کي به نه ځي، او کوښښ به کوي چي اواز يي څوك وانه وري، او دلياري په غاړه

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي به ځي، نه دلياري په مينځ کي[۱].

د- که چيري ښځه يوازي وي، نو دنارينه وو شاته به يوازي په صف کي دريږي، انس رضي الله عنه وايي: کله چي پيغمبر ﷺ دوی ته لمونځ ورکړ: نو زه او يو يتيم هلك يي شا ته ودريدو، او يوه بوډۍ ښځه زمونږ شا ته ودريدله[۲].

او هغه په بل روايت کي وايي: ما او يو يتيم زمونږ په کور کي په پيغمبر ﷺ پسي لمونځ وکړ، او زما مور (ام سليم) مو شا ته ولاړه وه[۳].

او که چيري ښځي له يوې نه زياتي وي، نو بيا به ديو صف او څو صفونو په شکل دنارينه وو شا ته دريږي؛ ځکه چي پيغمبر ﷺ نارينه دهلکانو نه وړاندي درول، او ښځي به يي دهلکانو شا ته درولي[۴].

له ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دي چي وايي پيغمبر ﷺ

---

(۱) احکام النساء ۳۹.

(۲) بخاري، مسلم، ابو داود، ترمذي، او نسائي روايت کړی دی.

(۳) بخاري روايت کړی دی.

(٤) احمد روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويلي: «خَيْرُ صُفُوفُ الرِّجَالِ أَوَّلُهَا، وَشَرُّهَا آخِرُهَا، وَخَيْرُ صُفُوفُ النِّسَاءِ آخِرُهَا، وَشَرُّهَا أَوَّلُهَا»[۱].

ترجمه: دنارينه وو له ټولو نه ښه او بهتره صف اول صف دی، او له ټولو نه بد ترين صف آخر صف دی، او دښځو له ټولو نه ښه او بهتره صف آخر صف دی، او له ټولو نه بدتر يي اول صف دی.

نو دا دوه حديثونه پدي دلالت کوي چي ښځي به دنارينه وو شا ته صف جوړوي، او چي کله په نارينه ووي پسي لمونځ کوي، نو ځانته ځانته به لمونځ نه کوي، که فرض لمونځ وي او که تراويح وي.

هـ- که امام په لمانځه کي سهوه شي، نو ښځه به ددوو لاسونو دورغوو په وهلو سره (چکچکو) هغه ته فتحه او خبر ورکوي؛ ځکه پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِذَا نَابَكُمْ فِي الصَّلاة شَيْءٌ فَلْيُسَبِّحْ الرِّجَالُ، وَلْيُصَفِّقْ النِّسَاءُ»[۲].

ترجمه: که په لمانځه کي درته څه پيښ شي، نو نارينه به

(۱) مسلم، ابو داود، ترمذي، نسائي، او ابن ماجه روايت کړی دی.

(۲) احمد روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تسبیح وایي[1]، او ښځې به چکچکي وهي.

او دا دښځو لپاره په لمانځه کې دلاسونو وهلو (ټکولو) اجازه ده، چې کله یو څه پیښ شي، او دامام سهوه له همدې جملې څخه ده؛ او دا ځکه چې دښځې په اواز کې دنارینه وو لپاره فتنه ده، نو له همدې وجهې په لاسونو وهلو امر ورته شوی دی، او خبري به نه کوي.

و- کله چې امام سلام وګرځوي نو ښځې به سمدستي له مسجد نه وځي، او نارینه به ناست وي؛ تر څو چې له ښځو نه څوك ونه ویني، ام سلمه رضي الله عنها روایت کوي وایي: کله چې به ښځو له فرض لمونځ نه سلام وګرځاوه، نو به پاڅیدلې، او پیغمبر ﷺ او کومو کسانو چې ورسره لمونځ کړی وو هغوی به تر کوم وخت پورې چې به الله غوښتل ناست به وو، او کله چې به پیغمبر ﷺ پاڅید نو نور خلك به هم پاڅیدل.

زهري وایي: زمونږ په نظر -والله اعلم- هغه ددې لپاره چې

---

(۱) یعنې په تسبیح (سبحان الله) ویلو سره دې امام ته فتحه او خبر ورکړي، چې خطا شوی دی، او ښځه به دلاسونو په وهلو سره امام ته فتحه او خبر ورکوي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کومي ښځي وتَلي تولي ختمي شي[۱].

امام شوکاني وايي: په نومړي حديث کي دا خبره ثابته شوه چي امام ته ښايي دمقتديانو دحالت مراعت وکړي، او له هغه کار نه ډډه وکړي چي له هغه نه کوم ناروا کار مينځ ته راځي، او دتهمت له ځايونو نه ځان خوندي وساتي، او دا خبره ثابته شوه چي په لیارو کي دښځو او نارينه وو اختلاط او ګډوالی مکروه او ناروا دی، څه دا چي په کورونو کي وي[۲].

امام نووي رحمت الله عليه وايي: دښځو او نارينه وو دجماعت په لمانځه کي لاندي توپيرونه شته:

اول: جماعت لمونځ دښځو لپاره هومره مؤکد او ټينګک سنت ندي، کوم چي دنارينه وو لپاره دی.

دوهم: دښځو امام به دهغوی په مينځ کي دريږي.

دريم: يوه ښځه به دنارينه شا ته دريږي، نه څنګک ته يي، په خلاف دنارينه.

---

(۱) بخاري روايت کړی دی، (الشرح الکبير علی المقنع) ۴۲۲/۱ دي وکتل شي.

(۲) نيل الاوطار ۳۲۶/۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم: کـه يـې دنارينـه وو سره دځو صفونو په شکل لمونځ کاوه، نو اخير صف له اول صف نه غوره او بهتره دی[١].

او لـه تـيرو خبرو نه دا معلومه شوه، چې دنارينه وو او ښځو په مينځ اختلاط او يوځای والی حرام او ناروا دی.

ز- داختر لمانځه ته دښځو وتل:

عن أم عطية رضي الله عنها قالت: «أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَـيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نُخْرِجَهُنَّ فِي الْفِطْرِ وَالأَضْحَى: الْعَوَاتِقَ وَالْحُيَّضَ وَذَوَاتِ الْخُـدُورِ فَأَمَّـا الْحُـيَّضُ فَيَعْتَزِلْنَ الصَّلاَةَ -وفي لفظ: الْمُصَلَّى- وَيَشْهَدْنَ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُسْلِمِينَ»[٢].

تـــرجمه: لـه ام عـطـيـه رضي الله عنها نـه روايـت دی چې وايـي: پيـغـمبر ﷺ مونږ ته امر وکړ چې هغوی (يعني) پيغلې نجونې، او ځوانانـې دپـردې ښځـې، او حائضـې ښځـې پـه کوچنـې اخـتر او لـوی اختر کـې (وعـيد ګـاه تـه) وباسـو، او حائضـې ښځـې بـه دلمانځـه ځـخـه ډډه کوي، -او پـه بـل روايـت کـې وايـې: دلمانځه ځـای نـه بـه ډډه کـوي- خـو دخير او دمسلمانانو ددوعـا لـپاره به

(١) المجموع ٣/٤٥٥.

(٢) جماعت روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاضرېږي.

شوکاني وايي: دا حديث او ددې په څير نور احاديث پدې خبره دلالت کوي چي په اخترونو کي وعيد ګاه ته دښځو وتل روا دي، که پېغله وي، که واده کړي، که ځوانه وي، حيضداره وي، او که بوډۍ، تر څو چي په عدت[1] کي نه وي، او يا يي په بهر وتلو کي فتنه او فساد نه وي، او يا څه عذر ونلري[2].

او شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: چي ومسلمانو ښځو ته دا خبره وشوه چي دجُمعي او دجماعت لمانځه نه يي په کورونو کي لمونځ بهتره دی، خو داختر لمونځ داسي ندی، ځکه هغوی ته يي امر کړی دی چي داختر لمانځه ته ولاړي شي، او شايد - والله اعلم- چي اسباب به يي داوي:

اول: اختر په کال کي يوازي دوه ځله دی، نو په هغه کي دجمعي او دجماعت دلمانځه خلاف دښځو حاضريدل روا شول.

دويم: داختر لمونځ بدل (قائم مقام) نلري، خو دجمعي او

(١) عدت هغه شرعي مودې ته وايي چي ښځه يي بايد له طلاق نه وروسته په کور کي تيره کړي.(ژباړن)

(٢) نيل الاوطار ٣/٣٠٦.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جماعت لمونځ داسي ندی، ځکه په کور کي دښځي دغرمې (ظهر) لمونځ دجمعي دلمانځه په عوض کي دی.

دريم: داختر لمونځ دښتي او صحرا ته دالله دذکر لپاره وتل دي، نو هغه له بعضي اړخونو نه له حج سره مشابهت لري، نو ځکه خو لوی اختر دحج په وخت کي دی، تر څو دحاجيانو سره سمون (موافقت) راشي[۱].

او شافعيانو (شافعي مذهبيانو) دښځو وتل اختر لمانځه ته پدې شرط روا بولي چي ښايست ونلري.

امام نووي وايي: شافعي او اصحابو (دمذهب ستر عالمانو) ويلي دي: هغو ښځو ته چي ښايست (ښکلا) نلري داختر لمانځه ته تلل روا دي، اما دښايسته (ډولناکو) ښځو تلل مکروه دي، او بيا وايي: او که چيري ښځي وځي نو بهتره ده چي په زړو کاليو کي ووزي، او داسي کالي به نه اغوندي (نه اچوي) چي دوی ته دچا پام راواړوي، او بهتره ده چي په اوبو سره بدن پاك کړي، او خوشبوئي وهل ورته مکروه دي، او دا ټول دهغو زړو ښځو لپاره دی چي دچا اشتها (شهوت) ورته نه

---

(۱) مجموع الفتاوی ۶/۴۵۸-۴۵۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کيږي، اما ځواني او ښايست لرونکي ښځي او کومي چي دچا اشتها (شهوت) ورته پيدا کيږي، هغوی لپاره داختر لمانځه ته تلل مکروه دي، ځکه چي پدې کي ددوی لپاره او دنورو لپاره دفتنې او فساد ويره شته. که چيري وويل شي چي دا د(ام عطيه) دمخکني حديث سره مخالف دی، نو په جواب کي وايو: په بخاري او مسلم کي دعائشي رضي الله عنها نه روايت دی وايي: که چيري پيغمبر ﷺ کوم کارونه چي ښځي يي کوي ليدلي وای، نو هغوی به يي (له وتلو) نه منع کړي وای، لکه څنګه چي دبني اسرائيلو ښځي منع شوي وې، او پدي چي فتنې او دشر اسباب پدي زمانو کي ډير زيات دي، چي داسلام په اوله زمانه کي داسي نه وه، والله اعلم[۱].

زه وايم: او زمونږ په زمانه کي له تلو نه زيات دي.

او امام ابن الجوزي وايي: زه وايم: مونږ مخکي ددي خبري بيان وکړ چي دښځو وتل روا دي، ليکن که دوی دفتنې سبب جوړ شي او يا دوی ته فتنه پيښه شي نو له وتلو نه يي منع کول بهتره دي، ځکه داسلام داولي زماني ښځي داسي نه وې کومي

---

(۱) المجموع ۱۳/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دنن زماني ښځې دي، او همدا رنګه نارينه (هم داوس زماني دنارينه وو په شان نه وو)[(۱)]، يعني هغوی دغتمې تقوی خاوندان وو.

نو مسلماني خورې! ته لدا رنګه اقوالو نه پوهيږې چې داختر لمانځه ته دې وتل شرعاً روا دي، خو پدې شرط چې دا وتل به په اخلاقو او پرده کې وي او دالله ﷻ درضا لپاره به وي، او ددې لپاره چې دمسلمانانو په دوعا کې برخه واخلي او داسلام دشعائرو[(۲)] اظهار وشي، او ددې لپاره نه چې خپل ښايست او ښکلا ښکاره کړې او ځان دفتني سره مخامخ کړې، نو دې تکي ته زياته توجه پکار ده.

---

(۱) احکام النساء ص۳۸.

(۲) داسلام شعائر: لکه دجماعت لمونځ، داختر لمونځ، حج او داسې نور کوم چې داسلام ددين ظاهري علائم ګڼل کيږي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل

دښځو دجنازې احکام:

الله ﷻ په هر انسان مرګ مقرر کړی دی، او يوازې الله ﷻ دبقاء او پايښت خاوند دی، هغه فرمايي: ﴿وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ﴾ [دالرحمن سورت: ۲۷ آيت].

ترجمه: او باقي به وي مخ ستا دپروردګار چي دلويي او عزت ورکولو خاوند دی.

او دانسان دجنازې لپاره يي خاص احکام ګرځولي دي چي ژوندي کسان يي بايد عملي کړي، او مونږ پدې فصل کي ښځو پوري مخصوص احکام بيانوو:

۱- دښځي مړي ته بايد ښځي غسل ورکړي، او نارينه وو دهغې غسل روا ندی، خو ميړه ته روا ده چي خپلي ښځي (کوروالا) ته غسل ورکړي.

او دنارينه مړي ته به نارينه غسل ورکوي، او ښځو ته دهغه غسل روا ندی، خو ښځي ته روا ده چي خپل ميړه ته غسل ورکړي، ځکه چي علي رضي الله عنه خپلي ښځي دپيغمبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷺ لور فاطمه رضي الله عنها ته پخپله غسل ورکړی وو، او اسماء بنت عميس رضي الله عنها خپل ميړه ابو بکر الصديق رضي الله عنه ته پخپله غسل ورکړی وو.

۲- دښځي کفن په پنځو سپينو جامو کي بهتر دی، چي يو به لنګ (ازار) وي چي (دنامه او ځنګنو تر مينځ) پکي پټه شي، او بل به پوړنی (څادر) وي چي پر سر يي واچول شي، او بل به قميص وي چي بدن يي پټ کړي، او بل به دوي ټوټې (کپړې) وي چي ددي نورو دپاسه واچول شي (او ټول بدن پکي پټ شي، لکه څنګه چي ليلى الثقفيه عنها رضي الله روايت کوي وايي: زه په هغو کسانو کي وم چي ام کلثوم رضي الله عنها دپيغمبر ﷺ لور ته يي دمړيني په وخت غسل ورکړ، نو اول شی چي پيغمبر ﷺ مونږ ته راکړ لنګ (ازار) وو، بيا قميص، بيا پوړنی (څادر)، بيا يوه لويه جامه، او بيا يي يوه بله جامه ورواغوستله[1].

امام شوکاني وايي: او دا حديث پدې دلالت کوي چي دښځي شرعي کفن عبارت دی: له لنګ (ازار)، قميص (چي ټوله بدن پټوي)، پوړنی، او دوو نورو جامو نه (چي ټول بدن پټ

---

(۱) احمد او ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي[(۱)].

۳- دښځي دسر دويښتو حکم: دښځي ويښته بايد دري چوټي (کوڅۍ) شي، او شا ته واړول شي، لکه څنګه چي ام عطيه رضی الله عنها دپيغمبر ﷺ دلور دغسل طريقه داسي بيانوي: نو ويښته يي مور دري چوټي (کوڅۍ) کړل، او بيا مو دهغي شاته واړول[(۲)].

۴- ښځو ته جنازي سره دتللو حکم: له ام عطيه رضی الله عنها نه روايت دی چي وايي: مونږ دجنازي سره ديو ځای تللو نه منع شوي يو، خو دا حکم يي مونږ ته په ټينګه نه وو کړی[(۳)]، نو دا منع په ظاهره کي دحراميدو په معنا ده، اما دا چي هغه وايي: په دي حکم باندي يي مونږ ته ټينګار نه وو کړی. نو شيخ الاسلام ابن تيميه پدي باره کي وايي: کيدای شي چي دهغي مقصد داوي چي: دمنع تاکيد يي نه وو کړی، او دا دحرمت حکم نه پورته کوي، او کيدای شي چي هغې ګمان کړی وي چي

---

(۱) نيل الاوطار ۴۲/۴.

(۲) بخاري او مبسلم روايت کړی دی.

(۳) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا منع دحرمت لپاره نده، خو زمونږ لپاره دپيغمبر ﷺ قول حجت دی، نه دبل چا ګمان[۱].

۵- دښځو لپاره دقبرونو زيارت حرام دی: له ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی وايي چي پيغمبر ﷺ فرماييلي دي: «لَعَنَ اللهُ زَوَّارَاتُ الْقُبُورِ»[۲].

ترجمه: الله ﷻ په هغو ښځو لعنت ويلی دی چي قبرونو ته ډير زيات ځي.

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: دا خبره واضحه ده که چيري ښځي ته دا دروازه خلاصه شي (يعني دجنازي سره دوتلو اجازه ورکړه شي) نو دابه دهغوی دبي تابي، او وير کولو، او چيغي وهلو سبب وګرځي، ځکه ښځه کمزوري ده، او ډيره بي صبري او بي تابي کوي، او همدارنګه دښځي ژړا به دمړي دتکليف او عذاب سبب شي، او لدې نه علاوه دهغوی اواز اوريدل او هغوی ته کتل به دنارينه وو لپاره دفتنې سبب وي، لکه څنګه

---

(۱) مجموع الفتاوی ۳۵۵/۲۴.

(۲) احمد، ابن ماجه، او ترمذي روايت کړی دی، او ترمذي هغه صحيح بللی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په بل حديث کي راغلي دي: «فـإنكنَّ تفتنَّ الحيَّ، وتُؤذينَ الميتَ».

ترجمه: ځکه تاسو ژونديو ته دفتنې او دمړي ته دعذاب سبب ګرځئ.

نو پدې چي دښځو لپاره دقبرونو زيارت د ډيرو حرام کارونو سبب او ګمان ګرځي، دهغوی په حق لپاره او هم د نارينه وو لپاره، او دلته دا حکمت (يعني نومړی احتمال) دپوره تشخيص او تعين وړ ندی، نو هيڅ نشي کيدلای چي دهغه مقدار اندازه ولګول شي کوم چي دداسي ناوړه او ناروا کارونو درامينځ ته کيدلو سبب نه ګرځي، او نه ديو او بل په مينځ کي فرق کيدلای شي، او دشريعت له اصولو او بنسټونو يو دادی چي ديو شرعي حکم اصلي حکمت ښکاره او روښانه نه وي، نو شرعي حکم دهماغه حکمت په احتمالي او ممکنه حالت او يا ځای پوري تړل کيږي، نو دا کار (دقبرونو زيارت) حرام دی، تر څو دداسي ناروا کارونو مخه ونيول شي، لکه څنګه چي دښځي دننه زينت ته کتل ناروا دي ځکه چي دا دفتني سبب ګرځي، او دپردی ښځي سره يواځي يو ځای کيدل، او يا هغې ته کتل ناروا دي (ځکه چي دا ديو لوی ناروا کار يعني زنا سبب

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځي)، او دقبرونو په زيارت کولو کي کوم داسي مصلحت او منفعت هم نشته چي دذکر شوي فسادونو او اضرارو او ناوړه اثارو مخنيوی وکړای شي، ځکه له زيارت کولو مقصد دوعا کول دي، او دا کار دښځي لپاره په کور کي هم ممکن دی[(۱)].

۶- په زوره ژړا حرامه ده: يعني دا چي په زوره زوره او په چغو چغو وژاړي، او کالي (جامې) څيري کړي، او مخونه ووهي، او ويښتان وشکوي، او مخونه او پوزي توري کړي، او پر مړي باندي په بيتابۍ سره چيغي ووهي، او ښراوي وکړي، او داسي نور کارونه وکړي چي دالله ﷻ په قضا وقدر باندي دنارضائيت (نا خوښۍ) او بي صبرۍ ښکښي وي، نو دا ټول کارونه حرام، او لويه ګناه (کبيره ګناه) ده، په بخاري او مسلم کي راغلي دي چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَطَمَ الْخُدُودَ، وَشَقَّ الْجُيُوبَ، وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ».

ترجمه: هغه څوك چي (دچا په مرګ باندي) مخونه ووهي، او کالي وشکوي، او يا دجاهليت[(۲)] کارونه وکړي (يعني چيغي

(۱) مجموع الفتاوی ۲۴/۳۵۵-۳۶۶.

(۲) جاهليت داسلام نه مخکي دورې ته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهي، او ښيرې وکړي) نو هغه زمونږ څخه ندی (يعني داسلام او سنت په طريقه ندی برابر).

او همدارنګه دبخاري او مسلم په بل حديث کې داسې راغلي چې پيغمبر ﷺ له هغه چا نه بيزاره دی چې دغم او مصيبت په وخت کې چيغې ووهي، او ويښتـه وشکوي، او کالي (جامې) په ځان څيرې کړي.

او په مسلم کې همدارنګه راغلي دي: چې پيغمبر ﷺ په هغه چا لعنت ويلی دی چې چيغې وهي، او يا په يا يې واوريدلو ته په خپله خوښه ناست وي.

نو مسلماني خوري تاته لازمه ده چې دمصيبت په وخت کې دداسې ناروا کار څخه ځان وژغورې (وساتې)، او صبر وکړې او (له الله نه اجر وغواړې)، نو به دا مصيبت ستا دګناهونو کفاره او دنيکيو او اجرونو دزياتوب سبب وګرځي.

الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوفْ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الأَمْوَالِ وَالأنفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ❁ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُم مُّصِيبَةٌ قَالُواْ إِنَّا لِلّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعونَ ❁ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ﴾ [د البقره سورت:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۵-۱۵۷ آيتونه].

ترجمه: او مونږ به هرومرو (ضرور) تاسو ازمايو په يوه شي سره لکه ويره (له دښمن نه)، او لوږه (ولږه او قحطي)، او دمالونو کموالی (په افتونو سره)، او دنفسونو (په قتل، مرګ، او مرض سره)، او دميوو (په افتونو سره)، او صبر کونکو ته زيری ورکړه، هغه کسان چې کله ورته مصيبت ورسيږي نو وايي: بيشکه مونږ دالله (په ملکيت کي) يو او هغه ته بيا ورتلونکي يو (په اخرت کي)، په همدغو کسانو به ددوی دپروردګار لخوا نه ستايني (بخښني) او رحمت وي، او همدوی دسمي لارې موندونکي دي.

هو، داسي ژړا روا ده چي په چغو سره نه وي، او ناروا کارونه ورسره ونکړي، او دالله دقضاء او قدر نه پکي ناراضه او ناخوښه نه وي، ځکه ژړا دمړي لپاره رحمت وي، او په هغه سره زړه نرميږي، او له ځان نه دفع کول يي ممکنه نه وي، نو ځکه خو هغه روا ده، او کيدای شي کله مستحبه او بهتره وي، والله المستعان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم فصل

دښځو دروژې احکام

دروژې دمياشتې روژه نيول په هر مسلمان نارينه او مسلماني ښځې فرض ده، او هغه داسلام دارکانو څخه يو رکن، او دښستونو څخه يې يو لوی ښست او اصل دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿يَـا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [د البقره سورت: ۱۸۳ آيت].

ترجمه: ای هغو کسانو چي ايمان يې راوړی دی! تاسو باندي روژه نيول فرض شوي دي، لکه څنګه چي له تاسو نه مخکي کسانو (پخواني امتونو) باندي فرض شوې وه، اميد دی چي تاسو وويريږي (او ځان وساتی له ګناهونو نه).

نو کله چي انجلۍ بالغه شي، او دبلوغ له علامو نه يوه ښکاره شي، مثلاً حيض يې راشي نو روژه په هغه فرضيږي، او کله انجلۍ ته په نهه (۹) کلنۍ کي حيض راشي، نو بعضي نجوني نه پوهيږي چي په دغه وخت کي روژه پري فرض ده، نو روژه نه نيسي، فکر کوي چي دا وړه (کوچنۍ) ده، او دکور

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشران هم دروژې نيولو وينا ورته نه کوي، چې دا کار داسلام ديو لوی رکن په ترك کولو سره يو لوی تقصير او بې غوري دی، نو که چا داسې وکړه، نو بيا په هغه باندې فرض ده چې دهغې روژې قضای راوړي چې دحيض دشروع نه يې پرې اينبې ده، که څه هم ډير وخت پرې تير شوی وي، ځکه هغه روژه لا دهغې په ذمه کې پاته ده (۱).

روژه په کومو کسانو فرض ده؟

کله چې دروژې مياشت داخله شي نو په هر مسلمان نارينه او ښځې باندې چې بالغ، له مرض نه سالم، او مسافر نه وي (مقيم وي) روژه نيول فرض دي، او که څوك مسافر او يا مريض وي دروژې په مياشت کې نو هغه ته روژه خوړل روا دي، او بيا به دهغه ورځو قضايي په بل وخت کې راوړي، الله جل جلاله فرمايي:

﴿فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾ [د البقره سورت: ۱۸۵ آيت].

ترجمه: او څوك چې له تاسو نه دا مياشت وګوري نو ضرور

---

(۱) او پداسې ښځې باندې دروژې دقضايي نه علاوه دهرې روژې په بدل کې يوه مسکين ته يو نيم کيلو خواړه ورکول هم فرض دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

به روژه نیسي، او که څوك مریض او یا مسافر وو، نو (ددې ورځو) په شمار به نوري ورځي (قضایي روژه نیسي) .

او همدارنګه که څوك ډیر زوړ او سپین ږیری (شیخ فاني) وي او روژه نشي نیولای، او یا داسي یو دوامداره او دائمي مرض ولري چي دجوړوالي (رغیدو) امید یي نه وي، نر وي که ښځه نو روژه به خوري او دهري روژې په عوض کي به یو مسکین ته نیم صاع (تقریباً یو نیم کیلو) دخپل وطن خواړه ورکوي، الله ﷻ فرمایي: ﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ﴾ [د البقره سورت: ۱۸٤ آیت].

ترجمه: او په هغو کسانو چي (دروژې نیولو) طاقت نلري ومسکین ته دفدیي په ډول خواړه ورکول لازمي ده. عبد الله بن عباس رضي الله عنهما وایي: دا دهغه چا لپاره ده چي زوړ او سپین ږیری (شیخ فاني) وي او دجوړیدلو امید یي نه وي[1].

او هغه مریض چي دمرض نه یي دجوړیدلو (رغیدو) امید نه وي هغه هم دزوړ سړي په شان دی او هماغه حکم لري، او پر دواړو باندي دروژې قضایي نشته، ځکه چي ورته ممکنه نده،

---

(۱) بخاري روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د (يطيقونه) معنی په ايت کي داده: چي ډير په مشقت او تکليف سره کولای شي روژه ونيسي.

او د ښځي لپاره څه خاص عذرونه شته چي وهغې ته دفرضي روژې خوړل روا کوي، او بيا به دهغه په شمار نوري ورځي قضايي روژه نيسي.

او هغه عذرونه دادي:

۱- حيض او نفاس:

دحيض او نفاس په وخت کي دښځي لپاره روژه نيول حرام دي، او دهغې قضايي راوړل ورياندي فرض دي، په بخاري او مسلم کي له عائشي رضی الله عنها نه روايت دی چي کله يوې ښځي پوښتنه ځني وکړه: چي ولي حائضه ښځه دروژې قضايي راوړي او دلمانځه قضايي نه راوړي؟ نو هغې په جواب کي وويل: مونږ ته دروژي په قضايي راوړلو سره امر کيده، خو دلمانځه په قضايي راوړلو سره امر راته نه کيده. نو عائشي رضی الله عنها دا خبره بيان کړه چي دا حکم له هغه شرعي احکامو نه دی کوم چي په هغه کي بايد يواځي دشرعي نص (قران او سنت) متابعت وشي.

ددې حکم حکمت: شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: او هغه وينه چي له حيض سره راوځي نو په هغه کي دويني راتلل دي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

او حائضه ښځه کولای شي روژه ونيسي کله يې چې وينه نه راوځي، نو روژه يې پدې حالت کې داعتدال او سلامتيا روژه ده، پدې چې په هغه وخت کې له هغې هغه وينه نه وځي کومه چې ددې دبدن دطاقت او تقويې سبب ده، اما په حيض کې روژه نيول پداسې وخت کې وي چې له هغې نه وينه وځي، چې هغه به دهغې بدن کمزوری کړي، او روژه به يې داعتدال او سلامتيا له حالت نه بيرون کړي، نو ځکه ورته امر شوی چې دحيض په ورځو کې روژه ونه نيسي(۱).

۲- دحمل او ماشوم ته دشودو ورکولو په وخت کې:

پدې دوو حالتونو کې روژه نيول ښځې او يا ماشوم ته، او يا دواړو ته تاوان او ضرر رسوي، نو ځکه خو پدې حالاتو کې ورته روژه خوړل روا دي، خو که چيرې کوم ضرر چې دهغه په وجه يې روژه خوړلې ده هغه يوازې ماشوم ته متوجه وي، او مور ته يې نه وي متوجه، نو دخوړل شوو ورځو قضايي به راوړي، او دهرې ورځې په عوض کې به يوه مسکين ته خواره ورکوي، او که نومړی ضرر مور ته متوجه وي، نو يوازې

(۱) مجموع الفتاوی ۲۵/۲۵۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قضايي به راوړي، (او فديه ورباندي نشته)، پدې دليل چي حملداره ښځه او کومه چي ماشوم ته شودې ورکوي دالله ﷻ ددغه قول په عمومي حکم کي داخلي دي چي فرمايي: ﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ﴾ [د البقرة سورت: ۱۸٤ آيت].

ترجمه: او په هغو کسانو چي (دروژي نيولو) طاقت نلري ومسکين ته دفديي په ډول خواړه ورکول لازمي ده.

حافظ ابن کثير رحمت الله عليه وايي: حملداره ښځه او هغه ښځه چي ماشوم ته شودې ورکوي، کله چي په خپلو ځانونو او ماشومانو وويرېږي، نو پدوی کي هم همدا علت او سبب موجود دی (کوم چي په آيت کي ذکر شو)[۱].

او شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: که چيري حملداره ښځه په خپل ماشوم وويرېږي، نو روژه به خوري، او دهري ورځي په عوض کي به يوه ورځ قضايي نيسي، او هم به دهري ورځي په بدل کي يوه مسکين ته يو رطل (تقريباً نيم کيلو) خواړه ورکوي[۲].

---

(۱) تفسير ابن کثير ۳۷۹/۱.

(۲) مجموع الفتاوی ۳۱۸/۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو څو پاملرنې:

۱- مستحاضه: هغه ښځې ته وايي چې وينه يې دحيض وينه نه وي -لکه څنګه چې مخکې دهغه بيان وشو- نو پر هغې روژه فرض ده، او هغې ته د استحاضې بيمارۍ په وجه روژه خوړل روا نده.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه دحائضې ښځې دروژې خوړلو له بيان نه وروسته وايي: خو استحاضه ددې خلاف ده، ځکه چې هغه په ټولو وختونو کې وي، او (دبنديدلو لپاره يې کوم ټاکلی وخت نشته چې په هغه کې روژه ونيسي، او له هغه نه ځان ساتل ممکن نه دي، لکه دخوا ګرځيدل، او له زخمونو نه وينه راتلل، احتلام (په خوب کې غسل اوښتل)، او داسې نورو په شان چې يو ټاکلی او معين وخت نلري چې ورنه ځان وساتل شي، نو ځکه خو استحاضه دحيض په شان دروژې نيولو مانع ونګرځيد[1].

۲- په حائضې، حمل داره، او شودې ورکونکې ښځې باندې فرض دي چې دخوړل شويو روژو قضايي دراتلونکې

---

(۱) مجموع الفتاوی ۲۵/۲۵۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رمضان نه مخکي راوړي، او چي څومره ژر وي هغومره به بهتر وي، او کله چي دراتلونکي رمضان پوري يوازي دقضا شويو روژو په اندازه شپي پاتي شي، نو په دوی باندي دتيرو روژو قضايي فرض ده، تر څو بله دروژي مياشت داخله نشي پداسي حال کي پدوی باندي دتير رمضان روژې پاتي وي، او که چيري بله درمضان مياشت داخله شي او مخکيني روژې پري پاتي وي، نو که دا تاخير (وروسته کول) دکوم عذر په وجه نه وو، نو بيا به وروسته دهغه قضايي راوړي، او هم به دهري روژې په عوض کي يوه مسکين ته خواړه ورکوي (فديه به ورکوي)، او که دعذر په وجه وو، نو يوازي قضايي به يي راوړي، او همدارنګه که هغي دمرض او يا سفر په وجه روژې خوړلي وي، نو دهغه حکم دهغي ښځي په شان دی چي دحيض په وجه يي روژه خوړلي وي، او مخکي دهغه بيان وشو.

۳- که چيري دښځي ميړه (خاوند) په کور کي حاضر وي، نو ښځي ته روا نده چي بيله دميړه داجازې نه نفلي روژه ونيسي، په بخاري او مسلم او نورو (دحديث کتابونو کي) له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی وايي: چي پيغمبر ﷺ فرمايلي: «لاَ يَحِلُّ لامْرَأَةٍ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلاَّ بِإِذْنِهِ»، وفي بعض الروايات عند أحمد وأبي داود: «إلاَّ رَمَضَانَ».

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: وهيڅ ښځي ته روا ندي چي (نفلي) روژه ونيسي، پداسي حال کي چي ميړه يي په کور کي وي، مګر دهغه په اجازه، او داحمد او ابو داود په بعضي رواياتو داسي فرمايي: مګر فرضي روژه. (يعني هغه بيله اجازي دميړه نيولای شي).

خو که چيري ميړه ورته دنفلي روژې نيولو اجازه وکړي، او يا په کور کي حاضر نه وي، او يا ميړه ونلري، نو ورته مستحب ده چي نفلي روژه ونيسي، خصوصاً په هغه ورځو کي چي روژه نيول يي مستحب وي، لکه ددوشنبي، او پنجشنبي ورځ، او دهري مياشتي نه درې ورځي، او دشوال شپږ ورځي، او دذي الحجې لسمه، او دعرفات ورځ، او دعاشوراء ورځ او ورسره يوه ورځ مخکي او يا وروسته. خو هغې ته نه ښايي چي نفلي روژه ونيسي او پر هغې باندي دفرضي روژې قضايي پاتي وي، نو اول به قضايي روژه نيسي، والله اعلم.

۴- که چيري حائضه ښځه په رمضان کي دورځي په مينځ له حيض نه پاکه شي، نو هغه پاتي ورځ دي روژه ونيسي، او بيا دي دهغه قضايي له هغو ورځو سره راوړي چي دحيض په حالت کي يي خوړلي دي، او دپاکيدلو وروسته دپاتي ورځي نيول دروژې دوخت داحترام په وجه په هغې فرض دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم فصل

دښځي دحج او عمرې احکام:

دبيت الله شريفي حج هر کال په اسلامي امت فرض کفائي دي، او پر هر هغه مسلمان باندي چي دحج دفرضيت شرطونه پکښي موجود وي، يو ځل په عمر کي حج کول فرض دي، او لدي نه اضافه مستحب او نفلي دي. حج داسلام دارکانو څخه يو رکن دى، او هغه وښځي ته دجهاد په عوض کي دى، لکه څنګه چي عائشه رضي الله عنها وايي: يَا رَسُولَ الله، هَلْ عَلَى النِّسَاءِ جِهَادٌ؟ قَالَ: «نَعَمْ، عَلَيْهِنَّ جِهَادٌ لا قِتَالَ فِيهِ: الْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ»[(۱)]، وللبخاري عنها أنها قالت: يَا رَسُولَ الله، نَرَى الْجِهَادَ أَفْضَلَ الْعَمَلِ، أَفَلا نُجَاهِدُ؟ قَالَ: «لَكِن أَفْضَلُ الْجِهَادِ حَجٌّ مَبْرُورٌ».

ترجمه: اى رسول الله ايا پر ښځو باندي جهاد شته؟ هغه وفرمايل: هو، پر هغوى باندي داسي جهاد دى چي جنګ به پکښي نه وي، هغه حج او عمره ده، او دبخاري په روايت کي

---

(۱) احمد، او ابن ماجه په صحيح سند سره روايت کړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عائشــه رضي الله عنها وايــي: اى رســول الله، مونــږ جهــاد دټولــو اعمالو نه بهتر ګڼو، نو ايا جهاد ونکړو؟ پيغمبر ﷺ وفرمايل: ليکن بهترين جهاد نيك او قبول شوى حج دى.

او په حج کي دښځو لپاره خاص احکام دي، چي له هغي جملي نه دادي:

١- دمَحرَم موجوديت: دنارينه او ښځي دحج کولو عام شرطونه دادي: اسلام، عقل، ازادي، بالغيدل، مالي قدرت او توانايي، او دښځي لپاره خاص شرط دمَحرَم موجوديت دى چي له هغي سره به وحج ته سفر کوي، او هغه به دښځي ميړه وي، او يا هغه څوك چي ابدي نکاح يي ورسره دنَسَب په وجه حرامه وي، لکه دهغې پلار، زوى، ورور، او يا هغه څوك چي نکاح يي ورسره په يوه مشروع او روا سبب حرامه وي، لکه دهغې رضاعي[(١)] ورور، او يا دمور ميړه (پلندر)، او دميړه زوى (دبنې زوى).

او ددې خبري دليل هغه حديث دي چي ابن عباس رضي الله عنهما روايت کړى دى وايي چي له پيغمبر ﷺ نه يي

---

(١) رضاعي ورور هغه ته وايي چي دواړو ديوي ښځي شودي رودلي وي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوريدلي چي په خطبه کي يي ويل: «لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إلاَّ وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ وَلاَ تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ إلاَّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ» فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّه إنَّ امْرَأَتِي خَرَجَتْ حَاجَّةً وَإنِّي اكْتُتِبْتُ فِي غَزْوَةِ كَذَا وَكَذَا؟ قَالَ: «فَانْطَلِقْ فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ»[۱].

ترجمه: هيڅ سړی به له ښځي سره نه يو ځای کيږي، مګر دا چي دهغې مَحرَم به موجود وي، او هيڅ ښځه به بيله مَحرَم نه (يوازي) سفر نه کوي، نو يو سړی ودريد او ويي ويل: ای رسول الله! زما ښځه دحج په قصد له کور نه وتلې ده، او زه له فلانی غزا (جنګ) لپاره تعين شوی يم، پيغمبر ﷺ (ورته) وويل: لاړ شه او له خپلي ښځي سره حج وکړه.

او له ابن عمر رضي الله عنهما نه روايت دی وايي: پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «لا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ ثَلاثاً إلاّ مَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ»[۲].

ترجمه: ښځه به د دريو ورځو لپاره سفر نکوي، مګر دا چي مَحرَم به ورسره وي. او پدې باره کي ډير حديثونه راغلي چي

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه منع کوي چې حج ته او يا بل ځای ته بيله محرم نه سفر وکړي، ځکه ښځه ضعيفه او کمزورې ده او په سفر کې درنګارنګ تکليفونو او مشکلاتو سره مخامخ کيږي چې دهغو مخنيوی يوازي نارينه کولای شي، او لدي نه علاوه ښځي ته دفاسقانو لخوا هم تکليف رسيدلای شي، نو ځکه دمحرم موجوديت ضروري دی ترڅو له دا ډول تکليفونو نه دهغې ساتنه او حفاظت وکړي.

او کوم محرم چې بايد دښځي سره په حج کي ملګری وي، دهغه لپاره شرط دادی چې عاقل، بالغ، او مسلمان وي، ځکه کافر داطمينان او اعتماد وړ ندی، او که چيري ښځه په دغه شرايطو سره محرم پيدا نکړي، نو ضرور به بل څوك مکلف کوي چې دهغي لپاره حج وکړي.

۲- که چيري حج نفلي وي نو دهغه لپاره يي دميړه اجازه شرط ده، ځکه په حج کي دميړه حق بيځايه کيږي، په مغني کي راغلي دي: ميړه کولای شي ښځه دنفلي حج نه منع کړي، ابن المنذر وايي: ټول هغه علماء چې زه پري علم لرم- پدي خبره متفق دي چې ميړه کولای شي ښځه دنفلي حج نه منع کړي، او دا ځکه چې دميړه حق پر ښځي فرض دی، نو ورته روا نده چې هغه پداسي کار سره ضايع کړي چې هغه فرض نه وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه دبادار او مريي په شان[۱] (يعني لکه څنګه چي مريي ته روا ندي چي دبادار فرضي حق په يو غير فرضي کار سره ضايع کړي).

۳- ښځه کولای شي چي دناريـنه لپاره (په نيابت کي) حج او عمره وکړي، شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: ښځي ته په اتفاق دعلماوو روا دي چي دبلي ښځي په عوض (نيابت) کي حج وکړي، لور يي وي او که بيله هغه نه بل څوك، او همدارنګه دڅلورو امامانو (ابو حنيفه، مالك، شافعي، او احمد) او اکثرو علماوو په نظر ښځي ته روا دي چي دسړي لپاره (په نيابت کي) حج وکړي، لکه څنګه چي پيغمبر ﷺ دخثعمي دقبيلي ديو ښځي په جواب کي چي ويل يي: يا رسول الله! پر بندګانو باندي دالله ﷻ دحج فريضه زما په پلار هم فرض شوې ده پداسي حال کي چي هغه زوړ او سپين ږيری، نو پيغمبر ﷺ هغي ته امر وکړ چي دخپل پلار په عوض (نيابت) کي حج وکړي، سره لدې چي دناريـنه احرام دښځي تر احرام

---

(۱) المغني ۳/ ۲۴۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کامل دی[۱].

۴- که چيري ښځي ته پداسي حال کي حيض يا نفاس راشي چي حج ته روانه وي، نو که داحرام په وخت کي وي، نو دا به دنورو پاکو ښځو په شان احرام تړي، ځکه داحرام دتړلو لپاره پاکوالی شرط ندی.

په مغني کي (ابن قدامه) وايي: او لنډه خبره داده چي دښځو لپاره دنارينه وو په شان داحرام په وخت کي غسل کول روا دي، ځکه دا هم يو دحج دافعالو نه دی، او غسل کول دحائضې او نفاس داره ښځي لپاره زيات دتاکيد وړ دی، نظر په هغه حديث چي پدي باره کي راغلی دی، جابر رضی الله عنه وايي: حَتَّى أَتَيْنَا ذَا الْحُلَيْفَةِ فَوَلَدَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ مُحَمَّدَ بْنَ أَبِي بَكْرٍ فَأَرْسَلَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَيْفَ أَصْنَعُ؟ قَالَ: «اغْتَسِلِي وَاسْتَثْفِرِي بِثَوْبٍ وَأَحْرِمِي»[۲].

ترجمه: تر څو چي مونږ وذو الحليفي ته راغلو، نو له اسماء بنت عميس نه محمد بن ابو بکر پيدا (تولد) شو، نو پيغمبر ﷺ

(۱) مجموع الفتاوی ۲۶/۱۳.

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته يې سرى واستوه چې پوښتنه ځني وكړي چې څه وكړم؟ پيغمبر ﷺ ورته وويل: غسل وكړه، او (دويني په ځاى كي) كومه ټوټه كښيږده، او احرام وتړه. او له ابن عباس رضي الله عنهما له پيغمبر ﷺ نه روايت كوي چې فرمايي: «النُّفَسَاءُ وَالْحَائِضُ إِذَا أَتَــيَا عَلَى الْوَقْتِ يُحْرِمَانِ وَيَقْضِيَانِ الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا غَيْرَ الطَّوَافِ بِالْبَيْتِ»[1].

تــرجمه: نفاس داره او حائضه ښځه چې كله وميقات[2] ته راشي نو دواړه به احرام تړي، او دكعبې دطواف نه بغير به نور ټول (دحج او يا عمري) اعمال په ځاى كوي. او پيغمبر ﷺ وعائشې ته امر وكړ چې دحج داحرام لپاره غسل وكړي پداسي حال كي چې هغه حائضه وه[3].

او دحائضې او نفاس داره ښځې داحرام لپاره په غسل كي حكمت دادى چې (دبدن) نظافت او صفايي يې وشي، او بد

---

(۱) ابو داود روايت كړى ى.

(۲) ميقات هغه معين ځاى ته وايي چې هلته احرام تړل كيږي، او له هغه نه بايد بيله احرامه څوك تير نشي.(ژباړن)

(۳) المغني ۲۹۳/۳-۲۹۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بويـي يـي لاړه شـي کـوم چي دخلکو ديوځاى کيدو په وخت نورو تـه دتکليف سبب ګرځي، او نجاست يي له مينځه لاړ شي. او که چيري ورتـه داحـرام په حالت کي حيض يا نفاس راشي نو داحرام لـپاره څـه نقصـان نلري، او پـه خـپل احـرام کـي بـه پاتـه وي، او داحـرام دممـنوعـاتو نه به ځان ساتي، او دکعبي طواف به نه کوي تـر څو چي له حيض او نفاس نه پاکي شي او غسل وکړي، او که دعـرفات ورځ راشـي او دوى پاکـي شـوي نه وي او دعمري احرام يـي تړلـى وي چـي وروسته بيا له هغـې سره حـج هـم وکـړي، نو دوى بـه دعمـري داحـرام برسيره دحـج احـرام تـړي (دحـج نيـت بـه کوي) نو پدې سره به ددوى حج دقِرَان[١] حج وګرځي.

او دلـيل يـي دادى چـي عائشـې رضي الله عنها دعمـري احـرام تړلـى وو او حـيض يـي راغـى، نـو پيغمـبر ﷺ پداسـي حـال کـي ورغلـو چـي هغـې ژړل، پيغمـبر ﷺ وويـــل: «مَا يُبْكِيكِ؟ لَعَلَّكِ نُفِسْتِ؟ قَالَتْ: نَعَمْ، قَالَ: هَذَا شَيْءٌ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ

---

(١) دقِرَان حـج هغـه دى پـه کـوم کـي چـي عمـره او حـج په يوه احرام او يوه نيت سره وکړي شي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

افْعَلِي مَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لاَ تَطُوفِي بِالْبَيْتِ»[۱].

ترجمه: ولي ژاړې، شايد چي حيض به دي راغلی وي؟ هغې وويل: هو، پيغمبر ﷺ وفرمايل: دا شی الله ﷻ دادم عليه السلام په لوڼو باندي مقرر کړی دی، نو ته ټول هغه افعال په ځای کړه کوم چي يو حاجي يي کوي، خو دکعبي نه طواف مه کوه. او دجابر رضی الله عنه په حديث کي چي بخاري او مسلم روايت کړی وايي: او پيغمبر ﷺ عائشې رضی الله عنها ته پداسي حال کي ورغلی چي هغې ژړل، نو پيغمبر ﷺ وفرمايل: «مَا شَأْنُكِ؟» قَالَتْ: شَأْنِي أَنِّي قَدْ حِضْتُ، وَقَدْ حَلَّ النَّاسُ وَلَمْ أَحْلِلْ وَلَمْ أَطُفْ بِالْبَيْتِ، وَالنَّاسُ يَذْهَبُونَ إِلَى الْحَجِّ الآنَ، فَقَالَ: «إِنَّ هَذَا أَمْرٌ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ فَاغْتَسِلِي ثُمَّ أَهِلِّي بِالْحَجِّ»، فَفَعَلَتْ وَوَقَفَتْ الْمَوَاقِفَ حَتَّى إِذَا طَهُرَتْ طَافَتْ بِالْكَعْبَةِ وَالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، ثُمَّ قَالَ: «قَدْ حَلَلْتِ مِنْ حَجِّكِ وَعُمْرَتِكِ جَمِيعًا».

ترجمه: تاته څه پيښ شوي؟ هغې وويل: زما حيض راغی، او ټولو خلکو څانونه حلال کړي دي (دعمري احرامونه يي

---

(۱) بخاري اومسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاص کړي دي)، او ما لا ځان ندی حلال کړی، او نه مې دکعبې طواف کړی دی، او خلك اوس حج ته روان دي، نو پيغمبر ﷺ وفرمايل: دا شی الله ﷻ دادم عليه السلام په لوڼو مقرر کړی دی، نو ته غسل وکړه، او بيا احرام وتړه، نو هغې احرام وتړی، او ټول افعال يي په ځای کړل، تر څو چي پاکه شوه نو بيا يي دکعبې طواف وکړ او دصفا ومروا سعي يي وکړه، نو پيغمبر ﷺ وفرمايل: (اوس نو) له حج او عمرې دواړو څخه حلاله شوې (ووتلې).

علامه ابن القيم وايي: صحيح او صريح احاديث پدي دلالت کوي چي عائشه رضی الله عنها اول دعمرې احرام تړلی وو او بيا چي کله يي حيض راغی نو پيغمبر ﷺ ورته امر وکړ چي دحج احرام وتړي، نو پدې سره يي حج دقرآن حج وګرځيد، نو ځکه خو پيغمبر ﷺ ورته وويل: «يَكْفِيكِ طَوَافُكِ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ لِحَجِّكِ وَعُمْرَتِكِ» (۱).

ترجمه: دکعبې (يو) طواف او دصفا او مروا (يوه) سعي ستا دحج او عمري (دواړو) لپاره تاته کفايت کوي.

---

(۱) تهذيب السنن ۲/۳۰۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- کوم کارونه چي ښځه يي بايد داحرام تړلو په وخت کي وکړي: ښځه بايد دنارينه په شان داحرام په وخت کي غسل وکړي، او دنوکونو په اخيستلو، او وېښتانو لري کولو او بد بويي ورکولو (خوشبويي وهلو) سره ځان پاك کړي، تر څو بيا داحرام په حال کي دې شيانو ته ضرورت پيدا نکړي، ځکه چي هغه وخت بيا دا کارونه کول ممنوع دي، او که چيري دغو شيانو ته ضرورت نه وو نو کول يي حتمي ندي، او نه هغه داحرام دخصوصياتو څخه دي، او پروا نلري چي پداسي عطرونو سره ځان خوشبويه کړي چي تيز بوی ونلري، لکه عائشه رضي الله عنها چي وايي: كُنَّا نَخْرُجُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى مَكَّةَ فَنُضَمِّدُ جِبَاهَنَا بِالسُّكِّ الْمُطَيَّبِ عِنْدَ الإِحْرَامِ فَإِذَا عَرِقَتْ إِحْدَانَا سَالَ عَلَى وَجْهِهَا فَيَرَاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَلاَ يَنْهَانَا[1].

ترجمه: مونږ به دپيغمبر ﷺ سره (ومکي) ته تللو او داحرام تړلو په وخت کي به مو په خپلو تنديو (وچولی) باندي مشك وهل، نو کله چي به له مونږ نه ديوې (بدن) خولې شو نو مشك به يي پر مخ راتوی شول، او هغه به پيغمبر ﷺ ليدل خو له هغه

---

(۱) ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه يې نه منع کولو.

شوکاني وايي: دپيغمبر ﷺ سکوت ددې کار په جواز او روا والي دلالت کوي، ځکه چې هغه ديو ناروا او باطل کار باندې چپ نه پاتې کيږي[1].

۶- داحرام دنيت سره به هغه ځادري (بوقره) او نقاب ليرې کړي چې اغوستي يې وي، او بوقره او نقاب هغه دي چې مخ پټوي او په هغه کښې دسترګو لپاره سوري وي چې ښځه له هغه نه ګوري، دليل يې دبخاري دا حديث دى: «لا تنتقب المحرمة»، يعني: احرام تړونکې ښځه به نقاب نه اچوي، او ځادرې خو له نقاب نه هم زياته ده. او همدارنګه به دستکلي (دستکشې) هم ليرې کوي که يې مخکې له احرام نه اغوستي وي، او دستکشې هر هغه شي ته وايي چې دلاسونو دپټولو لپاره په لاسونو اغوستل کيږي. او کله چې ښځه دبيګانه نارينه وو سره مخامخ شي نو خپل مخ به بيله نقابه او ځادرې نه په کوم بل شي لکه پوړنى او يا جامې سره پټوي، او همدارنګه له بيګانه نارينه وو نه به خپل لاسونه بيله دستکلو نه په بل شي

(۱) نيل الاوطار ۱۳/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه خپله جامې سره پټوي، ځکه دښځې مخ او لاسونه عورت ګڼل کيږي، چې له بيګانه نارينه وو نه يې پټول فرض دي، که داحرام په حالت کې او يا په بل حالت کې.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: ښځه ټوله عورت ده، نو ځکه ورته روا دي چې دځان دپټولو لپاره جامې واغوندي، او دکجاوې له سيوري نه استفاده وکړي، خو پيغمبر ﷺ ښځه له نقاب او دستکلو اچولو نه منع کړې ده، او دستکلي هغه پوښونو ته وايي چې لاسونو ته اغوستل کيږي، او که ښځه خپل مخ پداسې جامه سره پټ کړي چې له مخ سره نه نښلي، نو دا په اتفاق (دعلماوو) سره روا ده، خو که له مخ سره نښليده نو صحيح داده چې دا هم روا ده، او ښځه مکلفه نده چې په لرګي يا لاس اويا بل شي سره جامه له خپل مخ نه ليرې کړي (تر څو له مخ سره يې ونه نښلي)، ځکه پيغمبر ﷺ دښځې مخ او لاسونه يو شانتې ګڼلې دي، او دواړه دنارينه دبدن په شان دي نه دهغه دسر په شان، او دپيغمبر ﷺ ښځو به په خپلو مخونو جامه اچول بيله دي چې دهغه ليرې والي په نظر کې ونيسي، او له علماوو نه هيڅ يوه له پيغمبر ﷺ نه ندي نقل کړي چې هغه فرمايلي دي: «إِحْرَامُ الْمَرْأَةِ فِي وَجْهِهَا».

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: دښځي احرام دهغي په مخ کي دی، بلکه دا دسلفو[(۱)] دبعضي علماوو قول دی.

علامه ابن القيم وايي: له پيغمبر ﷺ نه يوه کلمه هم په احرام کي دښځي دمخ دلوڅولو په فرضيت کي نده راغلي، او يوازي له نقاب نه منع راغلي ده.. او بيا وايي: له اسماء رضی الله عنها نه روايت دي چي هغي به داحرام په حال کي خپل مخ پټاوه، او عائشه رضی الله عنها وايي: كَانَ الرُّكْبَانُ يَمُرُّونَ بِنَا وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مُحْرِمَاتٌ فَإِذَا حَاذَوْا بِنَا سَدَلَتْ إِحْدَانَا جِلْبَابَهَا مِنْ رَأْسِهَا عَلَى وَجْهِهَا فَإِذَا جَاوَزُونَا كَشَفْنَاهُ[(۲)].

ترجمه: سواره خلک به زمونږ له خوا نه تيريدل پداسي حال کي چي مونږ به دپيغمبر ﷺ سره په احرام کي وو، نو کله چي به زمونږ سره مخامخ او نژدي شول نو زمونږ نه هري يوې به خپل څادر (پوړنی) دسر لخوا نه پر خپل مخ باندي را ځوړند کړ، او چي کله به له مونږ نه تير شول نو بيا به مو مخ لوڅ کړ.

---

(۱) سلف: وصحابه وو، تابعينو، تبع تابعينو او نورو داسلام داول عصر امامانو او سترو علماوو ته ويل کيږي.(ژباړن)

(۲) ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو ای مسلماني احرام تړونکې خوري پوه شه چي تا ته دمخ او لاسونو پټولو اجازه نشته په هغه څه سره چي خاص دهغه لپاره جوړ (ګنډل) شوي وي، لکه نقاب او دستکلې (دستکشي)، او په تا باندي فرض دي چي له بيګانه (نا محرمه نارينه وو نه خپل مخ او لاسونه په خپل پوړني، يا جامي، او يا بل شي سره پټ کړې، او دداسي شي لکه لرګی، پټکی او يا بل څه استعمالول چي پوړنی له مخ نه ليري کړي تر څو ورسره ونه نښلي، دا کوم شرعي اصل نلري.

۷- ښځي ته روا دي چي داحرام په حال کي دخپلي خوښي سره هر نوع کالي واغوندي، چي زينت او ښکلا پکښي نه وي، او دنارينه وو دکاليو سره مشابهت ونلري، او نه داسي تنګ وي چي دبدن اندامونه ښيي، او نه داسي نازك وي چي بدن نه پټوي، او نه داسي لنډ وي چي پښي او لاسونه يي ترينه راووځي، بلکه ازاد پلن او ډبل کالي به وي.

ابن المنذر وايي: علماء پدي باندي اتفاق لري چي داحرام لرونکي ښځي لپاره دقميص، پرتوګ، څادر، او موزې اچول روا دي[۱].

(۱) المغني ۳/۳۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ښځي تـه ضروري نـده چي كـوم معيـن او خـاص رنګك - مـثلاً زرغـون رنـګك- كالـي واغونـدي، بلكـه هغـه رنګونـه بـه اختيـاروي كوم چي معمولاً ښځي اغوندي لکه سور، زرغون، او تـور، او كـولای شي چـي يـو رنـګك جامـي پـه بـل رنګك جامو سره بدلي كړي.

۸- او ښځـي تـه سنت دي چي داحرام نه وروسته په دومره ټيټ اواز سره لبيك ووايي چي يوازي يي خپله واوري. ابن عبد البر وايي: علمـاء اتفـاق (اجمـاع) لـري دښځي لپاره سنت طريقه داده چـي خـپل اواز پورتـه نكـړي، يـوازي بـه يـي خـپل ځـان تـه اوروي، او دفتـنې دډار او ويـري پـه وجـه ورتـه اواز پورتـه كـول مكـروه دي، نـو ځكـه خو ورته اذان كول او اقامت ويل روا ندي، او پـه لمانځـه كـي بـه (دسهوي پـه صـورت كـي وامـام تـه) دفـتح وركولـو او خـبرولو لپـاره لاسونه ټكوي (پړقكوي)، او (دنارينه وو پـه شان بـه) تسبيح نه وايي[۱].

۹- پـه ښځـي بـاندي پـه طـواف كـي پـوره ستر كـول او ځـان پټـول فـرض دي، او دا چـي اواز بـه نـه پورتـه كـوي، او ستركي بـه

---

(۱) المغني ۲/ ۳۳۰-۳۳۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(له حرامو کتلو څخه) ساتي، او دنارينه وو سره به ډکې نه وهي يعني ګڼه به نه جوړوي، خصوصاً دحجر اسود او رکن يماني په حصه کي، او دکعبي څخه ليري دمطاف[1] په اخيري حصه کي له نارينه څخه ګوښه طواف کول ورته بهتر او افضل دي له هغه طواف نه چي دنارينه وو په ازدحام کي يي وکعبي ته نژدي وکړي، ځکه له نارينه وو سره څنګ او ډکې وهل (يعني ګڼه جوړول) حرام دي، پدي چي هغه دفتني سبب ګرځي، او وکعبي ته نژدي والي او دحجر اسود مچول دواړه دامکان په صورت کي سنت دي، نو دسنت لپاره به حرام او ناروا کار نکوي، بلکه پداسي حالت کي هغه دښځي په حق کي سنت ندي، او هغې ته سنت طريقه داده چي کله ورته مخامخ شي يوازي اشاره ورته وکړي.

امام نووي وايي: زمونږ علماء وايي: وښځو ته دحجر اسود مچول مستحب ندي، او حتى مسه کول (لاس وروړل) هم ورته مستحب ندی، مګر په هغه حالت کي چي مطاف (دطواف ځاى) دشپي لخوا او يا بل وخت کي خالي وي، ځکه پدي کي

---

(۱) مطاف: دکعبي شاوخوا هغه منطقي ته وايي چي خلګ پکښي طواف کوي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښځو او دنورو خلکو لپاره تکليف دی [۱].

او په مغني کي وايي: وښځي ته په شپه کي طواف کول مستحب دي، ځکه په هغه کي دښځي ستر زيات وي، او ازدحام هم کم وي، نو کولای شي چي وکعبي ته نژدي شي او حجر اسود مسه کړي [۲].

۱۰- په مغني کي وايي: دښځو طواف او دهغوی (دصفا او مروا) سعي ټوله د(عادي) تګ په شکل ده، ابن المنذر وايي: دعلماوو پدي اتفاق دی چي په ښځو باندي دکعبي په طواف (په اولو دريو دَورو) او صفا ومروا کي منډه وهل (رَمَل) نشته، او نه پري اوږه لوڅول (اضطباع) شته، ځکه له هغه نه مقصد دطاقت او قوت ښکاره کول دي، او دا دښځو په حق کي نشته، ځکه دهغوی لپاره ستر پکار دی، او په منډه وهلو ږو اوږو لوڅولو کي دبدن لوڅيدل دي [۳].

۱۱- دحج هغه اعمال چي بايد حائضه ښځه يي وکړي، او

---

(۱) المجموع ۳۷/۸.

(۲) المغني ۳۳۱/۳.

(۳) المغني ۳۹۴/۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه چي بايد ويي نکړي تر څو پاکه شي: حائضه ښځه دحج اعمال ټول تر سره کولای شي، لکه احرام تړل، په عرفات ودريدل، مزدلفي ته تلل، دجمرو ويشتل، خو دکعبي طواف به نکوي تر څو چي پاکه شي، څکه عائشه رضی الله عنها چي کله يي حيض راغى نو پيغمبر ﷺ ورته وفرمايل: «افْعَلِي مَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لاَ تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَطْهُرِي»[۱].

ترجمه: ټول هغه افعال په ځای کړه کوم چي يو حاجي يي کوي، خو دکعبي طواف مه کوه، تر څو چي پاکه شي. او دمسلم په روايت کي داسي راغلي دي: «فَاقْضِي مَا يَقْضِي الْحَاجُّ، غَيْرَ أَنْ لا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَغْتَسِلِي».

ترجمه: ټول هغه افعال په ځای کړه کوم چي يو حاجي يي کوي، خو دکعبي طواف مه کوه، تر څو چي غسل وکړي.

شوکاني وايي: پدي حديث کي دحائض ښځي لپاره دطواف کولو څخه ښکاره منع راغلي ده تر څو چي وينه يي بنده شي او غسل وکړي، او منع (او نهي) دفساد او باطليدو

(۱) بخاري اومسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقاضا کوي، نو دحائضي ښځي طواف کول باطل دي، او دا داکثره علماوو قول (نظر) دی[۱].

او دصفا ومروا په مينځ کي به سعي هم نکوي، ځکه سعي دطواف څخه وروسته وي، او پيغمبر ﷺ هيڅکله مخکي له طواف نه سعي نده کړي.

امام نووي وايي: فرعي مساله: که څوك له طواف نه مخکي سعي وکړي نو زمونږ په نزد يي سعي نه صحيح کيږي، او دا داکثرو علماوو قول دی، او مخکي مو وويل چي ماوردي پدي مساله کي دعلماوو اجماع نقل کړيده، او دا دمالك او ابو حنيفه او احمد مذهب هم دی، او ابن المنذر له عطاء او داهل حديث له بعضي علماوو نه نقل کړي دي چي نومړي سعي صحت لري، دا قول زمونږ علماوو له عطاء او داود نه نقل کړی دی.

زمونږ دليل دادی: چي پيغمبر ﷺ دطواف نه وروسته سعي وکړه، او ويي فرمايل: «لِتَأْخُذُوا عَنِّي مَنَاسِكَكُمْ».

---

(۱) نيل الاوطار ۴۹/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: خپل دحج اعمال او مناسك لما نه واخلی (لما نه یي زده کړی)، او دابن شریك رضی الله عنه حدیث چي وایي: خَرَجْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ حَاجًّا فَكَانَ النَّاسُ يَأْتُونَهُ فَمنْ قَائِلٍ: يَا رَسُولَ اللَّه، سَعَيْتُ قَبْلَ أَنْ أَطُوفَ، أَوْ قَدَّمْتُ شَيْئًا أَوْ أَخَّرْتُ شَيْئًا، فَكَانَ يَقُولُ: «لاَ حَرَجَ، لاَ حَرَجَ إِلاَّ عَلَى رَجُلٍ اقْتَرَضَ عِرْضَ رَجُلٍ مُسْلِمٍ وَهُوَ ظَالِمٌ، فَذَلِكَ الَّذِي هَلَكَ وَحَرِجَ»[١].

ترجمه: زه دپیغمبر ﷺ سره مي دحج لپاره سفر وکړی، نو خلك ورته راتلل، چا به ویل: ای رسول الله له طواف نه مخکي مي دصفا ومروا سعي وکړه، او یا مي څه شی وروسته وکړی، او یا مي مخکي وکړی، نو پیغمبر ﷺ به ویل: چي هیڅ پروا (ګناه) نشته، مګر په هغه چا باندي چي دیو مسلمان حق (او یا دهغه عزت) یي په ظلم سره واخیست (او پایماله یي کړ)، نو همدا شخص هلاك شو او په ګناه کي ولویدی. نو پدې حدیث کي ددي خبري چي وایي: له طواف نه مخکي مي سعي وکړه،

(١) ابو داود پداسي سند سره روایت کړی چي دسند راویان یي ټول دبخاري او مسلم له راویانو نه دي ما سوا داسامه بن شریك څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنى داده چي دطواف قدوم نه وروسته او له فرض طواف نه مخكي مي سعي وكړه، او خطابي هم دحديث همداسي معنى كړيده[١].

زمونږ استاذ شيخ محمد الامين الشنقيطي رحمت الله عليه په خپل تفسير كي وايي: پوه شه چي اكثر علماء پدي نظر دي چي سعي يوازي له طواف نه وروسته صحيح كيږي، نو كه له طواف نه مخكي سعي وكړي داكثره علماوو په نظر صحيح نده، چي له هغه جملي څلور امامان هم دي، او ماوردي او نورو پدي باره كي دعلماوو اجماع نقل كړي ده، او بيا يي دنووي مخكيني قول او دهغه لخوا دابن شريك دحديث جواب يي ذكر كړ، او بيا وايي: نو هغه دا خبره: چي مخكي له طواف نه (مي سعي وكړه) يعني: مخكي له فرضي طواف نه چي ركن دى، او دا ددي نفي نكوي چي سعي به يي دطواف قدوم[٢] نه وروسته

(١) المجموع ٨/٨٢.

(٢) طواف قدوم: هغه طواف دى چي دعمري او يا دحج دټولو اعمالو نه مخكي كيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي وي کوم چي رکن ندی[١].

په مغني کي وايي: سعي دطواف تابع ده، او له هغه نه مخکي طواف کولو نه بغير صحيح نده، نو که له طواف نه مخکي يي سعي وکړه نه صحيح کيږي، او دا دمالك، شافعي، او احنافو نظر دی، او عطاء وايي: (له طواف نه مخکي سعي) روا ده، او له احمد نه روايت دی چي وايي: که يي په هيره سره وکړه، روا ده، او په قصد سره وي نده روا، ځکه له پيغمبر ﷺ نه چي کله دهيري او ناپوهي په صورت دتقديم او تاخير پوښتنه وشوه، نو فرمايل به يي: چي «لاحرج» يعني څه پروا او ګناه نشته.

او داول قول دليل دادی چي پيغمبر ﷺ له طواف نه وروسته سعي کړي ده، او بيا يي فرمايلي دي: «لِتَأْخُذُوا عَنِّي مَنَاسِكَكُمْ» يعني: له مانه دخپل حج مناسك او اعمال واخلی او زده يي کړی[٢].

---

(١) اضواء البيان ٥/٢٥٢.

(٢) المغني ٥/٢٤٠.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو له مخکې خبرو نه دا معلومه شوه چې په کوم حدیث چې داول قول خاوندان استدلال کوي او وايي چې سعې له طواف نه مخکې روا ده، نومړي حدیث پدې خبره دلالت نکوي، ځکه حدیث دوه احتماله لري: یا خو حدیث دهغو کسانو په باره کې دی چې دفرضي طواف نه مخکې سعې وکړي، خو له هغه نه مخکې یې دطواف قدوم لپاره سعې کړې وي، نو سعې یې له طواف نه وروسته راغله (نه مخکې)، او یا دهغه کسانو په باره کې دی چې په هیره او ناپوهې سره بیله قصده (له طواف نه مخکې سعې وکړي).

او ما پدې مسأله کې پدې وجه اوږد بحث وکړ، چې اوس داسې کسان پیدا شویدي چې دطواف نه مخکې مطلقاً سعې کول روا بولي او پدې سره فتوا ورکوي، والله المستعان.

پاملرنه:

که ښځې ته له طواف نه وروسته حیض راشي، نو پدې حالت کې به سعې کوي، ځکه دسعې لپاره پاکوالی او اودس شرط ندی، په مغني کې وايي: اکثره علماء دا نظر لري چې دصفا او مروا دسعې لپاره اودس شرط ندی، او لدې جملې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

عطاء، مالك، شافعي، ابو ثور، او احناف دي.. او بيا وايي: ابو داود وايي: ما له احمد نه اوريدلي دي چي ويل يي: کله چي ښځه د کعبي طواف وکړي، او بيا حيض ورته راشي، نو دصفا او مروا سعي دي وکړي، بيا دي منى ته ولاړه شي، او له عائشي او ام سلمه رضي الله عنها نه روايت دی چي دوی دوو ويلي دي: کله چي ښځه د کعبي طواف او دوه رکعته لمونځ وکړي، او بيا يي حيض راشي، نو دصفا او مروا سعي دي وکړي، دا خبره اثرم روايت کړيده[(١)].

١٢- وښځو ته له مزدلفي نه دضعيفه او کمزوره حاجيانو سره يو ځاى دسپوږمۍ دلويدو نه وروسته راوتل، او منى ته په ررسيدو سره لوی شيطان ويشتل روا دي، تر څو په ازدحام (ګڼه ګوڼه) کي ګير نشي.

موفق ابن قدامه په مغني کي وايي: څه باك نشته چي ضعيفه حاجيان او ښځي مخکي له مزدلفي نه ووځي، او عبد الرحمن بن عوف او عائشه رضي الله عنها له هغو کسانو نه وو

---

(١) المغني ٥/٢٤٦.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي خپل دكور كمزوري به يي مخكي ومنى ته استول، او دا دعطاء، ثوري، شافعي، ابو ثور، او احنافو قول دى، او زمونږ له معلومات سره ځوك ددي خبري مخالف نشته، او پدي كي دهغوى لپاره اسانتيا او دازدحام دتكليف نه خلاصون، او دپيغمبر ﷺ دسنت متابعت دى[۱].

امام شوكاني وايي: دلائل پدي دلالت كوي چي دشيطانانو ويشتلو وخت دهغه چا لپاره چي رخصت[۲] ورته نه وي دلمر ختلو نه وروسته دى، او دچا لپاره چي رخصت او اجازه شوي وي لكه ښځي او ضعيفه او كمزوري حاجيان، نو هغوى ته دلمر ختلو نه مخكي روا دى[۳].

امام نووي وايي: شافعي او دمذهب علماء وايي: دښځو او نورو ضعيفه حاجيانو لپاره سنت طريقه داده چي له مزدلفي نه

---

(۱) المغني ۲۸۶/۵.

(۲) رخصت دې ته وايي چي شريعت دتكليف او عذر په وجه په حكم كي اسانتيا راولي، لكه د ښځو او ضعيفو كسانو لپاره د مزدلفې څخه په نيمه شپه كي راوتل او شيطانان ويشتل.(ژباړن)

(۳) نيل الاوطار ۷۰/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومنى ته دنيمي شپي نه وروسته او له سهار نه مخکي لاړ شي، تر څو دخلکو دبير وبار (ګڼي) نه مخکي لوى شيطان وولي[(۱)]، او بيا يي پدي باره کي راغلي احاديث ذکر کړل.

۱۳- ښځه به دحج او عمري داحرام نه دوتلو لپاره به دخپل سر ويښتـه دګوتو دسرو په اندازه لنډوي، او دسر خرَيَل (کَلَول) ورتـه روا نـدي، او دګوتـو سرونه دګوتـي دلـوړ (اوچت) بـند نـه پورته حصه ده.

په مغني کي وايي: دښځي لپاره شرعي طريقه دويښتـانو لـنډول دي، نـه خريل، او پـدي کـي دعلماوو اختلاف نشته، ابن المـنذر وايـي: علماوو پدي اتفاق کړى دى، او دا ځکه چي خريل دښځي پـه حق کـي مُـثلَه[(۲)] ګڼل کيږي، له ابن عباس نه روايت دى وايـي: پيغمبر ﷺ فرمايي: «لَيْسَ عَلَى النِّسَاءِ حَلْقٌ، إِنَّمَا عَلَى

---

(۱) المجموع ۱۲۵/۸.

(۲) مُثلَه: دي ته وايي چي دچا يو اندام پري کړي شي، لکه غوږ، پوزه، او لاس.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

النِّسَاءِ التَّقْصِيرُ»[۱].

ترجمه: پر ښځو باندي (دويښتو) خريل نشته، پر ښځو باندي يوازي (دويښتو) لنډول دي.

علي رضي الله عنه وايي: نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تَحْلِقَ الْمَرْأَةُ رَأْسَهَا[۲].

ترجمه: پيغمبر ﷺ ښځه دخپل سر خريلو (کلولو) نه منع کړيده. او احمد به ويل: ښځه دهري کوڅۍ نه دګوتي دسرونو په اندازه لنډوي، او دا دابن عمر، شافعي، اسحاق، او ابو ثور قول (نظر) دی. ابو داود وايي: له احمد نه مي اوريدلي چي پوښتنه څني وشوه چي آيا ښځه به ټول سر نه کَمَوي؟ (يعني له ټولو نه به دګوتو دسرونو په اندازه اخلي؟) ويل يي: هو، ويښته به دسر مخي ته راټول کړي، او بيا به دويښتو دسرونو نه دګوتو دسرونو په اندازه اخلي او لنډوي به يي[۳].

---

(۱) ابو داود روايت کړی دی.

(۲) ترمذي روايت کړی دی.

(۳) المغني ۵/۳۱۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام نووي وايي: علماء پدي خبره متفق دي چي ښځه دسر په خريلو سره مکلفه نده، بلکه دهغي لپاره يوازي دسر ويښته لنډول دي... ځکه (خريل) دهغي په حق کي بدعت دی او په هغه کي مُثله هم ده[1].

۱۴- حائضه ښځه چي کله اخيرنی شيطان وولي او ويښته لنډ کړي، نو له احرام نه وځي (حلاليږي)، او کوم شيان چي داحرام په وخت کي پري حرام وو، هغه ورته روا کيږي، خو ميړه ته لانده روا، نو هغه به له ځان سره ديو ځای کيدلو ته نه پريږدي، تر څو چي فرضي طواف وکړي، او که په دغه حالت کي جماع او يوځايوالی ورسره وکړي نو فديه پري لازميږي، او هغه يو پسه په مکه کي حلالول او دحرم په مسکينانو به يي تقسيموي، ځکه دا کار داول حلالوالي[2] نه وروسته شوی دی.

---

(۱) المجموع ۸/ ۱۵۰-۱۵۴.

(۲) اول حلالوالی هغه دی چي دفرضي طواف نه مخکي ځان له احرام نه وباسي، او دوهم او اخيرنی حلالوالی هغه وخت وي چي فرضي طواف وکړي، او ټول مناسك او اعمال يي پوره شي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵- که ښځې ته دفرضي طواف نه وروسته حيض راشي، نو په هغې باندي درخصت طواف[۱] نشته، او کولای شي چي هر وخت وغواړي سفر وکړي، عائشه رضی الله عنها وايي: حَاضَتْ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ بَعْدَ مَا أَفَاضَتْ قَالَتْ: فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّه ﷺ فَقَالَ: «أَحَابِسَتُنَا هِيَ؟» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّهَا قَدْ كَانَتْ أَفَاضَــتْ وَطَافَتْ بِالْبَيْت، ثُمَّ حَاضَتْ بَعْدَ الإِفَاضَةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «فَلْتَنْفِرْ إِذَنْ»[۲].

ترجمه: صفيه د حيي لور ورسته لدي چي فرضي طواف يې وکړ حيض يې راغی، نو دا خبره مې وپيغمبر ﷺ ته وکړه، نو ويې فرمايل: آيا هغه مونږ له سفر کولو نه راګرځوي؟ ورته ومې ويل: ای رسول الله هغې فرضي طواف کړی دی، او بيا يې دطواف نه وروسته حيض راغلی دی، نو ويې فرمايل: نو بيا خو دي سفر وکړي.

---

(۱) طواف وداع هغه طواف چي دمکې څخه دوتلو نه مخکې کيږي، او بيا وحرم ته نه راځي، او هغه ته (طواف وداع) هم وايي.(ژباړن)

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ابن عباس روایت دی وایي: وخلکو (حاجیانو) ته امر شوی چې اخیرنی کار به یې دکعبې طواف وي، خو له حایضې ښځې نه دا کار تخفیف شوی دی (یعنې په هغه مکلفه نده)[1]،

او همدارنګه وایي: پیغمبر ﷺ حایضې ښځې ته دا اجازه کړې ده چې له طواف وداع نه مخکې له مکې نه ووځي، که یې فرضي طواف کړي وي[2].

امام نووي وایي: ابن المنذر ویلي دي: او اکثره علماء په همدې نظر دي، لکه: مالك، اوزاعي، ثوري، احمد، اسحاق، ابو ثور، ابو حنیفه او نور[3].

په مغني کې وایي: دا دښارونو[4] داکثره علماوو نظر دی.

او وایي: او دنفاس داره ښځې حکم دحایضې په شان دی، ځکه

---

(۱) بخاري او مسلم روایت کړی دی.

(۲) احمد روایت کړی دی.

(۳) المجموع ۲۸۱/۸.

(٤) دښارونو نه مراد: مکه، مدینه، کوفه، بصره، او بغداد دي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنفاس او حيض احکام په فرضياتو او مُسقِطاتو[(۱)] کي يو شان دی[(۲)].

۱۶- ښځي ته له مَحرَم سره دمسجد نبوي زيارت دلمونځ او دوعا کولو لپاره مستحب دی، خو دپيغمبر ﷺ دقبر زيارت ورته روا ندی، ځکه دا دقبرونو له زيارت نه منع شويده.

شيخ محمد بن ابراهيم ال الشيخ رحمت الله عليه دسعودي عربستان مفتي وايي: او صحيح خبره داده چي ښځه دپيغمبر ﷺ له زيارت نه منع ده، له دوو وجهو نه:

اول: عام دلائل (پدي باره کي)، او منع چي کله عامه وي نو هيچا ته يي تخصيص کول بيله دليل نه روا ندي، او (دمنعي علت (دکوم له وجهي نه چي ښځه له دقبرونو دزيارت نه منع شويده) پدي مساله کي موجود دی...[(۳)].

(۱) مُسقِطات هغه شيانو او اسبابو ته وايي چي کوم شرعي حکم ساقط کړي.(ژباړن)

(۲) المغني ۴۶۱/۳.

(۳) مجموع فتاوی الشيخ محمد بن ابراهيم ال الشيخ ۲۳۹/۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيخ عبد العزيز بن باز رحمت الله عليه دپيغمبر ﷺ دزيارت کولو په باره کي دهغه چا لپاره چي دمسجد نبوي زيارت وکړي وايي: او دا زيارت يوازي دنارينه وو لپاره روا دی، او دښځو لپاره دهيڅ قبر زيارت روا ندی، لکه څنګه چي دپيغمبر ﷺ نه راغلي دي چي هغه په هغه ښځو لعنت ويلی دی چي دقبرونو زيارت کوي، او په هغو کسانو چي په قبرونو باندي مسجدونه جوړوي، او څراغونو او شمعونه پکښي بلَوي.

اما مديني منوري ته پدي قصد تلل چي په مسجد نبوي کي لمونځ او دوعا او نور طاعتونه چي په نورو مسجدونو کي روا دي- وکړي، نو دا دټولو لپاره روا دي[1].

---

(۱) التحقيق والايضاح لكثير من مسائل الحج والعمرة والزيارة على ضوء الكتاب والسنة ص۱۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل

دمشترک ژوند او ښنکاح دعقد ختمولو مربوط احکام

الله ﷻ فرمايي: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِّتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ [د الروم سورت: ٢١ آيت].

ترجمه: او دالله ﷻ (دقدرت) له نښو (څخه دادي) چي تاسو ته يې ستاسو له جنس نه ښځې پيدا کړي، تر څو له هغوی سره آرام پيدا کړی، او ستاسو په مينځ کي يې مينه او مهرباني پيدا کړيده، بيشکه پدې کې (دالله دقدرت) نښې دي دهغه کسانو لپاره چي (دالله په مخلوقاتو) کې فکر کوي.

او فرمايي: ﴿وَأَنكِحُوا الْأَيَامَى مِنكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ [د النور سورت: ٣٢ آيت].

ترجمه: او واده (نکاح) کړی بې خاونده ښځې او بې ښځو سړي، او نيک خويه مريان او مينځې خپل، که (هغوی) فقيران

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نو الله به له خپل فضل نه هغوی غنيان کړي، او الله دلوی فضل خاوند او ډير پوه دی.

امام ابن کثير رحمت الله عليه وايي: دا په واده کولو سره امر دی، او بعضي علماء هغه په هر هغه چا چي قدرت يي لري فرض ګڼي، او پدي حديث استدلال کوي: «يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَــنْ اسْتَطَاعَ مِنكُمْ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّــهُ لَــهُ وِجَاءٌ»، بخاري او مسلم له ابن مسعود نه روايت کړی دی.

تــرجمه: ای ځوانانو څوك چي له تاسو نه دجماع کولو توان (او دهغه مصارف او خرچه) ولري، نو واده دي وکړي، ځکه هغه سترګي (له حرامو نه) پټوي، او (دانسان) فرج او شرمګاه (له حرامو) نه ساتي، او څوك چي توان ونلري، نو روژه دي ونيسي، ځکه هغه دده لپاره (له حرامو نه) دساتني وسيله ده.

او بيا يي دا خبره وکړه چي واده دغني کيدلو سبب دی، ځکه الله ﷻ فرمايي: ﴿إِن يَكُونُوا فُقَرَاء يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ﴾، او دابو بکر الصديق ﷺ دا وينا يي ذکر کړه چي وايي: دالله دامر اطاعت وکړی چي تاسو ته يي په نکاح کولو امر کړی، تر څو هغه خپله وعده تاسو ته پر ځای کړي، او غنيان به مو کړي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ﷻ فرمايي: ﴿إِن يَكُونُوا فُقَرَاء يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾.

ابـن مسـعود وايي: غـنى او ثـروت په نکاح کي ولټوئ، الله ﷻ فرمايي: ﴿إِن يَكُونُوا فُقَرَاء يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾، ابـن جرير روايت کړی، او بغـوي هم لـه عمر ﷺ نـه همداسي روايت کړی دی[۱].

شيخ الاسلام ابـن تيمه وايي: الله ﷻ مومنانو ته نکاح کول او طلاق ورکول، او دطلاق شوي ښځي سره دوباره نکاح کول رواکړيدي وروسته لـدي نـه چي بـل ميړه يـي کـړی وي، او نصرانيانو[۲] پـه يو بل باندي نکاح کول حرام کړيدي، او چا چي يـي نکـاح روا کـړي، نـو طـلاق يـي ورتـه نـدی روا کـړی، او يهودو[۳] طلاق روا کړی، خو هغه طلاق شوي ښځه چي له بل ميړه سره يي نکاح کړي وي، نـو دهغـه نکـاح کـول داول مـيړه لـپاره روا نـه بولـي، او پـه نصـرانيانو کـي طـلاق نشـته، او يهودو

---

(۱) تفسير ابن کثير ۵/۹۴-۹۵، د دار الاندلس چاپ.
(۲) نصرانيان دعيسى عليه السلام د دين پيروانو ته ويل کيږي.(ژباړن)
(۳) يهود دموسى عليه السلام د دين پيروانو ته ويل کيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي که ښځه له طلاق نه وروسته بل ميړه وکړي، نو بيا د اول ميړه لپاره رجوع کول او دوباره دهغې په نکاح کول روا نه بولي، او الله ﷻ مومنانو ته پورتني دواړه کارونه روا کړيدي[1].

امام ابن القيم رحمت الله عليه دجماع دفوائدو په باره کي چي دنکاح دمقصدونو نه يو مقصد دی داسي وايي: ځکه جماع په اصل کي د دريو اصلي مقصدونو لپاره ده:

اول: دنسل ساتل، او دانساني اصل ساتل تر څو هغه عدد پوره شي کوم چي الله ﷻ يي پدي دنيا پيدا کيدل غواړي.

دويم: دهغه اوبو ويستل کوم چي دننه پاتي کيدل يي ټول بدن ته زيان رسوي.

دريم: شهوت پوره کول، او لذت اخيستل، او د(نکاح) دنعمت په خوند پوهيدل.

نو په واده کي ډيري لويي ګټي شته چي له ټولو نه زياتي مهمي ګټي دادي:

په هغه کي له زنا ښځه ليري والی، او دحرامو ښځه دسترګو ساتل دي.

---

(۱) مجموع الفتاوی ۳۲/۹۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داولاد پيداكيدل، او دنسب ساتل.

دميړه او ښځي په مينځ كي سكون او روحي ارامي مينځ ته راتلل.

دميړه او ښځي تر مينځ تعاون او همكاري دصالح او نيكي كورنۍ جوړول، كومه چي داسلامي ټولني په جوړښت كي يوه مهمه خښته ده.

دميړه لخوا نه دښځي سرپرستي او حفاظت، او دښځي لخوا دكور كارونه كول، او په ژوند دخپلي وظيفي په صحيح او طبيعي ډول پر ځای كول، نه هغسي چي دښځي او ټولني دښمنان وايي چي ښځه دكور نه بهر كار كي دسړي سره يو شانتي شريكه ده، نو ځكه خو يي ښځه له كور نه وويستله، او له خپلي اصلي او طبيعي وظيفي نه يي محرومه كړه، او دهغي كار يي بل چا ته وسپاره، چي پدي ډول دكورنۍ نظم ګډوډ شي، او دميړه او ښځي په مينځ كي دغلط فهمي او مشكلاتو درامينځ ته كيدلو سبب وګرځي، چي دهغه په وجه په اكثره وختونو كي دوی په خپلو كي سره جلا شوي او بيل شوي، او يا خو دمشكلاتو او مصيبتونو او جنجالونو سره يو ځای پاته دي.

زمونږ استاذ محمد امين الشنقيطي وايي: پوه شه -الله دي ما او تا ته دهغه څه توفيق راكړي چي هغه يي خوښوي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرې راضي دی- چې دا دکفارو غلط او شوم نظر او داحساس، عقل، اسماني وحي، او دالهي شريعت مخالف فکر چې وايي ښځه او نر په ټولو احکامو او ډګرونو کې سره برابر دي، چې پدې نظر کې دومره فساد او دټولنې دنظم خرابوالى او ګډوډ کيدل دي چې له هيڅا نه پټ ندي، مګر هغه چا نه چې دبصيرت سترګې يې الله ړندې کړې وي، او دا ځکه چې الله ﷻ ښځې ته خاص خويونه او صفتونه ورکړي چې په هغه سره کولاى شي دټولنې دجوړولو په بيلابيلو اړخونو کې داسې برخه واخلي چې هغه دنورو لپاره نه ښايي، لکه دماشوم په ګيډه کيدل، لنګيدل، ماشوم ته شودې ورکول، داولادونو تربيه کول، دکور خدمت کول، او دکور کارونه لکه پخلى، اوړه ميشتول، جارو کول، او داسې نور، او دبشرې ټولنې لپاره دداسې خدمتونو کول په کور کې دننه او د خپل پت، عزت، شرف، اخلاقو او انساني ارزښتونو په ساتلو سره دنارينه دهغه خدمتونو نه کم ندي کوم چې يې له کور نه بهر سرته رسوي. نو ددې جاهلانو او پست مشريه کافرانو او ددوى دپيروانو دا ګمان غلط دی چې وايي: ښځه دنارينه په شان دکور نه بهر دکار کولو حق لري، سره لدې چې ټولو ته معلومه ده- چې ښځه دحَمَل (چې ماشوم يې په ګيډه کې وي)، او ماشوم ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشودو ورکولو او نفاس په وخت کي نشي کولای داسي کار وکړي چي معمولي تکليف پکښي کي وي، نو که چيري دا او ميړه يي له کور نه ووځي، نو دکور کارونه لکه دوړو ماشومانو ساتل، او دتي ماشوم ته شودي ورکول، دناريينه لپاره چي کله له کار نه راشي دخوراك ښبناك برابرول، دا ټول کارونه به ضايع او په ځای پاتي شي، او که چيري ددي کارونو لپاره يو کس په مزدوري راوستل شي نو دا کس به پدي کور کي دهماغه ښځي په شان (دبهر له کار نه) بيکاره پاتي شي له کوم نه چي دکور ښځه تښتيدلي وه، نو نتيجه به هماغه اولنۍ خبره وي، سربيره پر دي چي دښځي په وتلو او کار کولو کي ددين او اخلاقو او عزت بربادیده هم دي(۱).

نو ای مسلماني خوري له الله نه وويريږه او په دغه مغرضانه او چلناکه افکارو مه تيروځه، ځکه دهغو ښځو واقعيت کوم چي په دغسي افکارو غوليدلي ډير ښه شاهد دی ددي افکارو په فساد او ناکامي باندي، او تجربه ډير ښه دليل دی.

مسلماني خوري که ته ښه ځواني لرې نو دواده کوښښ

(۱) اضواء البيان ۴۲۲/۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه، او هغه دتعليم دتکميل په وجه او يا دکار او وظيفي په وجه مه څنډوه، بې شکه کامياب واده کي ستا نيبختي او وراحت دی، او هغه د هر تعليم او وظيفي عوض دی، او دهغه نه هيڅ تعليم او وظيفه ځومره چي اوچته هم وي نشي عوض کيدلای. خپل دکور خدمت وکړه، او اولادونه تربيه کړه، او همدا ستا دژوند اساسي او ګټوره وظيفه ده. له هغه نه سوا په بل کار پسي مه ګرځه، ځکه بل هيڅ کار دهغه ځای نه نيسي، او دصالح سړي سره دواده کولو نه ډډه مکوه، ځکه پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِ إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ دِينَهُ وَخُلُقَهُ فَزَوِّجُوهُ إِلاَّ تَفْعَلُوا تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الأَرْضِ وَفَسَادٌ عَرِيضٌ»(۱).

ترجمه: که تاسو ته داسي څوك (دنکاح کولو لپاره) راشي چي ديانت او اخلاق يي ستاسو خوښ وي، نو هغه ته ښځه ورکړی، که دا کار ونکړی نو په ځمکه کي به دلوی فساد او فتني سبب شي.

دښځي په واده کي دهغي نظر اخيستل:

کومه ښځه چي په نکاح ورکول کيږي له دريو حالاتو نه بهر

---

(۱) ترمذي روايت کړی، او هغه يي دشواهدو په لرولو سره حَسَن بللی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وي: يا به ډيره وړه پيغله[۱] وي، او يا به بالغه پيغله وي، او يا به واده کړې وي، او دهري يوي لپاره بيل حکم دی:

۱- وړه پيغله نجلۍ: پدي کي دعلماوو اختلاف نشته چي پلار يي کولی شي چي بيله دهغې د اجازې نه هغه واده کړي، ځکه چي هغه دنظر خاونده نده، او ابو بکر الصديق ﷺ خپله لور عائشه رضي الله عنها وپيغمبر ﷺ ته په نکاح کړه پداسي حال کي عمر يې شپږ کاله وو، او دنهو کالو وه چي ورسره کوروالی وشو[۲].

امام شوکاني وايي: نومړي حديث پدي دلالت کوي چي پلار ته روا دي خپله لور له بلوغ نه مخکي په نکاح ورکړي، او همدارنګه وايي: او پدي کي دليل دی چي دوړې انجلۍ لوی سړي سره نکاح روا ده، او په همدي سره بخاري عنوان اينبی او بيا يي دعائشي مخکينی حديث ذکر کړی دی، او په فتح الباري کي يي پدي خبره دعلماوو اجماع نقل کړي ده[۳].

---

(۱) پيغله نجلۍ هغه ده چي چا ورسره جماع نه وي کړي، او په فقهي اصطلاح کي (باکره) ورته وايي.(ژباړن)

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۳) نيل الاوکار ۶/۱۲۸-۱۲۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مغني کي وايي: ابن المنذر ويلي دي: ټول هغه علماء چي پري خبر يو پدي خبره متفق دي چي پلار ته دوړي نجلۍ په نکاح ورکول مناسب سړي ته روا دي(۱).

زه وايم: او دا چي ابو بکر الصديق ﷺ عائشه رضی الله عنها دشپږ کلنۍ په عمر کي پيغمبر ﷺ ته په نکاح کړه، پدي کي په هغو کسانو باندي ډير شديد رد دی کوم چي دوړي نجلۍ ورکول ولوی سړي ته ناروا او ناوړه کار بولي او په بده سترګه ورته ګوري، چي دا يوازي ددوی دجهالت او بدنيتۍ علامه ده.

۲- بالغه پيغله: دهغي له اجازي نه بغير نه په نکاح کيږي، او چيوالی دهغي اجازه ده، لکه چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «وَلَا تُنْكَحُ الْبِكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ» قَالُوا: يَا رَسُولَ الله، فَكَيْفَ إِذْنُهَا؟ قَالَ: «أَنْ تَسْكُتَ»(۲).

ترجمه: پيغله نه په نکاح کيږي تر څو اجازه تري واخيستل شي، صحابه وو وويل: ای رسول الله دهغي اجازه به څنګه وي؟ ويي فرمايل: چي چوپه پاتي شي. نو اجازه اخيستل يي حتمي

---

(۱) المغني ۴۸۷/۶.
(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، کـه څه هـم پـلار يـي پـه نکـاح ورکـړي، او همـدا دعلمـاوو ددوو قولونو نه صحيح قول دی.

علامه ابـن القـيم وايـي: او دا داکثرو علماوو قول دی، او دا دابـو حنـيفه مذهـب او پـه يـوه روايـت داحمـد قـول دی، او همـدا قـول مونـږ دالله ديـن ګڼـو، او پـه بـل قـول بـاور نلـرو، او همـدا دپيغمبر ﷺ دحکم او امر ونهي مطابق دی[۱].

۳- واده شـوي ښځـه[۲]: دهغـي بـيله اجازي په نکاح ورکول صحيح نـدي، او اجـازه يـي پـه ويـَلـو سره ده، داسي نه لکه پيغله چي اجازه يي په سکوت او چوپتيا سره وي.

پـه مغنـي کـي وايـي: دعلمـاوو پـه مينځ کي هيڅ اختلاف نه ګـورو چـي دواده شـوي ښځـي اجـازه پـه ويـَلـو سـره ده، ځکـه ژبـه دزړه نـه تعبـير کـوي، او هماغـه معتـبره پـه هر هغه ځای کي چي اجازي اخيستلو ته ضرورت وي[۳].

شـيخ الاسـلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: نه ښايي چي

---

(۱) زاد المعاد في هدي خير العباد ۹۶/۵.

(۲) واده شـوي ښځـه نـه مقصـد هغـه ښځـه ده چي جمـاع ورسـره شوي وي، او هغه ته په فقهي اصطلاح کي (ثيبه) وايي.(ژباړن)

(۳) المغني ۴۹۳/۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوك ښځه دهغي داجازې نه بغير په نكاح وركړي، لكه څنګه چي پيغمبر ﷺ امر كړى دى، كه يي خوښه نه وه، نو په زوره به په نكاح نه وركول كيږي، خو وړه پيغله پلار كولاى شي چي بيله اجازي يي په نكاح وركړي، او دهغي رايه نشته، او بالغه واده شوي ښځه بيله اجازي په نكاح وركول ناروا دي كه پلار وي او كه بل څوك، او پدي سره دمسلمانانو اجماع ده، او همدارنګه بالغه پيغله هم بيله دهغې داجازي نه په نكاح وركول دپلار او نيكه نه بغير بل چا ته روا ندي دټولو مسلمانانو په اجماع سره، او دپلار او نيكه لپاره بهتره ده چي اجازه يي واخلي.

علماء دواده شوي ښځي په اجازه اخيستلو كي اختلاف لري چي آيا فرض ده او كه مستحب؟

صحيح داده چي فرض ده، او دښځي په ولي[1] فرض دي چي دهغي په نكاح وركولو كي دالله ﷻ وويريږي، او وګوري چي كوم سړي ته چي يي وركوي ايا دهغي سره مناسب دى او كه نه؟ څكه ښځه خو دهغې د مصلحت لپاره وده وي، نه دځان

---

(۱) دښځي ولي هغه څوك دى چي دښځي واك او صلاحيت ورسره وي، لكه پلار، نيكه او يا ددوى په شان نور.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمصلحت لپاره[۱].

دښځي په نکاح ورکولو کي دولي شرط والی او دهغه حکمت:

ښځي ته دمناسب خاوند داختيار حق ورکول پدي معنی ندی چي هغه هر رنګي وغواړي هماغسي سړي سره واده وکړي، که څه هم پکي ددي دکورنۍ او يا خپلوانو لپاره ضرر هم وي، بلکه دا په خپل ولي پوري تړلې ده چي دهغې داختيار په هکله به غور کوي او په کار کي به ورته لارښوونه کوي، او دنکاح تړلو کار به يي په غاړه اخلي، نو دا به پخپله دځان نکاح نه تړي، که يي داسي وکړه نو نکاح يي باطله ده، لکه څنګه چي دعائشي رضي الله عنها په حديث کي راغلي دي: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَكَحَتْ نَفْسَهَا بِغَيْرِ إِذْنِ وَلِيِّهَا فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ..».

ترجمه: هره هغه ښځه چي دولي له اجازي بغير خپل ځان په نکاح کړي، نو نکاح يي باطله ده، نکاح يي باطله ده، نکاح يي باطله ده. ترمذي وايي: دا حديث حَسَن دی، او ترمذي، ابو داود، نسائي او ابن ماجه کي راغلي دي: «لا نِكَاحَ إِلاَّ بِوَلِيٍّ».

---

(۱) مجموع الفتاوی ۳۲/۳۹-۴۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: نکاح بيله ولي نه نشته (صحت نلري)، نو دا دوه حديثه او کوم چي په همدي معنی راغلي دي پدي دلالت کوي چي نکاح بيله ولي نه صحيح نده، ځکه اصل په نفي کولو کي د (شرعي) صحت نفي کول دي، او ترمذي وايي: پدي حديث علماوو عمل کړی، لکه عمر، علي، ابن عباس، ابو هريره او نور، او همدا ډول دتابعينو دفقهاوو نه نقل شوي دي چي وايي: بيله ولي نکاح صحت نلري، او دا دشافعي، احمد او اسحاق قول دی[1].

په واده کي داعلان لپاره دښځو دريې وهل:

دښځو لپاره دريي وهل مستحب دي تر څو دواده اعلان وشي او خبر يي خپور شي، او دا به يوازي دښځو په مينځ کي وي، او ساز او سرود اسباب، او سندرو ويونکو ښځو آوازونه به ورسره نه وي، خو دښځو لخوا دشعر او ترانو ويل پدي مناسبت سره چي نارينه يي وانه وري پروا نلري، پيغمبر ﷺ فرمايي: «فَصْلُ مَا بَيْنَ الْحَلالِ وَالْحَرَامِ الدُّفُّ وَالصَّوْتُ فِي

---

(۱) المغني ۶/۴۴۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

النِّکَاحِ»[۱].

ترجمه: دحلال او حرامو په مينځ کي توپير او علامه په واده کي دريي وهل او آوازونه ويل دي.

شوکاني وايي: دا ددي دليل دی چي په واده کي دريي وهل او په لوړ اواز سره څه شيان ويل لکه: مونږ تاسو ته راغلو، مونږ تاسو ته راغلو او داسي نور، روا دي، خو نه هغه سندري چي شر تري پاريږي، او دښکلا او ناروا شيانو او يا شرابو توصيف او بيان پکښي کي وي، چي دا په واده او بيله واده په بل ځای کي هم حرام دي، او همدارنګه نور ناروا لهو ولعب هم حرام دي[۲].

ای مسلماني خوري دواده لپاره دسرو زرو او جامو په اخيستلو کي له حده تيری مکوه، ځکه دا د هغه اسراف څخه شميرل کيږي له کوم نه چي الله ﷻ منع کړيده، او فرمايلي دي چي دهغه خاوندان نه خوښوي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ تُسْرِفُواْ

(۱) بخاري، ترمذي، ابن ماجه، او نسائي روايت کړی، او ترمذي هغه حَسَن بللی دی.
(۲) نيل الاوطار ۶/۲۰۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾.

ترجمه: او اسراف مکوی، بیشکه هغه اسراف کونکي نه خوښوي. نو تا ته ښايي چي له اعتدال نه کار واخلي او له بيځايه فخر او سيالي کولو نه ځان وساتي.

پر ښځي دميړه اطاعت کول فرض، او نافرماني کول حرام دي:

مسلماني خوري په تا دميړه اطاعت کول په نيکو کارونو کي فرض دي، ابو هريره ﷺ وايي چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «إِذَا صَلَّتْ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا وَحَفِظَتْ فَرْجَهَا وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا دَخَلَتْ الْجَنَّةَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَتْ»[1].

ترجمه: کومه ښځه چي خپل پنځه وخته لمونځ وکړي، او خپله فرضي مياشت روژه ونيسي، او دخپل ميړه اطاعت وکړي، او دخپل پت حفاظت وکړي، نو جنت به د هري دروازي نه چي وغواړي ننوځي.

له ابو هريره عنه رضی الله نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «لاَ يَحِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلاَّ بِإِذْنِهِ

---

(۱) ابن حبان په خپل (صحيح) کي روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَلاَ تَأْذَنَ فِي بَيْتِه إِلاَّ بِإِذْنِه»(۱).

ترجمه: ښځې ته دمېړه په حضور کې روژه نيول روا ندي، مګر دهغه په اجازه سره، او دمېړه کور ته به څوك نه پرېږدي مګر دمېړه په اجازه سره.

او له ابو هريره ﷺ نه روايت دی چې پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَلَمْ تَأْتِه فَبَاتَ غَضْبَانَ عَلَيْهَا لَعَنَتْهَا الْمَلاَئكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ»(۲).

ترجمه: کله چې مېړه خپله ښځه وخپل بستر ته وغواړي، او هغه ورته رانشي، او مېړه يې ترينه په خفګان شپه تيره کړي، نو ملائکې به پر هغې باندې تر سهاره پورې لعنت وايي.

او له ابو هريره ﷺ نه روايت دی چې پيغمبر ﷺ فرمايي: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا مِنْ رَجُلٍ يَدْعُو امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَتَأْبَى عَلَيْهِ إِلاَّ كَانَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ سَاخِطًا عَلَيْهَا حَتَّى يَرْضَى عَنْهَا».

ترجمه: زما دې په هغه ذات قسم وي چې زما نفس (روح

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.
(۲) بخاري او مسلم او نورو روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يـي پـه لاس کـي دی، داسـي سړی به نه وي چي خپله ښځه وخپل بستر تـه راوبولـي، او هغـه يـي ونـه منـي، مگـر هغـه ذات چي په اسـمان کـي دی پـر هغې باندي به په غضب او قهر وي تر څو چي ميړه ځني راضي شي.

او پـه ښځـي بـاندي مـيړه حق لـري چـي د کـور سرپرسـتي او خدمـت يـي وکـړي، او دهغـه بـي اجـازي له کـور نـه ونـه وځـي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا»[۱].

تــــرجمه: او ښځـه دمـيړه د کـور سرپرسـته ده او دخـپل لاس لانـدي امورو نه مسئوله ده، او همدارنگه ميړه پر ښځي حق لري چـي د کـور کـار ورتـه وکـړي او خادمـي راوستلو ته يي اړ نکړي، چـي بيا دهغـي سره پـه تکليـف وي، او دهغـي پـه وجه ځان او يا اولاد ته يي خطر متوجه شي.

شـيخ الاسـلام ابـن تيمـيه رحمـت الله عليه وايي: دالله ﷻ دا قــول: ﴿فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللّهُ﴾ [د النساء سورت: ۳٤ آيت].

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: نو صالحي او نيکي ښځي (هغه دي کومي چي دميړه) اطاعت کونکي (فرمان وړونکي، او دالله په (توفيق او حفاظت سره (دميړه) په غياب کي (دهغه دمالونو او اسرارو) ساتونکي وي. دا آيت دلالت کوي پدي باندي چي پر ښځي دميړه اطاعت فرض دی، لکه دکور خدمت کول، ورسره سفر کول، ځان ورته په هر وخت کي دهغه طلب ته تيارول، او داسي نور، او د پيغمبر ﷺ سنت هم په همدي دلالت کوي[۱].

علامه ابن القيم وايي: کوم کسان چي په ښځي باندي دميړه خدمت فرض بولي داسي استدلال کوي: چي دا کار دالله ﷻ دخطاب او دي آيت نازولو په وخت دخلکو په مينځ کي دعرف او عادت سره سم پيژندل شوی کار وو، اما دښځي لخوا دکور کار نه کول، او دا چي ميړه يې خدمت وکړي، او جارو وهل، غنم اوړه کول، اوړه ميشته ول، کالي وينځل، او دکور فرشول، او دکور نور کارونه کول، نو دا دمُنکَراتو او ناوړه کارونو څخه ګڼل کيږي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ [د البقره سورت: ۱۲۸ آيت].

---

(۱) مجموع الفتاوی ۳۲/ ۲۶۰-۲۶۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تـــرجمه: او له ښځو لپاره له عرف او عادت سره سم هماغه شان حقوق دي کوم چي په هغوی دي، او فرمايي: ﴿الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ﴾ [د النساء سورت: ۳٤ آيت].

تـــرجمه: نارينه په ښځو باندي حاکم دي. نو که ښځه دميړه خدمت ونکړي، بلکه ميړه دهغي خدمت وکړي نو بيا به ښځه پده باندي حاکمه وي. او بيا وايي: بلکه الله ﷻ په ميړه باندي دښځي نفقه او کالي او ځای ورکول دهغې سره دمشترك ژوند او دهغې دخدمت په مقابل کي فرض کړيدي کوم چي ميړه يي دښځي نه لاس ته راوړي، فرض کړي ده. او بل دا چي هغه عقدونه چي له شرطونو نه خالي وي، نو هغه دعرف او عادت سره سم اجراء کيږي، او (دنکاح په باره کي) عرف او عادت دادی چي ښځه به خدمت او دکور دننه کارونه په غاړه اخلي. او بيا (دخپلي وينا په ادامه کي) وايي: چي پدي کار کي دلوی حيثيت والا او ټيټ حيثيت والا، او دمالداري او غريبي ښځي په مينځ کي فرق نشته، ځکه چي فاطمه رضی الله عنها چي دټولو ښځو نه زيات شرافت ورپه برخه وو، دخپل ميړه خدمت يي کاوه، او پيغمبر ﷺ ته يي دخدمت او کار له وجهي شکايت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وكړ، خو هغه يي شكايت وانه وريدى[١].

سوال: كه ښځه وګوري چي ميړه يي ورسره خوښ ندى، او دا غواړي چي ورسره پاتي شي، نو دا به ددي مشكل دحل لپاره څه كوي؟

جواب: الله ﷻ فرمايي: ﴿وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِن بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَن يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ﴾ [د النساء سورت: ١٢٨ آيت].

ترجمه: كه كومه ښځه په خپل ميړه پوه شي چي سركښي ورسره كوي او مخ ځني ګرځوي (بي پروايي ورسره كوي)، نو څه باك نشته كه هغوى په خپلو كي سره روغه وكړي، او روغه (له تېولو نه) بهتره ده.

حافظ ابن كثير وايي: كه دښځي سره دا ويره وي چي ميړه به نفرت ځني وكړي او يا مخ ځني وګرځوي، نو كولاى شي چي له خپلو بعضو حقوقو نه لكه نفقه يا جامي يا شپه تيرول او يا داسي نورو نه تيره شي، او ميړه ته هم روا ده چي ورنه ويي مني، نه ښځي ته پدي كي څه باك شته او نه دميړه لپاره په

---

(١) الهدي النبوي لابن القيم ١٨٨/٥-١٨٩.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قبلولو کي څه باك شته، څکه الله ﷻ فرمايي: ﴿فَلاَ جُنَاْحَ عَلَيْهِمَا أَن يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ﴾.

ترجمه: نو څه باك نشته که هغوی په خپلو کي سره روغه وکړي، او روغه (له تېولو نه) غوره ده.، او دروغي دغوره والي معنی داده چي هغه له جدا کيدو نه غوره ده... او بيا (ابن کثير دسوده بنت زمعه رضی الله عنها قصه ذکر کړه، چي کله مشکل لوی شو او پيغمبر ﷺ له هغي نه دجدا کيدو اراده وکړه، نو هغې روغه ورسره وکړه، چي خپله شپه به وعائشي رضی الله عنها ته ورکړي، خو له هغي نه به نه جدا کيږي، نو پيغمبر ﷺ دا روغه تري ومنله، او هغه يې له ځان سره وساتله[۱].

سوال: که چيري ښځه له ميړه سره خوښه نه وي او غواړي ځني جلا شي نو څه بايد وکړي؟

جواب: الله ﷻ فرمايي: ﴿فَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ يُقِيمَا حُدُودَ اللّهِ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ﴾ [د البقره سورت: ۱۲۹ آيت].

ترجمه: که وويريدلاست چي دوی دواړه (ښځه او ميړه) به

(۱) تفسير ابن کثير ۲/۴۰۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دالله ﷻ احکام په ځای نکړي، نو کوم عوض چي ښځي (د طلاق په مقابل کي ميړه ته) ورکړی دی، دهغه (په اړه) دوی دواړو لره څه ګناه نشته.

حافظ ابن کثير په خپل تفسير کي وايي: که چيري د ښځي او ميړه په مينځ اختلاف راشي، او ښځه د ميړه حقوق په ځای نکړي، او بد يي راشي، او ګډ ژوند ورسره ګران شي، نو دا کولای شي چي ميړه ته د مهر نه څه ورکړي او ځان ځني خلاص کړي، او پدي باندي هغه ته ورکولو کي څه باك نشته، او نه يي په منلو کي پر ميړه څه باك شته[1]، او دي ته (په شريعت کي) خُلع[2] وايي.

سوال: که ښځه له ميړه نه بيله کوم عذر جلا والی وغواړي، نو هغې ته څه ګناه شته؟

جواب: له ثوبان ﷺ نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ سَأَلَتْ زَوْجَهَا طَلاَقَهَا مِنْ غَيْرِ مَا بَأْسٍ فَحَرَامٌ

(۱) تفسير ابن کثير ۴۸۳/۱.

(۲) خُلع دي ته وايي چي ښځه د پيسو او يا بل عوض په مقابل کي له ميړه نه طلاق واخلي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَلَيْهَا رَائِحَةُ الْجَنَّة» (۱).

ترجمه: کومه ښځه چي بيله کوم سبب او عذر نه له خپل ميړه نه طلاق وغواړي، نو دجنت بوی په هغي باندي حرام دی. او دا ځکه چي طلاق هغه حلال کار دی چي الله ﷻ يي نه خوښوي، او يوازي په دضرورت او حاجت په وخت کي په هغه عمل کيږي، او بيله ضرورته هغه مکروه دی، ځکه چي له هغه نه داسي ضررونه او مشکلات مينځ راځي چي ټولو ته ښکاره دي، او هغه ضرورت چي دهغه په وجه ښځه کولای شي طلاق وغواړي هغه دادی چي ميړه ددي (شرعي) حقوق په ځای نکړي، او دښځي په پاتي کيدو کي دهغي لپاره ضرر وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۹ آيت].

ترجمه: نو (پر ميړه) په ښه وجه سره (دښځي) ساتل، او يا په نيکی سره (دهغي) پريښودل پکار دي، ﴿لِّلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِن نِّسَآئِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَآؤُوا فَإِنَّ اللّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ وَإِنْ

(۱) ابو داود او ترمذي روايت کړی، او ابن حبان په خپل (صحيح) کي صحيح ګڼلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَــزَمُواْ الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۶-۲۲۷ آیتونه].

تــرجمه: دهغو کسانو لپاره چي دخپلو ښځو (دجماع کولو نـه) قسم کوي، ښايي څلور مياشتي انتظار وکړي، نو که يي رجوع وکړه (او سره يو ځای شول)، نو الله ﷻ ښه بخښونکی او ډير مهربان دی، او که يي دطلاق اراده او قصد وکړو نو الله ښه اوريدونکی او ښه عالم دی.

دنکاح دعقد دختميدلو وروسته احکام:

دښځي او ميړه په مينځ کي جلا والی دوه قسمه دی: اول په ژوند کي جلا والی، او دوهم دمرګ په وجه جلا والی، او په دواړو حالتونو کي پر ښځي عِدَت لازم دی، او عدت دادی چي يوه معينه موده (څلور مياشتي دجداوالی وروسته) په انتظار کوي، او پدي کي حکمت دادی چي په هغه کي ديو مکملي نکاح دختميدو حد او اندازه ده، او همدارنګه داولاد نه دښځي درَحِم[1] پاکوالی دی، تر څو نوی ميړه يي جماع ورسره ونکړي،

(۱) دښځي (رَحِم) (يا بچی دانه) هغه ځای دی په کوم کي چي دماشوم پيدا ايښت وي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په نتيجه کي به يي اشتباه مينځ ته راشي او داولاد نسب به ضايع شي، او په هغه کي دنکاح دمخکيني عقد او دجدا شوی ميړه دحق احترام، او دجدا والی په وجه دخفگان او تاثُر اظهار هم دی.

عدت څلور قسمه دی:

اول قسم: دحمل داره ښځي عدت: دهغي عدت دماشوم په پيدا کيدلو سره پوره کيږي، رجعي طلاق[1] يي وي او که بائن، په ژوند کي جلا شوي وي، او که دميړه دمرګ په وجه، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَأُوْلَاتُ الاحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او دحمل داره ښځو عدت تر هغه پوري دی چي ماشوم وزيږوي.

دويم قسم: دهغه طلاقه شوي ښځي عدت چي حيض لري: او دهغي عدت دري مياشتي دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلاَثَةَ قُرُوَءٍ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۸

---

(۱) (رجعي طلاق) هغه دی چي دهغه وروسته ميړه ښځي ته بيله نوي نکاح رجوع کولای شي، او (بائن طلاق) هغه دی چي ميړه ښځي ته بيله نوي نکاح نه رجوع نشي کولای.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

آيت].

ترجمه: او طلاق شوي ښځي به دري حيضه انتظار كوي.

دريم قسم: دهغي ښځي عدت چي حيض يي نه وي: او هغه ددوو ښځو په حق كي وي، يو هغه وړه نجلۍ چي حيض يي لا نه وي راغلى، او بله هغه زړه ښځه چي دحيض راتلو اميد يي نه وي، نو الله ﷻ ددي دواړو عدت داسي بيان كړيدى: ﴿وَاللَّائِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللَّائِي لَمْ يَحِضْنَ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او ستاسو هغه ښځي چي له حيض نه نا اميده وي، كه تاسو (دهغوى په باره كي) په شك كي ياست، نو دهغوى عدت دري مياشتي دى، او دهغو ښځو چي حيض نه ورته راځي، يعني دهغوى عدت هم همداشان دى.

څلورم قسم: هغه ښځه چي ميړه يي مړ شوي وي: الله ﷻ يي عدت داسي بيان كړى دى: ﴿وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا﴾ [د البقره سورت: ٢٣٤ آيت].

ترجمه: او كوم كسان چي له تاسو نه وفات كيږي، او ښځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترينه پاتې شي، ښځې به يې ځلور مياشتې او لس ورځې انتظار کوي. نو دا حکم عام دی دهغو ښځو په باره کې چې خلوت ورسره شوی وي او که نه، وړه وي او که لويه (بالغه)، او حملداره ښځه پدې حکم کې نده شامله، ځکه هغه پدې ايت سره بيله شوه: ﴿وَأُوْلاَتُ الاحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او دحمل داره ښځو عدت تر هغه پوري دی چې ماشوم وزيږوي[۱].

کوم شيان چې عدت والا ښځي ته حرام دي:

۱- دهغې دغوښتلو[۲] حکم:

الف- هغه ښځه چې طلاق يې رجعي وي: دعدت والا ښځې غوښتل او طلبګاري کول که په صراحت وي او که په اشاره، حرام دي، ځکه چې هغه دميړه لرونکې ښځې حکم لري، نو هيچا ته دهغې طلبګاري روا نده، ځکه هغه لاتردي وخته پوري دخپل اول ميړه په نکاح کې ده.

---

(۱) الهدي النبوي دابن القيم تاليف ۵/۵۹۴-۵۹۵، تحقيق شوی چاپ.
(۲) دغوښتلو نه مقصد له هغې نه دنکاح طلبګاري کول دي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب- هغه ښځه چي طلاق يي رجعي نه وي: دهغي طلبګاري کول صراحتاً حرام دي، او اشارتاً روا دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُم بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاء﴾ [د البقره سورت: ٢٣٥].

ترجمه: او په تاسو باندي څه ګناه نشته دښځو په هغه طلبګاري کي چي تاسو په اشاره او کنايه سره کړيده. او تصريح داده چي په نکاح کولو کي خپله خوښه او رغبت ښکاره کړي، مثلاً ووايي: زه غواړم ستا سره واده وکړم، ځکه چي کيداى شي دښځي حرص او خوښه په نکاح کي ددي سبب شي چي دا دخپل عدت دپوره کيدو دعوه وکړي مخکي لدينه چي هغه فعلاً پوره شوى وي، خو اشاره او کنايه داسي نه وي، ځکه په هغه کي دنکاح کولو صراحت نه وي شوى، ځکه څه ناروا پکي نشته، او دمخکيني آيت (مفهوم مخالف)[1] هم په همدي دلالت

(١) مفهوم مخالف: په کلام کي دذکر شوى حکم مخالف حکم ته وايي، مثلا په ايت کي ددي خبري بيان شوى دى چي که دعدت لرونکي ښځي طلبګاري په کنايه سره روا ده، ددي حکم مخالف حکم (يعني مفهوم مخالف) چي په آيت کي ندى ذکر شوى دادى: چي په صريح ډول دنومړي ښځي طلبګاري روا نده.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي. او داشاري مثال دادی چې ووايي: ستا غوندي ښځه مې خوښيږي. او د غير رجعي طلاق والا ښځي ته روا دي چې دکنايي طلبګار ته جواب په اشاره سره ورکړي، خو دصراحت طلبګار ته جواب ويل روا ندي، اما هغه ښځي چې طلاق يې رجعي وي هغه به نه په صراحت او نه اشاره دطلبګار غوښتني ته جواب وايي.

٢- دعدت والا پر ښځي دنکاح عقد ترل ناروا دي: الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ تَعْزِمُواْ عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّىَ يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ﴾ [د البقره سورت: ٢٣٥ آيت].

ترجمه: او نکاح مه تړی تر هغه پوري چي تاکلی (عدت) خپلي اخيري نيتي ته ورسيږي.

ابن کثير وايي: يعني: نکاح مه تړی تر هغه پوري چي عدت ختم شي، او علماوو پدي اجماع کړيده چي دعدت په وخت کي نکاح ترل صحيح ندي(١).

(١) تفسير ابن کثير ١/٥٠٩.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه مسالې:

اوله مساله: کومه ښځه چي له صحيح خلوت[۱] نه مخکي طلاقه شي پر هغي باندي عدت نشته، الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا﴾ [د الاحزاب سورت: ۴۹ آيت].

ترجمه: ای مومنانو کله چي مومني ښځي په نکاح کړی او بيا طلاق ورکړی مخکي لدينه چي ورسره يوځای شی، نو تاسو لره په هغوی باندي کوم عدت نشته چي تاسو دهغه شمار وکړی او حساب يي کړی.

ابن کثير په خپل تفسير کي وايي: دا دعلماوو په مينځ کي يوه اتفاقي خبره ده چي ښځه که دخلوت نه مخکي طلاقه شي پر هغي باندي عدت نشته، نو کولای شي چي سمدستي دچا

---

(۱) صحيح خلوت: دي ته وايي چي ميړه دښځي سره له نکاح نه وروسته په يوه کوټه کي داسي يوازي شي چي بل څوک موجود نه وي، او دجماع کولو څه ممانعت هم نه وي، نو داسي خلوت دجماع حکم لري، که څه هم جماع يي نه وي کړي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره چي وغواړي واده وکړي.

دوهمه مسأله: کومه ښځه چي له خلوت نه مخکي طلاقه شي او مهر يي تعين شوی وي، نو هغه دنيم مهر اخيستلو حق لري، او دکومي ښځي لپاره چي مهر نه وي تعين شوی، نو هغه دمتعي (١) حق لري، چي دخپل وسعي سره سم څه کالي او يا نور شيان ورته ورکړي.

او کومه ښځه چي دخلوت نه وروسته طلاقه شي، نو هغه دپوره مهر حق لري، الله جَلَّ جَلالُهُ فرمايي: ﴿لاَّ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن طَلَّقْتُمُ النِّسَاء مَا لَمْ تَمَسُّوهُنُّ أَوْ تَفْرِضُواْ لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتِّعُوهُنَّ عَلَى الْمُوسِعِ قَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدْرُهُ﴾ [د البقره سورت: ٢٣٦ آيت].

ترجمه: په تاسو څه ګناه نشته که ښځي مو طلاقي کړې مخکي لدي نه چي جماع ورسره وکړی او (دمهر) اندازه ورته تعين کړی، او دوی لره متعه ورکړی، پر غني سړی دخپلي وسعي په اندازه او پر نادار سړي باندي دخپلي وسعي په اندازه

---

(١) متعه: وهغو کاليو او يا نورو شيانو ته وايي چي ميړه يي وخپلي ښځي ته له طلاق نه وروسته دخپلي وسعي په اندازه دهغي دخوشحالولو لپاره ورکوي، او دا هله وي چي دښځي مهر نه وي تعين شوی.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(دمتعې ورکول لازم دی)، تر دې آيته پورې: ﴿وَإِن طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ﴾

[د البقره سورت: ۲۳۷ آيت].

ترجمه: او که مو هغوی ته طلاق ورکړ مخکې له دینه چې جماع ورسره وکړی، او هغوی لره مو (دمهر) اندازه تعین کړې وي، نو نیم مهر به (ورکوی) له هغه (مهر) نه چې تاسو تعین کړی دی. يعنې ای دښځو خاوندانو په تاسو باندې څه ګناه نشته که خپلې ښځې له جماع او مهر تعینولو نه مخکې طلاقې کړی، که څه هم په هغې کې دښځو دخفګان او خاطر رنجې ده، نو څکه خو په متعه کې ددې خفګان جبران دی، او متعه دهر سړي دوسعې په اندازه او له رسم ورواج سره سمه وي، او بیا الله ﷻ دهغې ښځې ذکر وکړی کومې ته چې مهر تعین شوی وي، نو دنیم مهر ورکولو حکم يې وکړی.

حافظ ابن کثیر په خپل تفسیر کې وايي: دمهر نیموالی په نومړي حالت کې دعلماوو تر مینځ اتفاقي خبره ده او کوم اختلاف دهغه په باره کې نشته [۱].

(۱) تفسیر ابن کثیر ۵۱۲/۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- کومه ښځه چې ميړه يې وفات شوی وي په څلور مياشتي لس ورځي کې لاندې شيان حرام دي چې (حداد) ورته وايي:

اول: دعطرو ټول انواع: نه به په بدن عطر وهي او نه په خپلو جامو، او نه به خوشبويه شيان استعمالوي، پيغمبر ﷺ په صحيح حديث کي فرمايي: «وَلاَ تَمُسَّ طِيباً».

ترجمه: او عطر (خوشبويي) مه استعمالوه.

دوهم: دبدن سينګارول: دنکريزي کول او نور دسينګار ټول انواع لکه سترګي تورول، او دمخ مختلف پوډرو استعمالول پري حرام دي، خو که وسترګو تورولو ته دعلاج لپاره ضرورت پيدا شي، نه دسينګار لپاره، نو څه پروا نلري، نو دشپي به سترګي توروي او دورځي به يي پاکوي، او پروا نلري که سترګي بيله رنجو نه په بل شي سره معالجه کړي چي دسينګار له شيانو نه نه وي.

دريم: دهغو جامو اغوستل چي دسينګار لپاره جوړي شوي وي، خو داسي جامي اغوستلای شي چي عادتاً سينګار پکي نه وي، او دکوم خاص رنګ تعين نشته بلکه درواج سره سم رنګونه به اغوندي.

څلورم: دانګشترۍ (ګوتي) په شمول دسرو زرو دټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

انواعو استعمال .

پنځم: بيله هغه كور نه چي ددي په موجوديت كي يي ميړه پكښي وفات شوى په بل كور به شپه نه تيروي، او بيله كوم شرعي عذر نه بل كور ته نه ځي، او نه به دمريض پوښتني ته ځي، او نه به دخپل او دوست ليدلو ته ځي، خو دورځي لخوا يوازي دخپلو ضروري كارونو دكولو لپاره وتل ورته روا دي.

او بيله دغو پنځو شيانو نه نور هيڅ شي له هغو شيانو نه ورته ناروا ندى، كوم چي الله ﷻ ورته روا كړي دي.

ابن القيم وايي: وهغي ته دنوكونو اخيستل، دبغل دوينښتانو ليري كول، او دهغو وينښتو خريل چي شرعاً مستحب دي، او په سدر (زميو)[۱] سره لامبل، او وينښتو زمونځول، ورته روا دي[۲].

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: وهغي ته دحلالو شيانو لكه ميوه، غوښه خوړل، او دروا ځښاكو څښل.. روا دي، او بيا وايي: او دهيڅ روا كار كول لكه خامك دوزي، خياطي، اوبدل

---

(۱) سدر يا زمي: د بيرو تنكى پاڼو ته وايي چي پخوا به پري خلكو سر، ځان او جامي پري مينځلي.(ژباړن)
(۲) الهدي النبوي ۵۰۷/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نور داسې کارونه چې ښځې يې کوي، دا ټول ورته روا دي، او هغه څه چې دعدت نه مخکې ورته روا وه لکه دضرورت په وخت کې دنارينه وو سره په ستر کې خبرې کول، او داسې نور ورته روا دي، او همدا د پيغمبر ﷺ دسنت مطابق هغه طريقه ده کومه چې دصحابه وو رضي الله عنهم ښځو به دخپل ميړونو دوفات نه وروسته اختياروله[1].

او دا چې عوام خلك وايي: چې له سپوږمۍ نه به مخ پټوي، او دکور بام ته به نه خيژي، دنارينه وو سره به خبرې نکوي، او له محرمو نارينه وو نه به مخ پټوي، او نورې داسې خبرې دا ټولې بيځايه دي او څه اساس نلري، والله اعلم.

(۱) مجموع الفتاوی ۳۴/۲۷-۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم فصل

دهغو احکامو بيان چې په هغې سره دښځې عزت او عفت خوندي کيږي:

۱- ښځه دسړي په شان (له حرامو نه) دسترګو په ټيټولو، او دفرج (شرمګاه) په ساتلو ورته امر شوی دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿قُلْ لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ * وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ﴾ [د النور سورت: ۳۰-۳۱ آيتونه].

ترجمه: (ای پيغمبره) ووايه مومنانو ته چې ټيټې کړي سترګې خپلې (له ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوي) خپل (له حرامو نه)، دا دوی لره ډير پاکيزه (او ګټور) دی، الله ډير ښه خبر دی په هغه څه چې دوی يې کوي، او (ای پيغبره) ووايه مومنو ښځو ته چې ټيټې کړي سترګې خپلې (له ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوي) خپل (له حرامو نه).

زمونږ شيخ محمد الامين الشيقيطي رحمت الله عليه په خپل تفسير کې وايي: الله ﷻ مسلمانو نرو او ښځو ته امر کړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی چې خپلې سترګي او فرجونه (له ناروا نه) وساتي، او دفرجونو په ساتلو کي دا هم ده چې له زنا لواطت[۱]، مساحقت[۲]، لوڅول، او خلکو ته له ښودلو نه يې وساتي.. او بيا وايي: او الله ﷻ هغه نرو او ښځو لپاره چي پدي آيت سره عمل کوي دبخښني او لوی اجر او ثواب وعده کړي ده، که چيري ورسره هغه کارونه هم وکړي کوم چي داحزاب په سورت کي ذکر شوي دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ﴾ إلى قوله: ﴿وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾ [د الاحزاب سورت: ۳۵].

ترجمه: بيشکه مسلمان نارينه، او مسلماني ښځي... او دخپلو فرجونو ساتونکي نر او ښځي، او دالله ډير يادونکي نر او ښځي، دوی لره الله مغفرت (دګناهونو بخښنه) او لوی اجر او ثواب تيار کړی دی[۳].

---

(۱) لواطت: دي ته وايي چي نر له نر سره دښا لخوا جماع وکړي.(ژباړن)
(۲) معنا به يي لږ وروسته په متن کي راشي.(ژباړن)
(۳) اضواء البيان ۶/۱۸۶-۱۸۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مساحقت دي ته وايي چي يوه ښځه خپل فرج دبلي ښځي له فرج سره ومښي، او دا ډير لوی جرم او ګناه ده چي ددي کار دواړه کونکي دلوی سزا او ادب مستحق دي.

په مغني کي وايي: که چيري دوي ښځي خپل فرجونه يو بل سره ومښي، نو دوی دواړه زناکاره او لعنتي دي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِذَا أَتَتْ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ فَهُمَا زَانِيَتَان».

ترجمه: که چيري ښځه دبلي ښځي سره بد فعل (مساحقت وکړي، نو دوی دواړه زناکاره دي. او هغوی ته دتعزير په شکل سزا ورکول کيږي، ځکه دا داسي زنا ده چي (په شريعت کي ټاکلي سزا نلري[1].

نو مسلمانه ښځه او خصوصاً ځواني ښځي بايد لدي ناوړه او ناروا کار نه ډډه وکړي.

اما (دناروا شيانو نه) دسترګو پټولو په باره کي ابن القيم وايي: اما دسترګو کتل چي دي نو هغه دشهوت جلبونکي او

---

(۱) المغني ۱۹۸/۸.
او شيخ ابـــن تيمـــية په مجموع فتاوی ۳۲۱/۱۵ کي وايي: نو پدي سره ساحقه ښځه زناکاره ګڼل کيږي، لکه څنګه چي په حديث راغلي: دښځو سحاق دهغوی زنا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوستونکي دي، او دهغي ساتل دفرج ساتل دي، او چا چي خپلو سترګو ته لاره خلاصه کړه نو ځان يي له هلاکت سره مخامخ کړ، او پيغمبر ﷺ فرمايي: «يَا عَلِيّ، لاَ تُتْبِعْ النَّظْرَةَ النَّظْرَةَ، فَإِنَّمَا لَكَ الأُولَى».

ترجمه: اى علي، (وحرامو شيانو ته) په يو ځلي کتلو پسي بيا مه ګوره، يوازي اول ځل کتل ستا لپاره (روا) دي. لدي کتلو نه مراد ناڅاپه کتل دي چي بغير له قصد نه وي.. او وايي: په مسند کي له پيغمبر ﷺ نه روايت دى فرمايي: «النَّظَرُ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيس».

ترجمه: دسترګو کتل دشيطان دغَشُو نه يو زهرجن غَشى دى.. او بيا وايي: او کتل دټولو هغو پيښو اساس دى کوم چي انسان ته رسيږي، ځکه يو ځلي کتل دانسان په خاطر کي يوه انګيزه پيدا کوي، او له هغه نه فکر مينځ ته راځي او هغه فکر بيا په شهوت بدليږي، او له شهوت نه اراده پيدا کيږي، او بيا دا اراده ټيګيږي، او کلك عزم ځني جوړ شي، او بالاخره که مانع او خنډ پيدا نشي، نو هغه به خامخا دعمل جامه اغوندي، نو ځکه خو ويل شوي دي: چي په سترګو پټولو او ساتلو باندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

صبر کول لدي نه اسانه دی چي له هغه نه وروسته دواقع شوي کار (ګناه) په جزا او درد باندي صبر وشي [(۱)].

نو ای مسلماني خوري پر تا باندي لازمه ده چي ونارينه وو ته له کتلو نه، او له هغه شهوت انګيزه عکسونو نه چي بعضي مجلو کي، او يا په تلويزيون او ويډيو کي دي، خپلي سترګي وساتي، او نور له بد عاقبت نه به سالمه پاته شې، ډير داسي کتل وي چي وکتونکي ته يي لوی مصيبتونه پيښ کړي وي، او اور له وړو بڅرو نه مينځ ته راځي.

۲- او دفرج دساتلو له اسبابو نه يو هم دسندرو او ساز سروز له اوريدلو نه ليري والی دی.

ابن القيم وايي: او دشيطان له غولونکي شيانو نه چي دناخيزه علم، عقل او (ضعيفه) ديانت خاوندان پري تيروځي، او دجاهلانو او فساد کارانو زړونه يي په هغه سره ښکار کړيدي، يو هم داوازونو او دناروا ساز وسرود الاتو اوريدل دي چي زړونه له قران نه ليري کوي، او دګناهونو او فسق وفجور خوا ته يي رابولي، نو د(ساز وسرود الات) دشيطان کتاب، او دالله ﷻ (له ذکر) نه دغفلت پرده ده، او دلواطت او زنا وسيله

---

(۱) الجواب الکافي ص۱۲۹-۱۳۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده، او دهغه په واسطه سره ناکاره او فاسق عاشق دخپلي معشوقي نه خپل لوی (ناروا) مقصد لاس ته راوړي... او بيا وايي: اما دښځي او بي ږيري هلك دسندرو اوريدل دډيرو لويو گناهونو نه دي، او له هغي نه غټ فساد په دين کي پيښيږي... او بيا وايي: او پدي کي شك نشته چي هر غيرتمن سړی خپل ښځه او اولادونه دسندرو له اوريدو داسي ليري ساتي، لکه څنگه چي يي له نورو مشکوکو کارونو او اسبابو نه ليري ساتي.. او همدارنگه وايي: او ټولو ته معلومه ده چي کله ښځه دميړه غوښتني ته ځان نه ورکوي، نو هغه کوښښ کوي چي سندري ورته واوروي، نو بيا هغه نرمي ښکاره کوي، او دا ځکه چي داوازونو په مقابل کي په چټکۍ سره دښځي احساسات را پاريږي، نو که چيري دا اواز دسندري وي نو دښځي راپاريدل په دوو وجهو سره وي: داواز له جهته، او دهغه معنا له جهته.. او وايي: نو که ددي علاج سره ډول، څواني، رقص، او مستي يو ځای شي، نو که دښځي له سندرو نه ماشوم په گيډه کيده، نو له همدي سندرو نه به يي ماشوم په گيډه شي، نو قسم په الله ﷻ چي څومره پت داره او عزت داره ښځي په سندرو سره بي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پته او فاحشې شوي دي؟![۱].

نو ای مسلماني خوري له الله نه وويريږه، او لدي خطرناکه اخلاقي مرض نه چي سندري اوريدل دي ډډه وکړه، کوم چي دمسلمانانو په مينځ کي په مختلفو وسايلو او طريقو سره يي دنشرولو کوښښ کيږي، چي ډيري ناپوه نجوني يي له معينه ځايونو نه لاس ته راوړي او بيا يي په خپلو مينځونو کي يو بل ته لاس پلاس کوي.

۳- او دفرجونو دساتلو داسبابو نه بل وخارج ته له سفر کولو نه دښځي منع کول دي، بيله دي چي کوم محرم ورسره وي چي دفاسقانو او بدکارانو نه يي وساتي.

پدي باره کي صحيح احاديث راغلي دي چي ښځه بيله محرم نه له سفر کولو نه منع ده، له هغه جملي نه دابن عمر عنهما رضي الله حديث دي وايي چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «لا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ إِلاَّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ»[۲].

ترجمه: ښځه دي ددريو ورځو سفر بيله محرم نه نکوي. او

---

(۱) إغاثة اللهفان ۱/۲۶۴، ۲۴۸، ۲۴۲-۲۶۵.

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ابو سعيد الخدري عنه رضي الله نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ منع کړيده چي ښځه د دوو ورځو او دوو شپو په مسافه دخپل ميړه يا محرم نه بغير سفر وکړي، او ابو هريرة له پيغمبر ﷺ نه روايت کوي چي فرمايلي يي دي: «لاَ يَحِلُّ لامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ تُسَافِرُ مَسِيرَةَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ إلاّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ عَلَيْهَا»[۱].

ترجمه: کومه ښځه چي په الله او دقيامت په ورځ ايمان لري ددريو شپو او ورځو په اندازه سفر ورته روا ندی، مګر دا چي محرم به په سفر کي ورسره وي.

او په پورتني احاديثو کي ددريو، او دوو، اويوه شپه او ورځ مسافي نه مقصد هغه مسافه ده کومه چي دهغه وخت دنقليه وسائلو په واسطه په پښو او يا سپرلۍ (بودګانو) سره وهل کيده، او داحاديثو اختلاف چي دمسافي په تعين کي په دريو او دوو او يوه شپه او ورځ سره او له دي نه هم کم- راغلی دهغه وجه څنګه چي علماوو ويلي دي داده: چي له هغه څخه مقصد مطلقاً سفر دی، نو کومي مسافي ته چي سفر ويل کيږي ښځه بيله محرمه دهغي مسافي تللو نه منع ده.

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام نووي وايي: نو خلاصه دا شوه: چي هر هغه تګ ته چي سفر وويلي شي، نو ښځه بيله ميړه او يا محرم نه له هغه نه منع ده، که دا تګ ددريو ورځو په اندازه وي، او يا دوو ورځو، او يا يوه ورځ، او يا يو رباط وي او يا په بله اندازه وي، ځکه دابن عباس روايت مطلق راغلی دی، او هغه دمسلم داخيرني رواياتو نه دی چي وايي: «لا تسافر امرأة إلا مع ذي محرم» ترجمه: ښځه به بيله محرم نه سفر نکوي. او دا هر هغه څه په بر کي نيسي کوم چي دسفر اطلاق باندي کيږي، والله اعلم[(۱)].

اما هغو کسانو چي فتوی يي ورکړيده چي ښځه کولای دښځو ديوي ډلي سره دفرضي حج سفر وکړي، نو دا فتوی دسنت خلاف ده، امام خطابي وايي: پيغمبر ﷺ ښځه منع کړيده چي بيله محرم سړي نه سفر وکړي، نو ښځي ته دحج لپاره دسفر کولو اجازه ورکول بيله هغه شرط نه چي پيغمبر ﷺ اينبی دی، دسنت خلاف خبره ده، نو که چيري دښځي وتل بيله محرم نه ګناه وي، نو بيا حج ورباندي لازمي ندی، او هغه

---

(۱) شرح صحيح مسلم للنووي ۱۰۳/۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي عبادت دی چي نتيجه او عاقبت به يي ګناه وي[۱].

زه وايم: دغو کسانو دښځي لپاره بيله محرم نه عامه اجازه نده ورکړي، بلکه دا يي يوازي دفرضي حج لپاره ورکړيده او بس.

امام نووي وايي: وښځي ته بيله محرم نه دعبادت، تجارت، زيارت او نورو شيانو لپاره سفر کول روا ندي[۲].

نو کوم کسان چي په دي زمانه کي دښځي بيله محرم نه په هر نوع سفر اجازه ورکولو کي سهل انګاري کوي، دهغوی قول معتبر ندی، او هيڅ معتبر عالم ورسره پدي کي موافق ندی.

او دا چي وايي: مَحرَم ښځه په طياره کي سپَرَوي، او بيا يي بل محرم په هغه بل وطن کي چي دا ورته سفر کوي، استبقالوي، او طياره -ددوی په ګمان- دډيرو نارينه او ښځينه سورلَيو په وجه داطمينان او امن ځای دی.

نو موږ په جواب کي ورته وايو: هيڅکله داسي نده، بلکه طياره نسبت بل ځای ته دلوی خطر ځای دی، ځکه په هغه کي سورلي ټول سره ګډي وي، بلکه کيدای شي چي سړی دښځي

(۱) معالم السنن مع التهذيب لابن القيم ۲/۲۷۶-۲۷۷.
(۲) المجموع ۸/۲۴۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګ ته کښيني، او کيداى شي طياري ته څه داسي مشکل پيښ شي چي له خپل مسير نه يي وګرځوي او بل ميدان ته لاړه شي، نو هلته به داسي څوك نه وي چي ددي ښځي استقبال وکړي، نو له خطر سره به مخامخ وي، او دښځي به څه حال وي پداسي يو ښار کي چي نه پکښي بلده وي، او نه ورسره محرم وي؟

۴- او دفرجونو دساتلو له اسبابو نه بل دښځي او سړي په مينځ کي بيله محرمه نه ديوازي کيدلو منع کول دي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلا يَخْلُوَنَّ بِامْرَأَةٍ لَيْسَ مَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ مِنْهَا، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ».

ترجمه: څوك چي په الله او دقيامت په ورځ ايمان لري، دښځي سره دي بيله محرم نه خلوت نه کوي، ځکه ددوى دوو (ښځي او سړي) دريم کس به شيطان وي. او له عامر بن ربيعه عنه رضي الله نه روايت دى چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «أَلاَ لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ لا تَحِلُّ لَهُ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ، إلا مَحْرَمٍ».

ترجمه: با خبره اوسى، چي يو سړى به له يوي ښځي سره خلوت نکوي، (دا) ورته روا ندي، ځکه چي دريم کس به

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيطان وي، مګر دا چي محرم ورسره وي. مجد په (المنتقی) کي وايي: دا دوه حديثه احمد روايت کړي دي، او معنا يي مخکي دابن عباس په متفق عليه حديث کي ذکر شوه.

امام شوکاني وايي: او له بيګانه ښځي سره يو ځای خلوت کول په اجماع سره حرام دی، لکه څنګه چي حافظ (ابن حجر) په (فتح الباري) کي راوړي دي، او دحراموالی علت لکه څنګه چي په حديث کي راغلي دی دادی چي ددوی سره دريم کس شيطان دی، او دشيطان موجوديت دوی وګناه ته رابولي، اما که محرم وي نو خلوت کول دبيګانه ښځي سره جائز دی، ځکه دګناه او جرم واقع کيدل دهغه په حضور کي ناممکنه ده[١].

او بعضي ښځي او ددوی اولياء (دواك خاوندان) په بعضي انواع دخلوتونو کي سهل انګاري کوي، او هغه په لاندي ډول دي:

الف- دښځي خلوت دميړه له خپلوانو سره، او هغه ته مخ لوڅول، او دا خلوت له نورو نه زيات خطرناکه خلوت دی، پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ»، فَقَالَ رَجُلٌ

(١) نيل الاوطار ۶/ ١٢٠.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مِــنْ الأَنْصَــارِ: يَــا رَسُولَ اللّٰهِ أَفَرَأَيْتَ الْحَمْوَ؟ قَالَ: «الْحَمْوُ الْمَوْتُ»(۱).

تــرجمه: دښځو سره دخلوت کولو نه ډډه وکړی، نو له انصارو نه یوه سړي وويل: ای رسول الله ایا دمیړه ورور هم؟ ویې فرمایل: دمیړه ورور (لیور) د مرګ (په شان) دی. او (الحمو) په حدیث کي دمیړه ورور ته وایي، یعني ګواکي پیغمبر ﷺ دا بد وګڼل چي له هغه سره (ښځه) خلوت وکړي.

حافظ ابن حجر وایي: نووي ویلي دي: دلُغت علماوو پدي خبره اتفاق کړی دی چي (احماء) دمیړه خپلوانو ته وایي، لکه دهغه پلار، تره، ورور، وراره، دتره زوی، او نور، او همدارنګه وایي: دهغه نه مقصد په حدیث کي دمیړه خپلوان دي، ما سوا دهغه له پلرونو او زامنو نه، ځکه هغوی یې دښځي لپاره محرم بلل کیږي او خلوت ورسره روا دی، او خلوت ته یې دمرګ نسبت نه کیږي.. وایي: او عادتاً خلك پدي باره کي دبي باکۍ نه کار اخلي او ورور دخپل ورور دښځي (ورنداري) سره خلوت کوي، نو ځکه یې له مرګ سره مشابهت ورکړ، او ځکه خو

---

(۱) احمد، بخاري، او ترمذي روایت کړی دی، او ترمذي صحیح ګڼلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځني اجتناب کول غوره دي[۱].

شوکاني وايي: د پيغمبر ﷺ دا قول: «الْحَمْوُ الْمَوْتُ» معنا داده: چي له نورو نه بايد زيات له هغه نه ويره وي[۲].

نو اى مسلماني خوري له الله نه وويريږه، او پدي کار کي بي باکي ونکړي، که څه هم خلکو پدي باره کي له بي باکي نه کار اخيستى دى، ځکه اعتبار دشريعت حکم ته دى نه دخلکو رسم ورواج ته.

ب- بعضي ښځي او دهغوى دواك خاوندان (اولياء) پـه موټر کي يوازي دنامحرم موټروان سره سپريدلو کي بي باکي کوي، پداسي حال کي چي دا ناروا خلوت دى.

شيخ محمد بن ابراهيم آل الشيخ (په خپل وخت کي دسعودي عربستان مفتي رحمت الله عليه وايي: او اوس پدي کي څه شك نشته چي دبيگانه ښځي يوازي او بيله محرم نه سپريدل له موټروان سره يو ښکاره ناروا کار دى، او په هغه کي ډير فسادونه وجود لري چي بايد ساده ونه بلل شي، برابره ده که ښځه کورنۍ پښ خولي وي، او که بهر راوتونکي او دنارينه

(۱) فتح الباري ۳۳۱/۹.
(۲) نيل الاوطار ۱۲۲/۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو سره خبري کونکي وي، او کوم سړی چي دخپلو ښځو لپاره داسي کار خوښوي نو هغه دضعيف ايمان او کمزوري نارينتوب خاوند دی، چي په خپل ناموس باندي بي غيرته دی، او پيغمبر ﷺ فرمايي: « أَلاَ لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ لا تَحِلُّ لَهُ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ».

ترجمه: با خبره اوسی، چي يو سړی به له يوي ښځي سره خلوت نکوي، (هغه) ورته روا نده، ځکه چي دريم کس به شيطان وي. او په موټر کي دموټروان سره يو ځای سپريدل، له هغه خلوت نه خطرناك دی کوم چي په کور کي او يا بل ځای کي وي، ځکه په موټر کي هغه کولای شي چي په داخل دښار او بهر له ښار نه هر ځای ته وغواړي يوړلی شي که ښځه راضي وي که نه وي، چي لدي نه ډير لوی فسادونه را پيدا کيدلای شي کوم چي په عادي خلوت کي دهغه توقع نشته[۱].

او هغه کس چي خلوت په هغه سره روا کيږي بايد لوی او بالغ وي، او دماشوم موجوديت کافي ندی، او دا چي بعضي ښځي ګمان کوي چي که ماشوم له ځان سره ملګری کي نو

(۱) شرح صحيح مسلم ۱۰۹/۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلوت به ورسره روا شي، دا غلط گمان دی.

امام نووي وايي: اما که چيري يو بيگانه سړی له بيگانه ښځي سره خلوت وکړي، و دريم سړی ورسره نه وي، نو دا خلوت دعلماوو په اتفاق سره حرام دی، او همدارنگه که ددوی سره داسي څوك وي چي دماشومتوب په وجه حيا نه ورنه کيږي، نو دا خلوت روا ندی[۱].

ج- بعضي ښځي او دهغوی دواك خاوندان (اولياء) دډاکټر سره دښځي دخلوت کولو په باره کي بيباکي کوي، پدي دليل چي ښځه وعلاج ته ضرورت لري، او دا ډير لوی ناروا کار دی، او خطر يي ډير لوی دی، چي بايد دهغه په باره له سکوت نه کار وانه خيستل شي.

شيخ محمد بن ابراهيم رحمت الله عليه وايي: په هر حال، دبيگانه ښځي سره خلوت کول شرعاً حرام دی، که څه هم دهغه ډاکټر سره وي چي دښځي علاج کوي، نظر پدي حديث: «لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ لا تَحِلُّ لَهُ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ».

ترجمه: يو سړی به له يوي ښځي سره خلوت نکوي، (هغه

---

(۱) مجموع الفتاوی ۵۲/۱۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورتـه روا نـده، ځکـه چـي دريم کس به يي شيطان وي. نو ديو چا موجوديت له ښځـي سره حتمـي دی، کـه مـيړه وي او کـه يـي بل نارينه محـرم وي، کـه چـيري ممکـن نـه وي نـو بـايد دخپلوانو نه يـي يـوه بلـه ښځـه ورسره وي، او که له تيرو کسانو نه هيڅوك نه وي، او مـرض خطـرناکه وي، او وروسـتـه کـول يي ممکن نه وي، نـو کـم تر کمه يوه نرسه خو بايد چي موجوده وي، تر څو دممنوع او حرام خلوت نه مخنيوی وشي[۱].

او همدارنگـه ډاکتـر تـه روا نـدي چـي دبـيگانه ښځـي سـره خلوت وکـړي، کـه څه هـم دا ښـځـه ډاکتره او ملگري يي وي، او يـا نرسـه وي، او و ړانـده معلـم او دده پـه شـان بـل چا ته روا ندي چـي دشـاگردي سره خلـوت وکـړي، او پـه طيارو کـي وميلمه پاله ښځـي تـه روا نـدي دبيگانه سـړي سره خلوت وکـړي، او خلـگ دناچلـه تمـدن پـه نامـه او دکفـارو نـه دتقلـيد پـه وجه، او وشرعي احکـامو تـه دنـه اهميت ورکولو په وجه، پدي کارو کـي دبيباکـۍ نه کار اخلي، فلا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم.

او وسـړي تـه روا نـدي چـي دکـور دخادمـي او مـزدوري سـره خلـوت وکـړي، او نه به دکور خاونده دخادم او مزدور سره خلوت

(۱) مجموع الفتاوی ۱۳/۱۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کـوي. دخادمـانو نارينه وو او ښځـو مشـکل يـو ډيـر خطـرناکه مشـکل دی چي ډيـر خلك پدي زمانه کي پري مبتلا شوي دي، پدي وجـه چـي ښځـي پـه تعليـم او لـه کـور نـه بهـر کارونو باندي بوختـي شـوي دي، چي پر مسلمانانو سړو او ښځو چي ددي کار نـه پـه کلکـه ډډه وکـړي، او داحتياطـي تدابـيرو نـه پـدي باره کار واخلي، او دخلکو دبدو او ناوړو عادتونو سره سم لاړ نشي.

اتيمه مسئله:

ښځـي تـه نـاروا دی چـي دبـيګانه سـړي سـره مصـافحه[١] وکړي.

شيـخ عـبد العزيـز بـن عـبد الله بن باز رحمت الله عليه وايي: دبيګانه ښځـو سـره مصـافحه مطلقاً حـرامه ده، ځوانانـي وي او کـه زړې وي، او کـه مصافحه کونکی ځوان وي او کـه سپين ږری وي، ځکـه پـدي کـي ودواړو تـه دفتنـي خطـر دی، او لـه پيغمـبر ﷺ نـه روايت چي فرمايي: «إِنِّي لا أُصَافِحُ النِّسَاءَ».

تـــــرجمه: زه لـه ښځـو سـره مصـافحه نکـوم. او عـائشـه رضی الله عنها وايـي: د پيغمبر ﷺ لاس قطعـاً دښځـي لـه لاس سره

(١) مصافحه: دلاس ستړي مشي کول.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

تماس ندی کړی، او دهغوی سره يوازي په خبرو بيعت کاوه. او فرق نلري چي دمصافحي په وخت کي يي لاس په څه پټ کړی وي او که نه وي، څکه يو دعامو دلائلو په خاطر، او بل پدي کي دفتني داسبابو مخنيوی دی(۱).

شيخ محمد الامين الشنقيطي رحمت الله عليه په خپل تفسير کي وايي: پوه شه چي بيګانه سړي ته دبيګانه ښځي سره مصافحه کول روا نده، او ناروا ده چي دسړي دبدن کومه حصه دښځي دبدن دکومي حصي سره تماس وکړي، او دليل يي دادی:

اول: پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «إِنِّي لا أُصَافِحُ النِّسَاءَ».

ترجمه: زه له ښځو سره مصافحه نکوم. او الله ﷻ فرمايي: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ [د الاحزاب سورت: ۲۱ آيت].

ترجمه: په تحقيق سره چي د پيغمبر ﷺ (په کردار او افعالو کي) ستاسو لپاره غوره پيروي ده. نو بايد د پيغمبر ﷺ

(۱) الفتاوی، دمؤسسة الدعوة الإسلامية الصحفية چاپ ۱/۱۸۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسنت پيروي وکړو او دښځو سره مصافحه ونکړو، او دحج په سورت کي مو ونارينه وو ته داحرام په وخت او نورو وختونو کي مطلقاً دژړ لباس اغوستلو دحرام والي په بحث کي دنومړي حديث ذکر وکړی، او همدارنګه داحزابو دسورت دحجاب په ايت کي، او دا چي پيغمبر ﷺ دبيعت په وخت کي دښځو سره مصافحه نکول واضح دليل دی ددي خبري چي سړی بايد دښځي سره مصافحه ونکړي، او نه ښايي چي دده دبدن کومه حصه دهغي دبدن دکومي حصي سره تماس وکړي، ځکه له ټولو نه دبدن سپك تماس مصافحه ده، نو چي له هغه نه پيغمبر ﷺ پداسي وخت کي ډډه وکړه چي هغه ضرور وه او دبيعت اخيستلو وخت وو، نو پدي يي دلالت وکړ چي هغه ناروا ده، او هيچا ته د پيغمبر ﷺ مخالفت روا ندی، ځکه هغه دخپل امت لپاره په خپلو اقوالو، افعالو او تقريراتو[۱] سره دشريعت بيان کونکی دی.

دوهم: کوم چي مونږ مخکي ذکر کړل چي ښځه ټوله

---

(۱) تقرير: دي ته وايي چي د پيغمبر ﷺ په مخکي کوم کار وشي او هغه له هغه نه منع ونکړي، نو دي ته تقريري سنت ويل کيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

عـورت ده، پـر هغـي لازمـه ده چـي سـتر وکـړي، او دسـتـرګو پـه ساتلو ځکـه امر شوي ده تـر څو پـه فتنه کي ونه لويږي، او پدي کـي شك نشـتـه چـي ددوو بدنونـو تمـاس کـول نسـبت دسـتـرګو کـتلو تـه زيات شهوت راپاروي، او فتني ته انسان رابولي، او هر انصاف داره سړي ته ددي خبري صحت معلوم دی.

دريـم: دا دبـيګانه ښځـي نـه دخونـد اخيسـتلو ذريعـه ده، ځکـه چـي دالله څخـه ويـره او تقوی په نن زمانه کي ډيره کمه ده، او امانـتداري نشـتـه، او دمشـکوکو کـارونو دکولـو څـوك پـروا نلري، او مونږ پـه وارو وارو اوريدلـي دي چي بعضي عوام خلك دخپلـي ښځـي خور (خوښينه يا خينه) په خوله مچوي، او هغوی دا مچـول ـچـي پـه اجمـاع سـره حـرام دي- سـلام بولـي، او ورتـه وايـي: سـلام پـري واچـوه، او مقصـد يـي دا وي: چـي مچ يي کړه. نـو کـوم حق چي پـه هغـه کـي هـيڅ شـك نشـتـه دادی: چي له ټولو فتـنو، او مشکوکو کارونو، او دهغه داسبابو نه ليري والی پکار دی، او لـه لويـو فتـنو نـه دناريـنه لخوا دبيګانه ښځي دبدن يوه حصـه مسـه کـول دي، او کـوم شی چي دحرام کار سبب ګرځي له هغه نه مخنيوی فرض دی[۱].

---

(۱) اضواء البيان ۶۰۲/۲-۶۰۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په اخير کي:

ای مسلمانو ناريـنه وو او ښځـو تاسـو تـه دالله ﷻ هغـه وصيت او توصيه پـيادوم چي فرمايي: ﴿قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ * وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُوْلِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاء وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ [د النور سورت: ۳۰-۳۱ آيتونه].

ترجمه: (ای پيغمبره) ووايه مومنانو ته چي پټي کړي سترګي خپلي (لـه ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوي) خپل (له حرامو نـه)، دا (کار) دوی لـره ډيـر پاکيزه (او ګټور) دی، الله ډير

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښـه خبر دی پـه هغـه څه چي دوی يي کوي، او (ای پيغبره) ووايه مومنو ښځو ته چي ټيټي کړي سترګي خپلي (له ناروا کتلو نه) او وساتي فـرجونه (شـرمګاوي) خـپل (لـه حـرامو نـه)، او ښکـاره نکړي ښايست خپل (او ځاي دسينګار)، مګر هغـه څه (زينت) چي ښکاريږي له هغه نه (دکار او کسب په وخت کي)، او وادي چـوي پوړنـي خـپل پـر خـپلو ګـريوانونو بـاندي، او نـدي ښکـاره کـوي (باطنـي) زينت خپل، مګر خپلو ميړونو ته، يا خپلو پلرونو تـه، يـا دميـړونو پلرونو ته، يا خپلو ځامنو ته، يا دميړونو ځامنو تـه، يـا خـپلو وروڼو تـه، يـا دوروڼو ځامنو ته، يا دخويندو ځامنو تـه، يـا خـپلو ښځـو تـه، يـا هغـو (مريانو) ته چي ددوی لاسونه يي مـالکـان دي، يـا هغه تابع نارينه (لکه طفيلي کسـان او داسي نور سـاده نارينه) چـي دشـهوت خـاوندان نـه وي، يـا هغه هلکان چي دښځـو پـه اسـرارو نـه وي خبر (او دهغـوی شـرمګاوي يـي نـه وي ليدلـي)، او نـه دي وهي پښـي خپلي (په ځمکه) تر څو معلوم شي هغـه زينـت چـي دوی يـي پټـوي، او ټول الله ﷻ ته توبه وکړی ای مومنانو، تر څو کامیابه او خوشبخته شی.

والحمـــد لله رب العالمين، وصلى الله على نبينا محمد، وآله وصحبه وسلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغو کلماتو لست چي په ترجمه کي راغلي، او دلهجي داختلاف په صورت کي دهغه مرادفي معناکاني

کلمه	معنی
اړ	محتاج
اړخونه	برخي، قسمتونه
اړه	باره کي
استحاضه	کومه وينه چي دښځي له فرج نه دمريضی په وجه وځي، نه دمياشتني عادت په وجه
اطاعت	پيروي، تابعداري
انحرافات	کاږه او ناروا کارونه
انجلۍ	جنۍ، جنکۍ
اوصاف	صفتونه
اونۍ	هفته
بالغه شي	مړانه يي ووهي، ځواني ته ورسيږي
بام	چت
بوقره،	څادري، چيل
بوکونه	ګوپان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
بې باکي	سهل انګاري، بې پروايي
بيلابيلو	مختلفو
پاريږي	ولاړيږي، پورته کيږي
پخلې	پخلنه، پخوَل
پرې	غوڅ
پوښتنه	تپوس، سوال
بهر	دباندې، بيرون
پيغله	ځوانه جينۍ
تره	کاکا، اکا
ټولنه	جامعه، مجتمع، معاشره
توان	قدرت، وسعه
جارو کول	کانټه کول، په جارو سره ځاى پاکول
جامې	کالي، کپړې
جلا	جدا، بيل
جماع	دښځې سره يوځاى کيدل، کوروالي
جوړښت	تهداب، بنياد، اساس، بنسټ
جواب	ځواب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
چتکي	چټکتيا، ژر
چوټي	کمځي، کوځي، چونټي
چيري	چيرته
حامله ښځه	هغه ښځه چي په ګېډه کي ماشوم لري، اميدواره
خانګړي	خاص
حيض	کومه وينه چي له ښځي نه هره مياشت وځي، جامي راتلل
خادمه	مزدوره ښځه
ختل، خيژي	اوچتيدل، اوچتيږي، بره تلل
خريل	په چاړه سره دوېښتانو ليري کول، کلول
ځنباك	دچنبلو شيان
خلاصيدل	کولاويدل، پرانستل
خلګ	خلق، خلك
خوندي	ساتلی، محفوظ
خيټه	نس
دروازه	ور
دريه	چمبه، درياګی

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
دستکلي	دسماغو، لاسکله، لاس پيڅلي، دستاني
ډگرونه	ميدانونه
رابولي	دعوت کوي، راغواړي
رودل	دماشوم له خپلي مور شودي څښل
ږمونځ	ږومونځ، منگځ، گومنځ
ږمونځول	دويښتانو سمول، گومنځول
ژغورل	ساتل، حافظت کول
سپين ږيری	بوډا
سربيره پر دی	علاوه لدي نه
سستم	نظام، بنياد
سندري	اوازونه، غزلي، گاني
سينگار	ډوَل، ښايست، ښکلا، فيشن
ښايست	ښکلا
شودي	پي
شيان	شيونه، څيزونه
صاع	يو کيلو يا نيم کيلو (تصحيح شي)
طياره	هوايي جهاز، الوتکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
عذر	معذرت
عکس	تصویر، فوټو
فکر	سوچ
قول	نظر، رایه، وینا
کجاوه	جوپان، ډولي، ډولکۍ
ګډوډ	نامنظم، خراب تراب
ګاڼه	زیور، سره او سپین زر
ګټو	شمیرو
کم نه کمه	لااقل
کَوځۍ	چونتي
کورنۍ	کهول، فامیل، خاندان
کوروالي	جماع، ښځي سره یوځای کیدل، همبستري
لارښوونه	لارښودنه، رهنمایي
لامبل	لمبیدل، غسل کول
نارینه	نران، سړي
لنګیدل	دماشوم پیدا کیدل، لنګون
لوښي	لور ګاني

(c) ketabton.com: The Digital Library

كلمه	معنی
ليچي	موټي، څنګلي
ماشوم	بچي، کوچني
منفعت	ګټه
موټر	ګاډی
موبنل	مزل
نارينه	نر، سړي
نازك	مېين، نري
ناوړه	بد، بدکاره
نجلۍ	جينۍ، جنکۍ
نشرول	تيتول، خپرول، خورول
نښې	علائم، علامي، نښاني
نفاس	كومه وينه چي داولاد پيداكيدلو نه وروسته راشي، ځلوينښتي
نومړی	مذكور
نيكر، نيكرونه	چوټه، چوټې، چوټي
نيكه	دمور پلار او يا دپلار پلار
همدارنګه	دغه شان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
واړه	کوچني
واده	په نکاح کول
وار	خلي
وراره	دورور زوی
ویره	یره، ډار
ویریدل	یریدل، ډاریدل
ویښتان	وریښتان، ویښته

(c) ketabton.com: The Digital Library

دموضوعاتو فهرست

سريزه ۳
لومړی فصل: عمومي احکام ۶
۱- داسلام نه مخکي دوره کي دښځي مقام: ۶
۲- دښځي مقام په اسلام کي: ۸
۳- داسلام دښمنان او دهغوی لاس پوځي غواړی چي په اوس عصر کي له ښځي نه دهغي کرامت او حقوق واخلي: ۱۲
۴- مونږ له کور نه بهر دښځي دکار کولو مخالف نه يو که چيري دلاندنيو شرايطو سره برابر وي: ۱۴
دوهم فصل: دښځي جسمي زينت پوري مربوط احکام ۱۶
۱- [د فطري سنتونو احکام]: ۱۶
۲- دښځي دسر او وريځو دوينستانو، او نکريزو، او دوينستانو درنګولو احکام: ۱۷
دريم فصل: دحيض، استحاضې، او نفاس احکام.......... ۳۰
اول: حيض: ۳۰
مسأله: د«صُفره» او «کُدره» حکم: ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله مسأله: ۳۷
يوه مهمه پاملرنه: ۳۹
دوهم: استحاضه: ۴۱
دريم: نفاس: ۴۷
څلورم فصل: دجامو او حجاب احکام ۵۸
اول: دمسلماني ښځي دشرعي جامو (لباس) کيفيت: ۵۸
دوهم: دپردې (حجاب) معنا، دلائل، او فايدې: ۶۲
پنځم فصل: دښځي دلمانځه احکام: ۶۷
شپږم فصل: دښځو دجنازې احکام: ۸۷
اووم فصل: دښځو دروژې احکام ۹۵
روژه په کومو کسانو فرض ده؟ ۹۶
۱- حيض او نفاس: ۹۸
يو څو پاملرني: ۱۰۱
اتم فصل: دښځي دحج او عمرې احکام: ۱۰۴
پاملرنه: ۱۲۷
نهم فصل: دمشترك ژوند او دنکاح دعقد ختمولو
مربوط احکام ۱۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښځي په واده کي دهغي نظر اخيستل: ۱۴۴
دښځي په نکاح ورکولو کي دولي شرط والى او دهغه
حکمت: ۱۴۹
په واده کي داعلان لپاره دښځو دريځ وهل: ۱۵۰
پر ښځي دميړه اطاعت کول فرض، او نافرماني کول
حرام دي: ۱۵۲
دنکاح دعقد دختميدلو وروسته احکام: ۱۶۱
عدت څلور قسمه دى: ۱۶۲
کوم شيان چي عدت والا ښځي ته حرام دي: ۱۶۴
۱- دهغي دغوښتولو حکم: ۱۶۴
دوې مسالې: ۱۶۷
۲- کومه ښځه چي ميړه يي وفات شوى وي په هغې
باندي په عدت کي پنځه شيان حرام دي چي (حداد)
ورته وايي: ۱۷۰
لسم فصل: دهغو احکامو بيان چي په هغي سره دښځي
عزت او عفت خوندي کيږي: ۱۷۳
اخيرنى مساله: ۱۹۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په اخیر کي: ۱۹۴
دهغـو کلمـاتو لسـت چي پـه تـرجمه کـي راغلـي، او
دلهجـي داخـتلاف پـه صـورت کـي دهغـه مرادفـي
معناګاني ۱۹۶
دموضوعاتو فهرست ۲۰۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

إدارة أوقاف
صالح عبدالعزيز الراجحي

تنبيهات على أحكام تختص بالمؤمنات

تأليف
د. صالح بن فوزان الفوزان

ترجمة
عبد الناصر زازائي
باللغة البشتو

طبع على نفقة
إدارة أوقاف صالح عبدالعزيز الراجحي
غفر الله له ولوالديه ولذريته ولجميع المسلمين

مطبعة دار طيبة - الرياض - ت: ٤٢٨٣٨٤٠

GIFT NOT FOR SALE

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library